

การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

นางกุสุมา ลอยฟ้า

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2557

**An Evaluation of the Enhancement of Learning from Library Project of
Ban Khlong Udom School under the Office of Chachoengsao
Educational Service Area 2**

Mrs. Kusuma Loyfar

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Evaluation

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การประเมิน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด
โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ฉะเชิงเทรา เขต 2

ชื่อและนามสกุล นางกุสุมา ลอยฟ้า

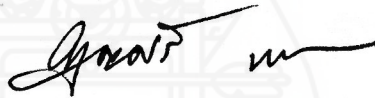
แขนงวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี พรหมมาพันธุ์

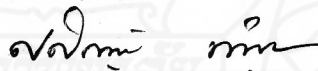
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี พรหมมาพันธุ์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถนพ จินะวัฒน์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด
โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2
ผู้ศึกษา นางกุสุมา ลอยฟ้า รหัสนักศึกษา 2512500311
ปริญญา ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต (การประเมินการศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี พรหมมาพันธุ์ ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 (2) ประเมินกระบวนการของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 และ (3) ประเมินผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 รวมทั้งสิ้น 235 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ (1) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (2) ด้านกระบวนการปฏิบัติงานของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ (3) ด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และนักเรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการประเมินเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ การประเมิน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ ห้องสมุด

Independent Study title: An Evaluation of the Enhancement of Learning from Library Project of Ban Khlong Udom School under the Office of Chachoengsao Educational Service Area 2

Author: Mrs. Kusuma Loyfar; **ID:** 2512500311;

Degree: Master of Education (Educational Evaluation);

Independent Study advisor: Dr. Boonsri Prommapun, Associate Professor;

Academic year: 2014

Abstract

The objectives of this study were (1) to evaluate the input of the Enhancement of Learning from Library Project of Ban Khlong Udom School under the Office of Chachoengsao Educational Service Area 2; (2) to evaluate the process of the Enhancement of Learning from Library Project of Ban Khlong Udom School under the Office of Chachoengsao Educational Service Area 2; and (3) to evaluate the output of the Enhancement of Learning from Library Project of Ban Khlong Udom School under the Office of Chachoengsao Educational Service Area 2.

The key research informants consisted of 235 school administrators, librarians, teachers, and students. The research instruments were a questionnaire and an interview form. The data were analyzed using the percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of this study could be concluded as follows: (1) regarding the input of the Enhancement of Learning from Library Project, it was found that the school administrators, librarians, and teachers had opinions that the input of the Project was highly appropriate; (2) regarding the process of the Enhancement of Learning from Library Project, it was found that the school administrators, librarians, and teachers had opinions that the process of the Project was practiced at the high level; and (3) regarding the output of the Enhancement of Learning from Library Project, it was found that the school administrators, librarians, teachers, and students were highly satisfied with the output of the Project. The evaluation results, therefore, met the set criteria.

Keywords: Evaluation, Enhancement of Learning from Library Project, Library

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี พรหมมาพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจอย่างดียิ่ง ตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศศิกานุญณ์ ทวีสุวรรณ กรรมการสอบที่ได้ กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมทำให้งานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณเกสินี นันทวิสิทธิ์ คุณชุลี วงศ์กลม คุณคณิต ยวงสุวรรณ คุณสมใจ วาริรัตน์ และคุณวีรวรรณ มีสรรพวงศ์ ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และให้ คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงเรียน เพื่อนครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 2 ที่ให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวม ข้อมูล

ขอขอบพระคุณครอบครัวที่ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาพร้อมทั้งเพื่อนนักศึกษา แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งเป็นกำลังใจให้กันและกันตลอดการศึกษาในครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ ทุกคน ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

นางกุสุมา ลอยฟ้า

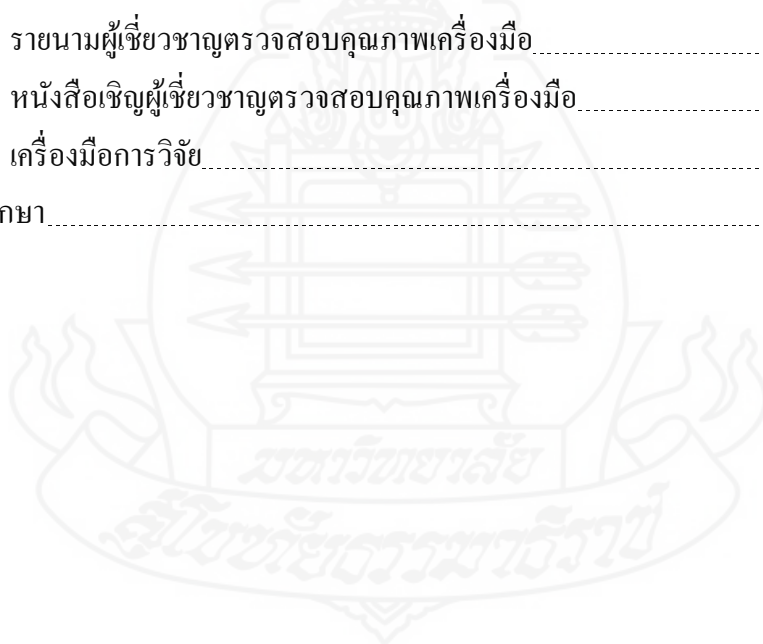
กุมภาพันธ์ 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ.....	7
ห้องสมุดโรงเรียน.....	32
ห้องสมุดมีชีวิต.....	42
โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	76
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการประเมินโครงการ.....	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ข้อควรปรับปรุง หรือข้อเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อโครงการ.....	88
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์แบบสัมพัทธ์เกี่ยวกับผลผลิต โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ จากห้องสมุดนักเรียนระดับชั้น ป1-ป.3.....	95
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101
สรุปผลการวิจัย.....	101
อภิปรายผล.....	105
ข้อเสนอแนะ.....	115
บรรณานุกรม.....	117
ภาคผนวก.....	122
ก ราชานามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	123
ข หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	125
ค เครื่องมือการวิจัย.....	131
ประวัติผู้ศึกษา.....	153

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	กรอบแนวทางการประเมิน.....73
ตารางที่ 4.1	ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน.....76
ตารางที่ 4.2	ลักษณะข้อมูลทั่วไปของนักเรียน.....76
ตารางที่ 4.3	ลักษณะข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1.....77
ตารางที่ 4.4	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้นตาม ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน.....78
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์กระบวนการ การปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน.....80
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวนครั้ง และร้อยละของการเข้าใช้บริการห้องสมุดที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี การศึกษา 2551-2552.....82
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน.....83
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการ ตามความคิดเห็นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2-3.....85
ตารางที่ 4.9	แสดงค่าร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ ส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน.....91
ตารางที่ 4.10	แสดงค่าร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริม การเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้น ป.4-ป.6.....89
ตารางที่ 4.11	แสดงค่าร้อยละของข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตาม โครงการส่งเสริม การเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน.....91
ตารางที่ 4.12	แสดงค่าร้อยละของข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตาม โครงการส่งเสริม การเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้น ป.4-ป.6.....92
ตารางที่ 4.13	แสดงค่าร้อยละของข้อเสนอแนะอื่นๆต่อ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ จากห้องสมุด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน.....93

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.14 แสดงค่าร้อยละของข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3.....	94
ตารางที่ 4.15 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดด้านการมีนิสัยรักการอ่าน จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3.....	95
ตารางที่ 4.16 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดด้านสภาพแวดล้อม จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3.....	97
ตารางที่ 4.17 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดด้านการบริการ จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3.....	97
ตารางที่ 4.18 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดด้านทรัพยากร จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3.....	98
ตารางที่ 4.19 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ด้านกิจกรรม จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3.....	99
ตารางที่ 4.20 แสดงค่าร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้น ป.1-ป.3.....	100
ตารางที่ 4.21 แสดงค่าร้อยละของข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้น ป.1-ป.3.....	100

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงลักษณะงานของโครงการ.....	8

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การสร้างเด็กและเยาวชนให้มีรากฐานการศึกษาที่มั่นคง เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสามารถพัฒนาประเทศชาติในทุกๆ ด้าน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอน เพื่อมุ่งมั่นและพยายามอย่างเต็มที่ที่จะให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาที่ดีสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา มีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ปาริฉัตร คะเนิงเหตุ, 2553, น. 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาไว้ว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ ที่จะปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องและค่านิยมที่ดีงาม ในมาตรา 24 ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ว่า ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันการแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดสภาพแวดล้อม จัดบรรยากาศ สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งในมาตรา 25 กำหนดบทบาทให้รัฐส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะห้องสมุดเป็นสถานที่รวบรวมสรรพวิทยาการแขนงต่างๆ เป็นที่สำหรับเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเต็มศักยภาพ ตามความสนใจ และความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นแหล่งความรู้และข่าวสารความเคลื่อนไหวต่างๆ อยู่เสมอ ทันต่อเหตุการณ์ ทันสมัย มี

ความเฉลียวฉลาด และมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียน ได้ร่วมกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ นอกเหนือ
 ในชั้นเรียน จากการเรียนรู้กลุ่มสาระต่างๆ ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน กระบวนการคิดวิเคราะห์
 การแสดงความสามารถทางด้านศิลปะ วิชาวิทยาศาสตร์และอื่นๆ นอกจากนี้ห้องสมุดยังช่วยจรรโลง
 จิตใจ กล่าวคือ นอกจากการอ่านหนังสือจะได้รับความรู้แล้วยังก่อให้เกิดความสุขทางใจ ซาบซึ้งใน
 สำนวนภาษาอันไพเราะ ชื่นชมในความคิดความงามที่ถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือ ความงดงาม
 ในศิลปะการเขียน ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้อยากทำในสิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม
 และประเทศชาติ นอกจากนี้ห้องสมุดยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ดีก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน
 คลายความตึงเครียด รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
 (วุฒิชัย คุ่มวงศ์, 2551, น. 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกโรงเรียน
 ในสังกัดมีห้องสมุดสำหรับให้นักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนเสริมทักษะทางการ
 อ่านให้มีประสิทธิภาพโดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ปีการศึกษา 2549-2550 การดำเนิน
 โครงการ/กิจกรรม กลยุทธ์ที่ 4 การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาข้อที่ 4.1
 ว่าการจัดระบบการกระจายอำนาจไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทำได้โดยจัด
 โครงการ/กิจกรรมที่พัฒนางานด้านห้องสมุดและ แหล่งเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นโครงการส่งเสริมนิสัย
 รักการอ่าน สำหรับแกนนำห้องสมุดมีชีวิต ประจำปี 2549-2550 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน, 2550, น. 13-15)

การพัฒนาห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายห้องสมุด 3 ดี ของ
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาห้องสมุด
 ให้มีชีวิตแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดนโยบายการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้
 เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งศึกษาค้นคว้าของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่าง
 สมบูรณ์ โดยกำหนดแนวทางให้เป็นห้องสมุด 3 ดี ที่เน้นการพัฒนาใน 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่
 หนังสือดี บรรยากาศดี และบรรณารักษ์ดี ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดในโรงเรียนเปรียบเสมือน
 ชุมทรัพย์ทางปัญญาเป็นแหล่งรวมความรู้ต่างๆ ที่หลากหลายและห้องสมุดยังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่
 ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ห้องสมุดจึงเปรียบเสมือนโลกใบใหญ่แห่งการ
 เรียนรู้เป็นแหล่งบันเทิง ประเทืองปัญญา ห้องสมุดจึงควรที่จะดำเนินการให้สนองความต้องการของ
 ผู้ใช้บรรณารักษ์ให้การบริการกับผู้ใช้ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ทันสมัย น่าสนใจ สถานที่และ
 บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ มีหนังสือที่หลากหลายประเภทเพียงพอและตรงกับความต้องการ
 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น. 3)

โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทราเขต 2 ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดขึ้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นมา เพื่อเป็นการสนองต่อแผนปฏิบัติการและกลยุทธ์ดังกล่าว มีการดำเนินงานห้องสมุดอย่างต่อเนื่องจนได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนเครือข่ายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และห้องสมุดมีชีวิตในปี 2550 และได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนแกนนำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และห้องสมุดมีชีวิตในปี 2551 จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะเชิงเทรา เขต 2

การประเมินแผนงานและโครงการ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสาระสนเทศเพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินเป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้น ตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงานและโครงการ ตลอดจนพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของแผนงานและโครงการนั้นๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด การประเมินเป็นการบ่งชี้คุณค่าของแผนงาน

และโครงการ ทำให้ทราบว่าแผนงานและโครงการที่ดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการหรือไม่เพียงใด รวมทั้งพบถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ การประเมินแผนงานและโครงการสามารถทำได้ทั้งการประเมินก่อนเริ่มแผนงานและโครงการ การประเมินขณะที่แผนงานและโครงการกำลังดำเนินการอยู่ และการประเมินแผนงานและโครงการหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดลงแล้ว (สมคิด พรหมจ้อย, 2549, น. 100)

จากการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทราเขต 2 ที่ผ่านมายังไม่มีการประเมินที่เป็นระบบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทราเขต 2 เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานตามแผนของโครงการที่กำหนดไว้ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อย ปัญหาอุปสรรคของโครงการ เพื่อสามารถนำสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

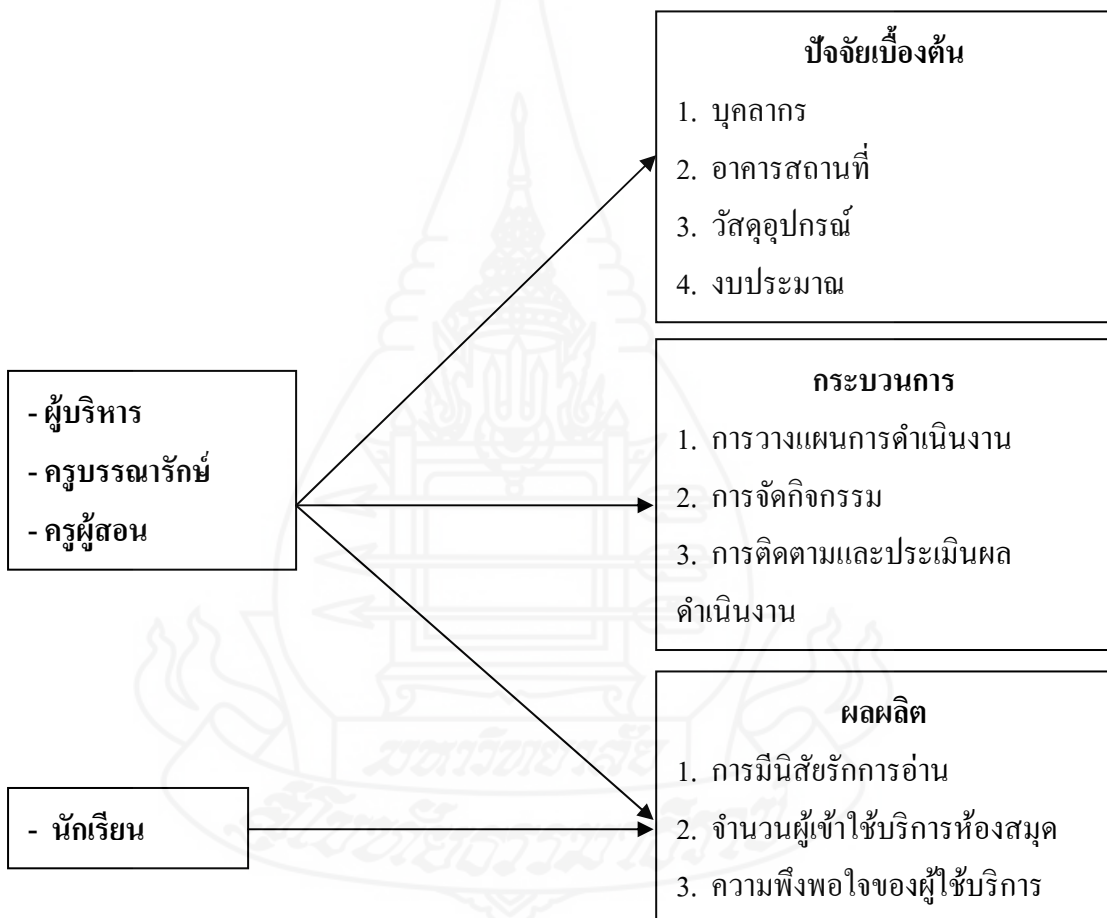
2.1 เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทราเขต 2

2.2 เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทราเขต 2

2.3 เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (IPP Model) มากำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน จำนวน 13 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านคลองอุดมจำนวน 434 คน

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

4.2.1 **ด้านปัจจัยเบื้องต้น** ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ปัจจัยด้านวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยด้านงบประมาณในการดำเนินงาน

4.2.2 **ด้านกระบวนการ** ได้แก่ การปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงานของโครงการในด้านการวางแผนการดำเนินงาน การจัดกิจกรรม การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

4.2.3 **ด้านผลผลิต** ได้แก่ การมีนิสัยรักการอ่าน จำนวนผู้เข้าใช้บริการห้องสมุด ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด** หมายถึง โครงการห้องสมุดของโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตราเขต 2 ได้จัดทำขึ้นในลักษณะห้องสมุดมีชีวิต โดยมีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายที่ห้องสมุด เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน สำหรับเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

5.2 **การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยห้องสมุด** หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินใจของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตราเขต 2 ในการประเมินครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบโดยประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตราเขต 2

5.3 **ปัจจัยเบื้องต้น** หมายถึง ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ปัจจัยด้านวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยด้านงบประมาณในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2

5.4 กระบวนการ หมายถึง การปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงานของโครงการในด้านการวางแผนการดำเนินงาน การจัดกิจกรรม การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทรา เขต 2

5.5 ผลผลิต หมายถึง การมีนิสัยรักการอ่าน จำนวนผู้ใช้บริการห้องสมุด ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทรา เขต 2

5.6 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทราเขต 2

5.7 ครูบรรณารักษ์ หมายถึง ครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลงานห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทราเขต 2

5.8 มุมความรู้ หมายถึง มุมที่ให้ความรู้แก่ผู้ใช้บริการในเรื่องต่างๆตามโอกาส และวันสำคัญ

5.9 มุมกิจกรรม หมายถึง มุมที่ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมที่ทางห้องสมุดจัดขึ้นรายวัน รายสัปดาห์ภายในห้องสมุด

5.10 มุมบริการ หมายถึง มุมสำหรับให้นักเรียนฝากกระเป๋าหนังสือและสิ่งของก่อนเข้าห้องสมุด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผลจากการประเมินในครั้งนี้จะทำให้ทราบผลการดำเนินงานด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิตของ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทราเขต 2

6.2 เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทราเขต 2 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.3 เป็นแนวทางแก่ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
2. ห้องสมุดโรงเรียน
3. ห้องสมุดมีชีวิต
4. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

1.1 ความหมายโครงการ

คำว่า “โครงการ” ในภาษาไทยนี้จะตรงกับคำว่า “Program” และ “Project” ในภาษาอังกฤษซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ทดแทนกันอยู่เสมอๆ และมีผู้ให้ความหมายที่จะยกเป็นตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2544, น. 36) ให้ความหมายโครงการว่า หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมีความเป็นเอกเทศ และแต่ละกิจกรรมจะมีเป้าหมายอันเดียวกันมีลักษณะที่เด่นชัด มีการกำหนดเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดโครงการ และมักจะเป็นงานพิเศษที่ต่างไปจากงานประจำ

ทวีป ศิริรัศมี (2544, น. 31) ให้ความหมายโครงการว่า หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในแผนงานเดียวกัน โดยมีเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ชัดเจน และเป็นงานพิเศษ หรือต่างไปจากงานประจำ (Routine) โครงการจะประกอบด้วยงาน (Task) และกิจกรรม (Activity)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544, น. 115) ให้ความหมายโครงการว่า หมายถึง แผนย่อยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน หรือเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่จะดำเนินการในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของแผนงานที่ได้ระบุไว้

ศุภชัย ยาวะประภาส (2547, น. 380) ให้ความหมายโครงการว่า หมายถึง กิจกรรม พื้นฐานที่กำหนดขึ้น เพื่อนำเอาวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กรไปปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วง ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน

ผู้วิจัยสรุปว่าโครงการ หมายถึง งานที่เป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของแผนงานที่ได้กำหนดไว้ซึ่งจะประกอบไปด้วย กิจกรรม งบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินงาน และมีระยะเวลาของการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น ๆ

1.2 ลักษณะงานของโครงการ

การดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการอย่างน้อยที่สุดจะประกอบด้วย 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ ต่อเนื่องกัน ได้แก่ การกำหนดออกแบบโครงการ (Program Design) การดำเนินงานตามโครงการ หรือการนำโครงการไปใช้ (Program Implementation) และการประเมินผลโครงการ (Program Evaluation) ซึ่งแสดงได้ตามแผนภูมิภาพประกอบที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงลักษณะงานของโครงการ

ที่มา: รัตนะ บัวสนธ์ (2540, น. 1) การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พริ้นท์.

จากภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นว่า งานโครงการนั้นจะต้องเริ่มต้นที่ การออกแบบหรือการจัดทำโครงการเสียก่อน หลังจากนั้น จึงนำโครงการที่ออกแบบไว้ไป ดำเนินการใช้กับกลุ่มเป้าหมาย(Target Group) และเมื่อมีการดำเนินการใช้โครงการก็จะต้องทำ การประเมินผลโครงการ ซึ่งอาจจะประเมินส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงการก็ได้ ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้

จากการประเมินไปปรับปรุงโครงการเสียใหม่หรือ ออกแบบโครงการขึ้นใหม่ตามจุดบกพร่องที่พบจากผลการประเมิน แล้วดำเนินโครงการตามที่ได้ปรับปรุงใหม่ พร้อมทั้ง ทำการประเมินผลโครงการอีกเช่นเดียวกัน เป็นอย่างนี้เรื่อยไปจนกว่าผลที่ได้รับจากการประเมินบ่งบอกให้รู้ว่าจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และมีประสิทธิภาพ (Efficiency) จึงหยุดหรือจบสิ้น งานโครงการ (รัตนะ บัวสนธิ์, 2540, น. 1)

1.3 ความหมายของการประเมิน

สตัฟเฟิลบีม (Brack & Mass, 1990, p. 1; Citing Stufflebeam, 1971) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการในการกำหนดการจัดหา และการเสนอสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกดำเนินงานที่เหมาะสม

อัลคิน (UNESCO, 1999, p. 48; Citing Alkin, 1975) ระบุว่า การประเมินเป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตการตัดสินใจ การเลือกสารสนเทศที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์สารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในการเลือกแนวทางปฏิบัติต่างๆ

เยาวดี ราชย์กุลวิบูลย์ศรี (2544, น. 91) กล่าวว่า “การประเมิน” หมายถึง ขบวนการตีความหมาย (Interpretation) และตัดสินคุณค่า (Value Judgment) จากสิ่งที่ได้จากการวัดผลการประเมินผลต้องอาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผน ในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเหตุผลประกอบ การพิจารณาตัดสินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นดีหรือเลวอย่างไรเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมประการใด

ทวีป ศิริศรีสมิ (2544, น. 114) ได้กล่าวว่า “การประเมิน” หมายถึง กระบวนการในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อกำหนดคุณค่าของสิ่งใด ๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบและมีหลักเกณฑ์ที่สมเหตุสมผลและเชื่อถือได้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544, น. 153) ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าของโครงการและความสำเร็จของโครงการ อันเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ กล่าวคือ เป็นเครื่องแสดงว่าโครงการได้ดำเนินไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการมากน้อยเพียงใด ตลอดจนในอนาคตควรจะดำเนินการอย่างไร ซึ่งเป็นการพิจารณาคุณค่าโดยใช้ผลงานในอดีตและพิจารณาถึงศักยภาพและทางเลือกในการดำเนินงานในอนาคตต่อไปด้วย

สรุปได้ว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการในการตีความหรือการรวบรวมข้อมูลของโครงการ เพื่อให้ทราบผลว่าเป็นเช่นใดแล้วจึงตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไปในโครงการนั้น ๆ

1.4 ความหมายของการประเมินโครงการ

มีนักการศึกษา นักประเมิน หลายท่านทั้ง ในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้แตกต่างกัน ดังนี้

สมชาย คุรงค์เดช (2542, น. 2) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึงกระบวนการในการพิจารณาคำหนดคุณค่าหรือระดับความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

สมคิด พรรมจ้อย (2542, น. 84) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินใจสัมฤทธิ์ผลของโครงการ

เสนาะ กลิ่นงาม (2542, น. 195) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง การตรวจสอบและวัดสิ่งที่แผนได้กำหนดไว้ในขั้น ของการวางแผน และเมื่อนำแผนไปดำเนินการแล้ว สิ่งที่เปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้น นั้นเป็นไปตามที่กำหนดและคาดหมายไว้เพียงใด โดยนำเอาผลที่วัดได้มาพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแผนที่กำหนดไว้ จึงจะทำให้รู้ได้ว่าสิ่งที่แผนต้องการกับผลที่เกิดขึ้น จริงนั้น ตรงกันหรือแตกต่างกันเพียงใด ด้วยเหตุอะไรบ้าง เป็นเหตุผลจากปัจจัยภายนอกหรือภายในของแผนอะไร

สุวิมล ตีรกานันท์ (2543, น. 2-3) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึงกระบวนการที่เกิดขึ้น ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สามารถใช้ในการพิจารณาดำเนินงาน ซึ่งจะทำการทำงานเป็นไปได้อย่างทันทั่วถึง

มยุรี อนุมานราชชน (2546, น. 286) ได้ให้ความหมายของประเมินโครงการว่า หมายถึงการออกแบบการวิจัยประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสรุปการวิจัยที่มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นมากที่สุด สถานะการณ์หนึ่งๆ

ประทุม รอดประเสริฐ (2547, น. 74) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึงกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการ และพิจารณาปัจจัยให้ทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบ แล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้น เพื่อดำเนินงานต่อไปหรือจะยุติการดำเนินงานโครงการนั้น

จากความหมายการประเมินโครงการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายได้ว่าการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการแล้วนำมาประมวลวิเคราะห์ผล และนำผลลัพธ์ที่ได้มาเป็นแนวทางประกอบในการตัดสินใจปรับปรุงโครงการหรือควรจะดำเนินงานต่อไปหรือไม่อย่างไร

1.5 ปรัชญาการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการใด ๆ ก็ตาม เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินโครงการ ผู้ที่จะทำการประเมินจะต้องทำความเข้าใจถึงรากฐานของแนวคิด ซึ่งก็คือ การทำความเข้าใจในปรัชญาซึ่งมีความสำคัญดังที่ศิริชัย กาญจนวาสี (อ้างถึงใน คณินนุช 2550, น. 17) กล่าวว่า “การทำความเข้าใจถึงแก่นของการประเมินควรเริ่มต้นด้วยการศึกษาปรัชญา วิเคราะห์ถึงปรัชญาของการประเมิน เพื่อเป็นรากฐานของความคิดสำหรับทำความเข้าใจ ความหมายของการประเมิน พัฒนาการของการประเมิน ทฤษฎีการประเมินและปฏิบัติการทางการประเมินต่อไป”

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540, น. 73-74) ได้กล่าวถึงการจัดกลุ่มการประเมินตามแนวปรัชญาไว้ดังนี้

1. การประเมินตามแนวปรัชญาประโยชน์นิยม (Utilitarian Evaluation) กับ การประเมินตามแนวปรัชญาสหัญญาณ และพหุนิยม (Intuitionist – Pluralist Evaluation)

1.1 การประเมินตามแนวปรัชญาประโยชน์นิยม เชื่อว่า เป้าหมายสำคัญของการประเมินคือ การประเมินที่ก่อให้เกิดความสุขแก่สังคมมากที่สุด บทบาทของนักประเมินคือการนำเสนอสารสนเทศเชิงประเมินให้ผู้รับพิจารณาเป็นผู้ตัดสินใจในการประเมิน

1.2 การประเมินตามแนวปรัชญาสหัญญาณ และพหุนิยม เชื่อว่า การประเมินเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่ทำการประเมิน

2. การประเมินตามแนวญาณปรัชญาลัทธิปรนัยนิยม และลัทธิอัตนัยนิยม (Objectivist and Subjectivist Epistemology)

2.1 การประเมินตามแนวปรัชญาปรนัยนิยม เชื่อว่า การประเมินซ้ำ ตรวจสอบได้ กระบวนการประเมินจะต้องมีการวางแผนเป็นขั้น ตอนอย่างมีระบบ นักประเมินกลุ่มนี้นิยมประเมินโดยใช้วิธีการเชิงระบบ

2.2 การประเมินตามแนวปรัชญาอัตนัยนิยม เชื่อว่า การประเมินไม่มีเกณฑ์มาตรฐานร่วมที่แน่นอนสำหรับการประเมิน การประเมินจะเป็นหลักเกณฑ์กว้างๆ และมีความยืดหยุ่น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย วิธีการประเมินแนวนี้จะเป็นการประเมินเชิงคุณภาพหรือการประเมินด้วยวิธีธรรมชาติ

3. การประเมินตามปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivism) กับปรัชญาต่อต้านปฏิฐานนิยม (Anti-positivism)

3.1 การประเมินตามปรัชญาปฏิฐานนิยม เชื่อว่า ความรู้ที่แน่นอน คือ ความรู้ที่สามารถอธิบายได้ พิสูจน์ได้ โดยทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น การประเมินตามแนวปรัชญาปฏิฐานนิยมก็คือ การประเมินโดยวิธีทดสอบหรือวิธีเชิงปริมาณ

3.2 การประเมินตามปรัชญาต่อต้านปฏิฐานนิยม เชื่อว่า ผู้ประเมินที่จะเข้าไปถึงความจริงเชิงคุณค่าได้จะต้องเข้าไปคลุกคลีจนคุ้นเคย เพื่อให้เข้าถึงซึ่งความหมายในเชิงคุณค่า เน้นความหมายและปรากฏการณ์โดยมุมมองจากภายใน การเน้นบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของปรากฏการณ์ การประเมินตามแนวปรัชญานี้เรียกว่า เป็นการประเมินเชิงธรรมชาติและมีส่วนร่วมหรือการประเมินเชิงคุณภาพ

1.6 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

แอนเดอร์สัน และบอล (Anderson & Ball, 1978, น. 14-35 อ้างถึงในรัตนะบัวสนธิ์, 2540, น. 18-19) ได้อธิบายบทบาทและประโยชน์ของการประเมินโครงการในด้านวัตถุประสงค์ต่างๆ ไว้ 6 ประการ คือ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้ ซึ่งได้แก่ การประเมินว่า โครงการที่จัดทำขึ้น นั้น มีความจำเป็นมากน้อย หรือมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงไร โครงการเป็นที่ต้องการสำหรับกลุ่มเป้าหมายหรือจะได้รับการสนับสนุนแค่ไหนรวมทั้ง ขนาดและขอบเขตการนำโครงการไปใช้กว้าง หรือแคบ เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะช่วยในการนำมาประมวลสรุปตัดสินใจ สำหรับผู้บริหารหรือแหล่งทุนที่จะตัดสินใจอนุมัติการนำโครงการดังกล่าวไปดำเนินการใช้ต่อไป

2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโดยต่อเนื่องต่อไป หรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการ ซึ่งได้แก่ การประเมินภายหลังจากโครงการได้ดำเนินการเสร็จสิ้น ไปแล้ว (ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้) เป็นการประเมินเพื่อจะรู้ว่า โครงการดังกล่าวยังมีความจำเป็นต้องจัดให้มีอยู่อีกต่อไปหรือไม่ ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับทุนที่สูญเสียไปมากน้อยเพียงใด และโครงการที่ดำเนินการไปนั้น ก่อให้เกิดผลข้างเคียง (Side Effects) ทั้ง ทางบวกและทางลบหรือไม่

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเมื่อโครงการได้มีการนำไปดำเนินการใช้ระยะหนึ่ง หรือเป็นการประเมินในช่วงการดำเนินโครงการ ทั้งนี้โดยทำการประเมิน เพื่อที่จะปรับปรุงส่วนต่างๆ ของโครงการอันได้แก่

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อที่จะรู้ว่า วัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้นั้น เมื่อมีการดำเนินโครงการไปชั่วขณะหนึ่ง มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หรือได้รับการยอมรับสนับสนุนร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุถึง วัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

3.2 เนื้อหาของโครงการ เป็นการพิจารณาว่า เนื้อหาสาระหรือกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการมีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ลำดับ

ขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับที่จะเอื้อ ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงไร นอกจากนั้นก็ยังพิจารณาอีกว่า เนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับภูมิหลัง หรือพื้นเพเดิมของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการจากโครงการมากน้อยเพียงใด

3.3 วิธีการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่า โครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้น มีกลุ่มเป้าหมายร่วมโครงการเป็นจำนวนเท่าไร ครอบคลุมหรือไม่ครอบคลุมตามที่กำหนดไว้ โครงการมีผู้ร่วมงานเพียงพอหรือไม่เท่าไร โครงการมีการดำเนินงาน หรือดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรง หรือการสร้างแรงจูงใจอย่างไรทำนองนี้ เป็นต้น

3.4 สภาวะแวดล้อมของโครงการ หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับนโยบาย ทางการเมืองหรือทางการบริหารของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการว่า ให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือไม่ อย่างไร สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานในโครงการ มีลักษณะเช่นไรขัดแย้งกันหรือไม่เป็นอุปสรรคต่อการที่จะดำเนินการต่อไปเพียงใด ทรัพยากรสนับสนุนอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการมีเพียงพอมากน้อยเพียงใด ตลอดจนกระทำการยอมรับหรือให้การสนับสนุนและการต่อต้านของสาธารณชนที่มีต่อโครงการเป็นไปในทิศทางใด เหล่านี้ เป็นต้น

4. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ความสนับสนุนโครงการจากแหล่งต่างๆ ซึ่งได้แก่ การพิจารณาความสนับสนุนโครงการสาธารณชน การเมือง แหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพอื่นๆ โดยต้องการรู้ว่า แหล่งดังกล่าวนี้มีแหล่งใดบ้างให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริง เมื่อมีการดำเนินโครงการอยู่ในขณะนั้น

5. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวางต่อต้านโครงการจากแหล่งต่างๆ ในทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในข้อที่สี่ นอกจากเราจะต้องรู้ถึงแหล่งที่ให้การสนับสนุนโครงการแล้ว ในการดำเนินโครงการใดๆ ก็ตาม บางครั้ง โครงการดังกล่าวนั้น ก็จะได้รับ การขัดขวางต่อต้าน ทำให้การดำเนินโครงการไม่อาจเป็นไปได้โดยสะดวก และวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้อาจจะไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อพิจารณาว่าแหล่งใดบ้างที่ขัดขวางโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดำเนินโครงการให้มีความเป็นไปได้โดยสะดวกต่อไป

6. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง การได้รับความรู้ความเข้าใจในพื้นที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมิน แต่ทว่ามิใช่ผลต่อโครงการ ได้แก่ พื้นฐานด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยา และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

สมคิด พรหมจ้อย (2542, น. 30) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ
2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ
4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไป
5. ช่วยให้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร
6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.7 การวางแผนการประเมินโครงการ

การวางแผนการประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลวิธีการที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและการประมวลผล ซึ่งทวิป ศิริสัมพันธ์ (2544, น. 120-121) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนการประเมินโครงการ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับโครงการที่จะทำการประเมินโครงการ รายงานต่างๆ เกี่ยวกับโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดประเด็นสาระและสิ่งที่ต้องการประเมินในขั้นตอนต่อไป
2. กำหนดวัตถุประสงค์และตัวบ่งชี้ของการประเมิน ซึ่งมีวิธีการเช่นเดียวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผน หรือโครงการ กล่าวคือ จะต้องมีความเฉพาะเจาะจง (Specific) สามารถวัดได้ (Measurable) สามารถบรรลุผลได้ (Achievable or Attainable) ระบุผลลัพธ์ที่ต้องการ (Result-oriented) และมีขอบเขตเวลาที่แน่นอน (Time-bound) ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “SMART”
3. พัฒนารูปแบบการประเมิน รูปแบบการประเมิน (Evaluation design) เป็นแผนที่กำหนดว่า จะเก็บสารสนเทศเมื่อไร (When) และจากใคร (From Whom) ระหว่างดำเนินการประเมินซึ่งวัตถุประสงค์และตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 2 จะเป็นตัวกำหนดว่า ควรจะใช้รูปแบบการประเมินรูปแบบใดจึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างเพื่อทำการประเมิน วิธีการสุ่มตัวอย่างจะนำมาใช้เมื่อโครงการที่จะประเมินนั้น เป็นโครงการขนาดใหญ่ มีผู้เข้าร่วมในพื้นที่ต่างๆ เป็นจำนวนมาก นักประเมินจะใช้กลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการมาทำการทดสอบ หรือเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ และขณะเดียวกันพื้นที่ที่นำกลุ่มตัวอย่างเหล่านั้น มาทำการประเมินก็อาจจะนำมาประเมินด้วยเช่นเดียวกัน

5. กำหนดชนิดของข้อมูลที่จะเก็บรวบรวม วัตถุประสงค์ของการประเมินจะเป็นตัวกำหนดชนิดของข้อมูลที่จะเก็บรวบรวม เช่น ถ้าวัตถุประสงค์กำหนดไว้ว่า นวัตกรรมอย่างหนึ่งจะสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ข้อมูลที่จำเป็นจะต้องเก็บก็คือ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์จำนวนสองกลุ่มที่จะนำมาเปรียบเทียบกัน

6. เลือกและวางแผนการสร้างหรือจัดหาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับพื้นที่ บางครั้ง อาจจะใช้เครื่องมือการประเมินอย่างหลากหลาย ซึ่งบางชิ้นอาจจะมีอยู่แล้วในสถาบันการวิจัยต่างๆ หรือนักประเมินจัดสร้างขึ้นเอง หรือจัดหาด้วยวิธีการต่างๆ เช่นอาจจะซื้อ มาเพื่อประหยัดเวลาและความพยายาม เป็นต้น

7. วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดให้ชัดเจนว่า ใครจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล เก็บเมื่อไร จากใคร และจะเก็บอย่างไร

8. การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล วัตถุประสงค์ของการประเมินและตัวบ่งชี้จะให้แนวทางในการกำหนดวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

9. ประเมินการค่าใช้จ่ายในการประเมิน การเตรียมการเกี่ยวกับงบประมาณที่จะใช้ในการประเมิน ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ากิจกรรมการประเมินนั้น ใช้เงินที่ดึงมาจากงบประมาณของโครงการ ซึ่งนับตั้ง แต่เริ่มวางแผนงานโครงการ นักประเมินจะต้องตระหนักถึงข้อจำกัดทางการเงินที่จะได้รับการจัดสรรมาใช้ เพื่อการประเมินโครงการ

10. การวางแผนการจัดทำรายงานและการเผยแพร่ผลการประเมิน การวางแผนในขั้นตอนนี้ นักประเมินโครงการจะต้องกำหนดชนิดของรายงานที่จะเสนอ และผู้ที่รับมอบรายงานนั้น

1.8 กระบวนการของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการนั้น เป็นกระบวนการที่ต้องจัดทำอย่าง มีระบบ มีขั้นตอน ซึ่งสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540, น. 65-76) ได้เสนอขึ้น ตอนในกระบวนการของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. ทำการศึกษาและวิเคราะห์โครงการที่จะทำการประเมิน ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะการเข้าใจถึงโครงการมากเท่าไรก็จะทำให้การประเมินตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายมากยิ่งขึ้น
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ โดยมีลำดับขั้น ตอน ซึ่งในการตั้งวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ มีดังนี้
 - 2.1 ระบุบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
 - 2.2 ระบุเรื่องราวหรือข่าวสารที่บุคคลหรือองค์กรเหล่านั้น ต้องการได้จากการประเมินเพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการในแง่ต่างๆ
 - 2.3 สรุปวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการนั้นๆ
3. ออกแบบการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นขั้น ตอนที่สำคัญมากจะต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของโครงการที่ประเมิน
 4. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นต้น
 5. รวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมิน
 6. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะใช้เป็น การคำนวณค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (content analysis)
 7. วางแผนการเขียนสรุปการประเมินและนำเสนอผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการซึ่งขั้นตอนนี้ดังกล่าวสอดคล้องกับ สุชาติ ประสิทธิ์ รัฐสินธ์ (2536, น. 13-18) ที่เสนอขั้นตอนของกระบวนการประเมินโครงการไว้ในลักษณะเดียวกันคือ
 - 7.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกับวัตถุประสงค์ของโครงการก็ได้ แต่ผู้ประเมินอาจจะเปลี่ยนเป้าหมายของโครงการให้เป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นต้น
 - 7.2 การเลือกวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวัด ซึ่งผู้ประเมินจะต้องตระหนักดีว่า บางวัตถุประสงค์อาจวัดไม่ได้ในช่วงเวลาที่ทำการประเมิน
 - 7.3 การเลือกอุปกรณ์เครื่องมือและกระบวนการให้เหมาะสมกับรายละเอียดของวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน
 - 7.4 การเลือกตัวอย่าง ต้องคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ดี

7.5 การกำหนดการวัดและตารางการสังเกต ต้องเลือกเวลาให้เหมาะสมว่าจะทำการวัดบ่อยเท่าใดและจะทำเมื่อใด จึงจะได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง

7.6 การเลือกเทคนิควิเคราะห์ ต้องหาเทคนิคที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูล

7.7 การหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า กระบวนการของการประเมินโครงการนั้น มีขั้นตอนเริ่มต้นจากการศึกษาทำความเข้าใจโครงการที่จะทำการประเมินอย่างละเอียดลึกซึ้ง เพื่อนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินได้อย่างชัดเจน รู้จักเลือกอุปกรณ์เครื่องมือและกระบวนการต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้ง การเลือกเทคนิคที่จะวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการนำเสนอผู้เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริง

1.9 ประเภทและรูปแบบการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ สามารถจัดแบ่งได้หลายแบบมีผู้แบ่งประเภทของการประเมินไว้มากมายในลักษณะต่างๆ กัน ซึ่งขึ้น อยู่กับโครงการนั้นๆ ผู้วิจัยได้รวบรวมการแบ่งประเภทของการประเมินที่นิยมใช้เป็นแนวทางในการประเมิน โครงการจากนักประเมิน นักวิชาการ นักการศึกษา และนักบริหาร พอสรุปได้ดังนี้คือ

ฟิงค์ และคอสคอฟ (Fink & Koscoff, 1978, น. 4, อ้างถึงในรัตนะ บัวสนธิ์, 2540, น. 207-208) ได้แบ่งประเภทของการประเมินผลโครงการไว้ 2 ประเภท คือ

1. การประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินที่กระทำระหว่างดำเนินโครงการ โดยมีการตรวจสอบและเก็บข้อมูลเป็นระยะๆ ตลอดโครงการ ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่

2. การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อการดำเนินโครงการสิ้นสุดลงแล้ว มีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบผลที่เกิดจากโครงการว่า บรรลุตามจุดมุ่งหมายของโครงการเพียงใด หรือเกิดผลกระทบใดบ้าง

โปลา (UNESCO 1999, น. 49-55, Citing Bhola, 1990) ได้แบ่งประเภทของการประเมินไว้ 3 ประเภท คือ

1. การประเมินภายในและการประเมินภายนอก (Internal and External Evaluation) การประเมินภายในเน้นให้คณะผู้ดำเนินโครงการเป็นผู้ประเมิน ส่วนการประเมินภายนอกเน้นให้ผู้ประเมินซึ่งไม่ได้อยู่ในโครงการเป็นผู้ประเมิน เพื่อสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับความเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) ในกระบวนการประเมิน

2. การประเมินระหว่างดำเนินโครงการและการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ (Formative and Summative Evaluation) เป็นการประเมินองค์ประกอบต่างๆ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินระหว่างดำเนินการ ส่วนการประเมินที่มุ่งผลรวบยอด เรียกว่า การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ เพื่อตรวจสอบว่า วัตถุประสงค์บรรลุผลหรือไม่ และโครงการมีผลกระทบอย่างไรบ้าง มีประสิทธิผลคุ้มค่าหรือไม่ เพื่อนำผลเหล่านี้ไปใช้ในการตัดสินใจ วางแผนว่าจะจัดโครงการอย่างไรต่อไป

3. การประเมินตามหน่วยการวิเคราะห์ (Evaluation based on the units of analysis) เช่น การประเมินผู้เรียน การประเมินโครงการ การประเมินผลของกลุ่ม และการประเมินผลกระทบที่มีต่อชุมชน เป็นต้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540, น. 34-41) แบ่งประเภทของการประเมินโครงการนั้น ได้แบ่งไว้ 3 ประเภท คือ

1. การประเมินเชิงสำรวจ เป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจสิ่งต่างๆ ที่จะช่วยในการประเมิน เช่น การวิเคราะห์ตัวโครงการ เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของโครงการกับกิจกรรมในโครงการ

2. การประเมินเชิงทดลอง เป็นการประเมินโดยอาศัยแบบแผนของการวิจัยเชิงทดลองมาประยุกต์ใช้ การประเมินด้วยวิธีนี้ทำให้ผลการประเมินที่ได้เน้นที่ “ผล” มากเกินไป ผลการประเมินจึงมีผลกระทบต่อการปรับปรุงกิจกรรมการดำเนินโครงการต่างๆ น้อย

3. การประเมินตามรูปแบบของการประเมิน เป็นการประเมินที่อาศัยความรู้ที่ได้จากรูปแบบของการประเมินเป็นกรอบแนวทางว่า การประเมินจะเกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง ผู้ประเมินต้องทำ อะไรบ้าง และผู้ประเมินจะต้องทำอะไรก่อนหลัง อย่างไรก็ดีในการเลือกใช้แบบหรือรูปแบบในการประเมินจะต้องเลือกให้สอดคล้องกับความจำเป็นหรือความต้องการของการใช้ผลการประเมิน

ซัชแมน (อนันต์ เกตุวงศ์, 2539, น. 329-330, อ้างอิงจาก Suchman, 1967) ได้แบ่งประเภทของการประเมินไว้ 5 กลุ่ม คือ

1. การประเมินความพยายาม (Effort) เป็นการประเมินความพยายามที่จะทำกิจกรรมว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร มีการใช้ทรัพยากรและพลังงานมากน้อยเพียงใด ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

2. การประเมินการปฏิบัติงาน (Performance) เป็นการประเมินผลของความพยายามกระทำกรต่างๆ ว่า เมื่อทำเสร็จแล้วได้ผลมากน้อยอย่างไร

3. การประเมินความพอเพียงของการปฏิบัติงาน (Adequacy of Performance) เป็นการวัดความมากน้อยของการปฏิบัติว่า มีประสิทธิผลพอเพียงกับที่กำหนดไว้ตามต้องการ เพียงใดครอบคลุมและเพียงพอสำหรับผู้รับบริการหรือไม่

4. การประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการวัดค่าใช้จ่าย หรือทรัพยากร เพื่อเปรียบเทียบกับผลงาน โดยทั่วไปจะวัดออกมาในลักษณะของค่าใช้จ่ายต่อหน่วยการผลิต

5. การประเมินกระบวนการ (Process) เป็นการวิเคราะห์การปฏิบัติงานตามแผน ตั้งแต่เริ่มโครงการไปจนถึง สิ้นสุดโครงการว่า มีการใช้วิธีการเพื่อปฏิบัติงานถูกต้องหรือไม่ เป็นวิธีที่เหมาะสมเพียงใด และใช้ได้ผลมากน้อยเพียงใด

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531, น. 45-47) ได้แบ่งประเภทของการประเมินโครงการโดยยึดวงจรของโครงการ ตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การประเมินก่อนการดำเนินงาน (Pre-Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดและการเลือกทำโครงการ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของการดำเนินโครงการและการวิเคราะห์ผลตอบแทนโครงการ

2. การประเมินระหว่างการดำเนินงาน (Implementation-Evaluation) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง จะได้แก้ไขได้ทันท่วงที เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินหลังการดำเนินงาน (Post-Evaluation) เป็นการประเมินที่จัดทำขึ้นเมื่อการปฏิบัติงานโครงการได้สำเร็จเสร็จสิ้น ลงแล้ว เพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินงานโครงการสามารถบรรลุ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด มีผลพลอยได้อื่นนอกเหนือจากที่ได้ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายบ้างหรือไม่ และสรุปผลรวมของการดำเนินโครงการ

นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544, น. 114-115) ให้ความเห็นว่าการประเมินโครงการแบ่งได้หลายประเภท ตามแต่ว่าจะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่ง ซึ่งได้สรุปการแบ่งประเภทของการประเมินออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้คือ

1. แบ่งตามหลักยึดในการประเมินค่า

1.1 การประเมินค่าตามอุดมการณ์ของโครงการ (Goal-Based Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้ว่า บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยทราบก่อนการประเมินว่าโครงการนี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง

1.2 การประเมินค่าซึ่งอิสระจากอุดมการณ์ของโครงการ (Goal-Free Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่ทราบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีอะไรบ้าง

2. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน

2.1 การประเมินก่อนนำโครงการไปปฏิบัติ

2.2 การประเมินขณะโครงการดำเนินอยู่

2.3 การประเมินหลังจากกิจกรรม หรือโครงการสิ้นสุดลงแล้ว

3. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน

3.1 การประเมินเพื่อปรับปรุง เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

3.2 การประเมินเพื่อสรุปผล เรียกว่า การประเมินรวมสรุป (Summative Evaluation)

4. แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน

4.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม หรือการประเมินบริบท (Context Evaluation)

4.2 การประเมินปัจจัย หรือตัวป้อน (Input Evaluation)

4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

4.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

5. แบ่งตามรูปแบบการประเมินเป็นหลัก

5.1 การประเมินที่มุ่งตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์

5.2 การประเมินที่มุ่งเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน

5.3 การประเมินที่มุ่งนำไปช่วยตัดสินใจ

6. แบ่งตามความแท้จริงของการประเมิน

6.1 การประเมินเทียม (Pseudo Evaluation) ซึ่งแบ่งย่อยเป็นการประเมินประเภทที่ถูกควบคุมโดยการเมือง และประเภทที่เกี่ยวกับการเมือง

6.2 การประเมินกึ่งแท้กึ่งเทียม (Quasi Evaluation) ซึ่งมุ่งประเมินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่อาจวัดคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งอื่นได้

6.3 การประเมินแท้จริง (True Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ถูกต้อง ซึ่งมักเป็นการประเมินเกี่ยวกับการรับรองวิทยฐานะ หรือ รับรองคุณวุฒิ การ

ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การประเมินความต้องการ หรือ ความจำเป็น และการประเมินเพื่อวางนโยบาย

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประเภทของการประเมินโครงการสามารถแบ่งได้หลากหลายประเภท ซึ่งจะต้องเป็นไปตามลักษณะของโครงการและวัตถุประสงค์ในการประเมิน โดยผู้ประเมินจะต้องวินิจฉัยและตัดสินใจที่จะเลือกใช้ประเภทการประเมินโครงการให้เหมาะสมกับโครงการของแต่ละโครงการ

1.10 การจัดกลุ่มรูปแบบการประเมิน

รูปแบบการประเมิน (Evaluation model) มีนักการประเมินบางท่านเรียกว่า หุ่นจำลอง การประเมินแบบจำลองการประเมิน โมเดลการประเมิน เป็นต้น แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะขอใช้ คำว่า รูปแบบการประเมิน เพราะเป็นคำที่มีความหมายชัดเจนและนิยมใช้กันมากตามความหมายของคำว่า model ซึ่งในการให้ความหมายของคำว่า รูปแบบการประเมินนั้น สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531, น. 66) ได้ให้ความหมายคำว่า รูปแบบการประเมิน หมายถึง กรอบหรือแนวความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการประเมิน

สำหรับรูปแบบการประเมินเหล่านี้ มีนักประเมินบางท่านได้พยายามจัดกลุ่มเป็นพวก ซึ่งความคิดและโครงสร้างของการประเมินที่สำคัญ ได้แก่

การแบ่งรูปการประเมินตามแนวคิดของโพแฟม (Popham, 1975, น. 22-42) คือ

1. กลุ่มรูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (goal-attainment models) โดยการประเมินจะให้คุณค่ามากน้อยนั้น พิจารณาจากจุดมุ่งหมายที่บรรลุผลสำเร็จเป็นหลัก
2. กลุ่มรูปแบบการตัดสินคุณค่าโดยใช้เกณฑ์ภายใน (judgmental models emphasizing intrinsic criteria) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปในการประเมินทางการศึกษา เช่น การรับรองวิทยฐานะของโรงเรียน ซึ่งผู้ประเมินได้ตั้ง มาตรฐานเอาไว้ว่า กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนควรมีมาตรฐานถึงระดับใด
3. กลุ่มรูปแบบการตัดสินคุณค่าโดยเกณฑ์ภายนอก (judgmental models emphasizing extrinsic criteria) ซึ่งการตัดสินคุณค่าจะอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตัดสินคุณค่านั้นๆ
4. กลุ่มรูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ (decision-facilitation models) เป็นรูปแบบการประเมินที่ช่วยในการหาข้อมูล เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินงานของโครงการ

เขาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2542, น. 63) ได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการประเมินออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ

1. กลุ่มรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (decision oriented evaluation) ใช้การประเมินที่เป็นระบบ โดยมีขั้นตอนการประเมินที่ครบวงจร ซึ่งให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสม

2. กลุ่มรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่า (value oriented evaluation) นักประเมินกลุ่มนี้เห็นว่า การประเมินเป็นการให้คุณค่า โดยให้ความสำคัญกับผลผลิตที่เกิดจากโครงการทั้งหมดรวมทั้ง สามารถตัดสินใจคุณค่าได้อย่างเหมาะสมและตรงตามผลการประเมินที่แท้จริง ไม่ว่าผลการประเมินจะเป็นดังที่คาดหวังหรือไม่ก็ตาม

รูปแบบการประเมินโครงการเป็นกรอบ หรือแนวความคิดสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการหรือรายการประเมิน ซึ่งมีนักวิชาการทางด้านการศึกษาได้เสนอกรอบความคิดให้นักประเมินได้เลือกใช้มีหลายรูปแบบ รูปแบบการประเมินโดยทั่วไปนิยมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ (สมคิด พรหมจ้อย, 2542, น. 42)

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Objective Based Model) เป็นรูปแบบที่เน้นจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์เป็นหลัก โดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler), ครอนบาค (Cronbach) และเคิร์กแพททริก (Kirkpatrick)

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจคุณค่า (Judgmental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศ สำหรับกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าและโครงการนั้นๆ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสแต็ค (Stake), สคริฟเวน (Scriven) และโปรวัส (Provus)

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision – Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Welch), สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และอัลคิน (Alkin)

กล่าวโดยสรุปถึงรูปแบบการประเมินโครงการนั้น นักวิชาการและนักประเมินแต่ละท่านได้แบ่งรูปแบบการประเมินที่แตกต่างกันไป แต่อาจจะพิจารณาได้จากจุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการเป็นหลัก ตลอดจนเป้าหมายของการประเมินและวิธีการที่จะนำมาใช้ในการประเมินโครงการสำหรับในการประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดมในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบการประเมินเชิงระบบ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นและเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.11 รูปแบบการประเมิน

ไทเลอร์ (Tyler, 1969) เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการ ได้ให้ความหมายของการประเมิน การประเมินคือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้น กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง เขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน โดยเสนอเป็นกรอบความคิดครั้งแรกในปี ค.ศ.1943 โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น โดยมีแนวความคิดว่า โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่า ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวคิดลักษณะนี้เรียกว่า แบบจำลองยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก

สคริฟเวน (Scriven, 1967) ได้ให้ความหมายของการประเมิน คือ การรวบรวมข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบการประเมิน เป้าหมายที่สำคัญของการประเมิน คือ การตัดสินใจคุณค่าของโครงการ

สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam & Other, 1967) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินเรียกว่า ชิปปี้ โมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องโดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์การประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ คำว่า CIPPเป็นคำย่อมาจากคำว่า Context Input Process and Product สตัฟเฟิลบีมได้ให้ความหมายว่าการประเมินเป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ เลือกทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญ มุ่งประเมิน 4 ด้าน คือ การประเมินบริบท (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CIPPแบบจำลองชิปปี้จะประเมินในด้านต่างๆ (รัตนะ บัวสนธ์, 2540, น. 111) ดังนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ

รายละเอียดเกี่ยวกับการประเมินโครงการแบบซิปป์ (CIPP) มีดังต่อไปนี้

1. ประเมินบริบท การประเมินสภาพแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาพแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่นๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสถานะแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุม และสถานการณ์ วิธีการประเมินสถานะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1.1 วิธีสถานะที่ไม่แน่นอน (Contingency mode)

1.2 วิธีสถานะที่เหมาะสมหรือสอดคล้อง (Congruence mode)

วิธีสถานะที่ไม่แน่นอนเป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอก (Opportunities and pressure outside of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆ เช่น การสำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินค่านิยมของชุมชน ข้อเสนอแนะต่างๆ แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ฯลฯ การสำรวจปัญหาเหล่านี้ทำให้คาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งเป็นประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป คำถามที่ใช้ในการประเมินสถานะแวดล้อมแบบวิธีสถานะที่ไม่แน่นอน คือ คำถามประเภท “ถ้า...แล้ว”

วิธีสถานะที่เหมาะสมหรือสอดคล้องเป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติ (Actual result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้ทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การประเมินสภาพแวดล้อม จะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับระบบเพื่อประโยชน์สำหรับผู้บริหารในทางปฏิบัติสถาบันการศึกษาควรจะได้มี

การประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อที่จะให้ได้มาทั้งข้อมูลที่เป็นวิธียุทธศาสตร์ที่ไม่แน่นอนและวิธียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมหรือสอดคล้อง การกำหนดเป้าหมายและคุณค่าระบบ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อดูว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ต้องใช้วิธีแบบวิธียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมหรือสอดคล้อง แต่ในสภาพของสังคมที่มี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความต้องการของบุคคลและสถานที่จะเป็นหัวหลักของการเปลี่ยนแปลงดังนั้นจึงควรใช้วิธีประเมินแบบวิธียุทธศาสตร์ที่ไม่แน่นอนโดยใช้คำถามแบบ (ถ้า...แล้ว) เพื่อตัดสินใจว่าเป้าหมายและนโยบายเดิมนี้ควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ดังนั้น ใน การประเมินสถานะแวดล้อมโดยทั่วไป ควรจะใช้การประเมินทั้ง 2 แบบ เพราะวิธียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมหรือสอดคล้องจะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์ ในขณะที่วิธียุทธศาสตร์ที่ไม่แน่นอนเป็นไปเพื่อการปรับปรุงในการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนด ทิศทางของหน่วยที่ประเมิน เพื่อที่จะได้สอดคล้องกับ นโยบายและการตัดสินใจในการบริหารของระบบ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนัก ประเมินกับผู้บริหาร นักประเมินจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจในปัจจุบัน และข้อมูล เกี่ยวข้องกับโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ของโครงการหรือไม่ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่างๆ คือ

2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไป ได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์มือและกำไรที่จะได้รับโดย การประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพแต่ถ้าเป็นการประเมินด้าน การศึกษา ผลกำไรอาจจะอยู่ในรูปตัวเลขก็ได้ การประเมินปัจจัยนำเข้านี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะ ตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใด วางแผนและดำเนินการ อย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นการ ทำเฉพาะกรณีๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้นรูปแบบของคำถามที่ใช้ถามมีมากมาย เช่น วัตถุประสงค์จะกำหนดวิธีดำเนินการได้หรือไม่ และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ วิธีการที่กำหนด สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร ฯลฯ คำถาม ต่างๆ เหล่านี้แสดงถึงความสำคัญของการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า เพื่อที่จะได้เป็น ตัวกำหนดยุทธวิธีเพื่อให้การดำเนินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยคำถามที่จะใช้มีตั้งแต่ ระดับกว้างๆ และคำถามเฉพาะ

3. การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งต่อไปนี้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มบุคลากรและนักศึกษา วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผล ความเข้าใจและเห็นพ้องกันในวัตถุประสงค์ของแผนการ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนการนั้น และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ ความเพียงพอของแหล่งทรัพยากร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก บุคลากร ปฏิทินการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนการวางแผน โดยผู้อำนวยโครงการระหว่างการดำเนินโครงการนั้น ตัวอย่างการตัดสินใจก่อนวางแผน เช่น ในโครงการพัฒนาแบบสอน ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องเลือกโรงเรียนอย่างเจาะจง สำหรับเข้าร่วมโครงการทดลองสร้างข้อกระทงใหม่ๆ ของแบบสอน ผู้ตัดสินใจจะสามารถจัดเตรียมวางโครงการล่วงหน้าได้ดีเมื่อมีโรงเรียนมาให้เลือกแต่ตัวเลือกเหล่านี้จะยังไม่มั่นคงว่าจะมีรายชื่อของเรียนที่จะสอบถามไป เมื่อโรงเรียนได้รับการติดต่อแล้ว จึงจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีความเต็มใจร่วมในการทดลองแบบสอน ดังนั้น ผู้พัฒนาแบบสอนจึงต้องเลือกโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการตามแบบสุ่มตัวอย่างมากที่สุด (แบบการสุ่มจะได้รับการตัดสินใจเลือกวิธีการมาก่อน) และเขาต้องกำหนดตารางเฉพาะในการบริหารแบบสอบถามในการทดลองตามรูปแบบของแบบสอน ดังนั้น ในโครงการส่วนใหญ่สถานการณ์จึงต้องตัดสินใจจึงต้องมีจำนวนมาก และนี่เป็นเครื่องแสดงความที่ชัดเจนถึงความต้องการข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ

3. ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญๆ ของโครงการร่างโครงการ เป็นต้นว่า มโนทัศน์ที่ต้องการสอน และปริมาณของการอภิปรายที่จะมีความหมายนี้เพื่อบรรยายว่า เกิดอะไรขึ้นจริงๆ สารสนเทศนี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำว่าทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

3.1 การจัดทำนักประเมินกระบวนการเต็มเวลา

3.2 เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ

3.3 การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง

3.4 การปรับปรุงโครงการประเมินอยู่เป็นนิจลิน

นักประเมินกระบวนการควรได้ประชุมพบปะกับผู้ตัดสินใจในโครงการเป็นระยะแต่ในการประชุมนี้ ผู้อำนวยการอาจจะอภิปรายกับบุคลากรในแผนงานเพื่อชี้ถึงผู้ที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ของกิจกรรมในอนาคต โดยที่ผู้ประเมินจะยังคงเงียบและฟังเป็นส่วนใหญ่ผู้ประเมินอาจจะจัดเตรียมสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินการที่ผ่านมาให้พร้อมเพื่อช่วยในการจำแนกประเด็นที่จะกระทำต่อไป หลังจากผู้ตัดสินใจได้แจกแจงประโยชน์และคำถามแล้วผู้ประเมินอาจจะให้ข้อมูลอีกครั้งว่าอะไรอยู่ในประเด็นที่เขามีอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีข้อมูลอื่นๆ ที่น่าสนใจ ผู้ประเมินก็จะเก็บเอาไว้จนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสม ระหว่างการประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการประเมินกระบวนการ ผู้ตัดสินใจอาจจะกำหนดเงื่อนไขของประเด็นที่ต้องการข้อมูลย้อนกลับ และ ผู้ประเมินให้สารนิเทศดาทกรอบที่ไว้ไว้ นั้น หรือผู้ประเมินอาจจะช่วยผู้วางแผนเองในการกำหนดปัญหาที่ต้องการคำตอบในการประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับครั้งต่อไป ซึ่งผู้ประเมินอาจทำได้โดยการวางแผนรวบรวมข้อมูลย่อยๆ แทรกในขณะนั้นทันที และชี้แจงให้ผู้ตัดสินใจทราบว่ามันจะช่วยให้สารนิเทศที่เขาต้องการหรือไม่เช่นนั้น นักประเมินอาจจะทำได้มากกว่านั้นผู้วางแผน โดยกำหนดปัญหาที่ต้องการคำตอบและข้อมูลที่ต้องการเลยก็ได้ในการรวบรวมสารนิเทศ นักประเมินกระบวนการต้องใช้วิธีการทั้งที่มีแบบแผนและไม่มีแบบแผน เช่น การวิเคราะห์ปฏิบัติการ การบันทึกอย่างอิสระภายหลังสิ้นสุดการดำเนินงานแต่ละวัน การสัมภาษณ์ การจัดอันดับ บันทึกประจำวันของเจ้าของโครงการ วิธีการเกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติของบันทึกการประชุมคณะกรรมการ การปรับปรุงรายงาน และกล่องแสดงความคิด นอกจากตัวแปรที่สำคัญตามทฤษฎีแล้ว ผู้ประเมินกระบวนการยังอาจจะค้นหาเหตุ หรือกรณีอื่นที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมแต่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการ ดังนั้น ผู้ประเมินจึงต้องใช้เครื่องมือใดๆ เท่าที่จะหาได้ เพื่อสาวไปถึงสิ่งที่แสดงให้เห็นปัญหาอย่างแท้จริงคุณค่าของการประเมินกระบวนการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่นๆ เท่านั้นแต่อยู่ที่

1. การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมและการประเมินปัจจัย คือ ถ้าสามารถประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยได้ดีมาก ผู้จัดการโครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการ และถ้าปรากฏความขัดแย้งน้อยก็ต้องการประเมินกระบวนการมากขึ้น นั่นคือ ถ้าการกำหนดวัตถุประสงค์และการวางโครงการ

คลุมเครือ โครงการนั้นอาจจะเป็นหัวข้อของปัญหาและบางครั้งก็เป็นเหตุแห่งความล้มเหลว ซึ่งการประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยจะช่วยชี้ให้เห็นและแก้ปัญหาแล้วตั้งแต่ต้น พอถึงการทำตามกระบวนการจำเป็นที่จะต้องข้อมูลย้อนกลับ โดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ในกรณีเช่นนี้การประเมินกระบวนการจึงจำเป็นที่สุดที่สามารถกระทำหน้าที่นี้

2. การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิตในระยะแรกการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มที่จะกลับกันถ้าโครงร่างของการพัฒนาแผนงานอาศัยการสำรวจน้อยลง แต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน คือ การประเมินกระบวนการจะเข้าไปมีส่วนในการแปลความสิ่งที่เกิดขึ้นและถ้าต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการ จะไม่สามารถตกลงได้โดยไม่ทราบว่ากระบวนการนั้นให้ผลอย่างไรบ้าง จึงต้องอาศัยสารนิเทศจากการประเมินผลผลิตเข้ามาร่วมด้วย

โดยสรุป ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารนิเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารนิเทศนั้น อาจจะช่วยทุกวันถ้าจำเป็น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรกๆ ของโครงการ ทั้งนี้การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารนิเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังไม่ต้องบันทึกสารนิเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิตโครงการ มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีผลจำเป็นยิ่งในระหว่างปฏิบัติตามโครงการด้วยระเบียบวิธีต่างๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมสิ่งต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การดูว่ากำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการจัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย เกณฑ์นั้นอาจเป็นได้ทั้งเกณฑ์ที่เป็นเครื่องมือหรือเกณฑ์ที่มีความสอดคล้องกัน ซึ่ง สกริฟเวน (Scriven) ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของเกณฑ์ทั้งสอง ดังนี้

4.1 เกณฑ์ที่เป็นเครื่องมือ จะสัมพันธ์กับความสำเร็จที่อยู่ในระดับปานกลางและมีสวนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด เช่น ก่อนที่แบบสอบจะถูกสร้างขึ้นรูปแบบของแบบสอบและคำถามจำนวนมากในแบบสอบนั้นจะต้องได้รับการจัดทำขึ้นก่อนหรือที่นักเรียนจะสามารถอ่านคำว่า Cake ได้อย่างเข้าใจ เขาต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความหมายของคำมาก่อน

4.2 เกณฑ์ที่มีความสอดคล้องกัน จะเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกกำหนดไว้ซึ่งอาจเป็นอัตราการตก ออกของโรงเรียนๆ หนึ่งที่เป็นอยู่ถูกลดลงให้ได้ระดับที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มนักเรียนจะต้องได้รับคะแนนสอบที่ระบุนมากกว่า หรือเทียบกับจำนวนที่กำหนด หรือจะต้องแผนการสอนใหม่เข้าไปใช้ในโรงเรียนนั้น การระบุเกณฑ์แบบนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ตัดสินใจโดยเฉพาะเท่าที่ผ่านมา การประเมินมีความหมายเพียงส่วนที่เป็นการประเมินผลผลิตเท่านั้นถึงแม้ว่าจะมีการประเมินแบบอื่นที่ต่างจากการประเมินผลผลิต แต่การประเมินเหล่านี้ก็ยังคงมีความสัมพันธ์คล้ายคลึงกันมากทั้งการประเมินสภาวะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างไรมีระบบ โดยที่การประเมินสภาวะแวดล้อมจะพิจารณาโดยส่วนรวม และการประเมินผลผลิต พิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้น การประเมินสภาวะแวดล้อมจึงแสดงที่สิ่งจำเพาะในรูปแบบที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง (สิ่งที่แสดงอย่างเจาะจงนั้นจะเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของผลผลิต) การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่าย สำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสภาวะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการตัดสินใจโดยใช้การประเมินปัจจัยเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผน การประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัย คือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้ การประเมินผลผลิตจะสืบสาวสิ่งที่มีอยู่ว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์แล้วหรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการ จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตามที่ตั้งไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการทำให้สามารถที่จะลงความเห็นว่า การนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงหรือไม่กับแบบที่วางไว้ และการประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่ สารนิเทศทั้งสองชนิดร่วมกันจะแสดงให้เห็นอย่างหนักแน่นถึงสาเหตุได้มากกว่าอันใดอันหนึ่งโดยลำพัง ในการตัดสินใจว่าระเบียบปฏิบัตินั้นควรดำเนินต่อไป โดยมีการแก้ไขหรือว่าจะต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะเพิ่มหน้าที่ในการควบคุมโครงการเข้ามาด้วย การประเมินทั้งสองก็ยังคงอำนวยความสะดวกและช่วยอธิบายถึงผลที่ได้จากโครงการอยู่การที่การประเมินผลผลิตรายงานว่า วัตถุประสงค์นั้นมีผลสัมฤทธิ์หรือไม่นั้น การประเมินกระบวนการจะแสดงให้เห็นถึงรากฐานสำหรับการแปลความหมายเหตุผล สำหรับสิ่งที่ได้มานั้น คือ ถ้าไม่ปรากฏผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ก็จำเป็น

จะต้องรู้ว่าระเบียบปฏิบัติที่ตั้งใจไว้นั้นได้ถูกนำไปปฏิบัติจริงหรือไม่ การประเมินกระบวนการจะ
ให้สารสนเทศสำหรับทำความเข้าใจในข้อนี้ และถ้าปรากฏผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ก็มีความ
จำเป็นที่ต้องมีคำบรรยายถึงระเบียบปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้นออกมา

สรุปแบบจำลอง CIPP

การประเมินบริบทหรือ หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญใน
การช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการ แต่มีผลต่อความสำเร็จ
หรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชน และกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจาก
โครงการ จำนวนประชากร กระแสทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจ และปัญหาของ
ชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ หมายถึง การประเมินทรัพยากรที่จำเป็น
สำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการกำลังคนหรือจำนวนบุคคลที่ต้องใช้งบประมาณแหล่ง
เงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ อาคารสถานที่ เครื่องมือและครุภัณฑ์การประเมินปัจจัย
นำเข้าจะช่วยให้พิจารณาตัดสินใจว่าโครงการนั้นๆ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทาง
ปฏิบัติที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ และช่วยให้เกิดการวางแผน
การจัดกิจกรรมของโครงการได้อย่างเหมาะสม

การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับ
วิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยเข้ามาให้เหมาะสมมากน้อยเพียงไรเป็นไปตามลำดับ
ขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรค
ใดๆ เกิดขึ้นเพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมมี
ประสิทธิภาพมากขึ้น

การประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของ
โครงการการนำปัจจัยเข้ามาให้เหมาะสมมากน้อยเพียงไรเป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่
กิจกรรมที่จัดขึ้นจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใดๆ เกิดขึ้น ผลที่
ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการได้ผลมากน้อยเพียงใดเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ
โครงการที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลผลิตจะมีการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่
กำหนดไว้ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ เพื่อที่จะได้นำผลประเมินมา
ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือเพื่อการตัดสินใจปรับปรุง
ขยายโครงการนำไปใช้แต่เนื่องต่อไป และเพื่อล้มเลิกโครงการ

สุภมาส อังสุโชติ (2555, น. 55-58) กล่าวว่า การประเมินด้วยวิธีการเชิงระบบ
เป็นการประเมินตามความเชื่อในปรัชญาปรนัยนิยม (Objectivism) ที่เชื่อว่า วิธีเชิงระบบ เป็นวิธีที่

เหมาะสมสำหรับการประเมิน เพราะเป็นการประเมินที่มีการวางแผนการประเมินและวิธีการดำเนินการอย่างชัดเจน รัดกุม และเป็นระบบ สนับสนุนการใช้เครื่องมือที่ได้มาตรฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการควบคุมสถานการณ์และตัวแปรแทรกซ้อน ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการประเมินทำการวิเคราะห์ข้อมูล และมีการสรุปผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้ารูปแบบการประเมินเชิงระบบ สามารถนำไปใช้ได้ 2 แนวทาง คือนำไปใช้ในลักษณะโมเดลพลวัต คือประเมินร่วมไปพร้อมกับกระบวนการบริหารนโยบาย แผนงานและโครงการ ตามรูปแบบดั้งเดิมของสตาร์เฟิลบีม และแนวทางที่สอง คือ การนำไปใช้ในการประเมินครั้งเดียวกัน โดยประเมินครบทั้ง inputs-process-outputs ในการประเมินเชิงระบบ ครบทั้ง inputs-process-outputs ในครั้งเดียว จะเป็นการประเมินถึงสิ่งที่มีมาก่อนหน้านั้น ดังนี้

1. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ ด้านคน ด้านเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการจัดการ (4 m's, น. man, money, material, and management) มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในความเป็นไปได้กับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของนโยบาย แผนงานหรือโครงการหรือไม่ เพียงใด ควรปรับลดหรือเพิ่มทรัพยากรทางการบริหารอะไรอีก

2. การประเมินทักษะกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินเพื่อช่วยในการตัดสินใจว่า เมื่อนำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการสู่การปฏิบัติจริงแล้ว การใช้ทรัพยากรและการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินกระบวนการนี้เป็นการหาความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติจริง กับที่คาดหวังไว้ในนโยบาย แผนงาน และโครงการ มีปัญหาหรือสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง และมีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง เพื่อแก้ปัญหา หรือเอาชนะสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

3. การประเมินผลลัพธ์ (Output evaluation) เป็นการประเมินที่ตอบคำถามที่ว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของนโยบาย แผนงานและโครงการที่คาดหวังไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งโดยทั่วไปจะคำนึงถึงหลักการประเมินผลที่เน้นวัตถุประสงค์และผลงาน (result centered method) มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ นอกเหนือจากการคาดหวังอะไรอีกบ้าง มากน้อยเพียงใด มีข้อเสนอแนะว่าควรเปลี่ยนแปลง หรือคง หรือขยาย หรือยุบ หรือเลิกนโยบาย แผนงานและโครงการหรือไม่ อย่างไร

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นแม้ว่า แนวทฤษฎีและรูปแบบการประเมินที่นักการประเมินหลายท่านได้เสนอไว้มีลักษณะที่แตกต่างกันทั้ง ด้านแนวคิดและวิธีการนำไปใช้ แต่เมื่อนำรูปแบบของการประเมินเหล่านั้น มาจัดเป็นกลุ่ม ทำให้สรุปแนวคิดในเรื่องการประเมินในแง่มุมต่าง ๆ ได้และสามารถมองเห็น แนวทางในการนำเอารูปแบบของการประเมินเหล่านี้ไป

ประยุกต์ใช้ใน การประเมินโครงการได้อย่างเหมาะสม สำหรับการประเมินครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ รูปแบบการประเมินหลายรูปแบบและใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบเป็นแนวทางในการประเมิน เพราะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์สิ่งที่ต้องการประเมิน โดยได้ทำการประเมิน 3 ด้าน คือด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านทักษะกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการทั้งนี้เพื่อที่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่า การดำเนินการ โครงการได้เป็นไปตามกระบวนการที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ และจะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาจุดเด่น จุดด้อยเพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ห้องสมุดโรงเรียน

2.1 ความหมายของห้องสมุด คำว่า ห้องสมุด ภาษาใช้ชื่อ Library คำนี้มาจากภาษาละติน Libraria แปลว่าที่เก็บหนังสือ ภาษาฝรั่งเศสใช้ว่า Biblioteque มาจากคำภาษากรีกว่า Biblios แปลว่าหนังสือ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าความนิยมในการเก็บสะสมหนังสือมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และมีความเข้าใจกันมานานแล้วว่า หนังสือคือความรู้ คือวิชา การจัดรวบรวมสะสมวิชาเพื่อให้นักเรียนรู้ต่อไป ก็เป็นการจัดเสี่ยซึ่งความโง่เขลา และวิชาอันเป็นบ่วงผูกมัดมนุษย์ไว้อย่างหนึ่ง

ตามความเข้าใจของชาวอเมริกัน ในสหรัฐอเมริกา ห้องสมุดคือสถาบันประชาธิปไตยอันมีความจำเป็น แก่สังคมประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง เพราะห้องสมุดคือสถาบันที่จะช่วยให้เกิดเสรีภาพ ให้หลุดพ้นจากความโง่เง่าและความยากจน ในสังคมประชาธิปไตยนั้นราษฎรจะต้องเป็นคนมีสติปัญญาและความรอบรู้ นอกจากการศึกษาในโรงเรียนแล้ว เขาจะต้องมีโอกาสได้ศึกษา และรู้เรื่องราวต่างๆ จากห้องสมุดอีกด้วย นายจอห์น อัดัมส์ โลว์ (John Adams Lows) ได้กล่าวถึงความหมายของห้องสมุดไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

สุณี เลิศแสวงกิจ และพิศิษฐ์ กาญจนพิมาย (2546, น. 7) ได้กล่าวว่าห้องสมุดโรงเรียนเป็นศูนย์รวมทรัพยากรสารสนเทศของโรงเรียนแต่ละแห่งที่มีความสำคัญต่อนักเรียนครูอาจารย์ผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนชุมชนใกล้เคียง มีการจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ให้มีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547, น. 19) ได้กล่าวว่าห้องสมุดโรงเรียน ทำหน้าที่ให้บริการหนังสือในทุกสาขาวิชาในโรงเรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตร เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน

ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์ (2548, น. 15) ได้กล่าวว่า ห้องสมุดโรงเรียน เป็นห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน

จากความหมายของห้องสมุดโรงเรียนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยาการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า เป็นแหล่งการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางทางวิชาการทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีครูบรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานและให้บริการต่อผู้ใช้บริการ

2.2 ความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน

กรมวิชาการ (2543, น. 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดไว้ดังนี้ ห้องสมุดโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่ได้จัดหมวดหมู่ ประสพการณ์ตามหลักสูตรใหม่ ได้มุ่งเน้นเพื่อให้นักเรียนหาวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยแสวงหาความรู้เพื่อนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

สุนีย์ เลิศแสงกิจ และพิศิษฐ์ กาญจนพิมาย (2546, น. 2-3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดไว้ดังนี้

1. ห้องสมุดเป็นที่รวมวิทยาการต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน
2. ห้องสมุดเป็นแหล่งรวมสารสนเทศที่มีความสำคัญต่อการค้นคว้าวิจัย
3. ห้องสมุดเป็นแหล่งสารสนเทศที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเลือกศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระตามความต้องการของแต่ละบุคคล
4. ห้องสมุดเป็นแหล่งข้อมูลที่ส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเอง
5. ห้องสมุดเป็นสถานที่สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
6. ห้องสมุดเป็นสถานที่ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงาม
7. ห้องสมุดจะเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้อ่านสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ได้มากที่สุด

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549, น. 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนในปัจจุบันมีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างยิ่ง เป็นแหล่งรวมวิทยาการหลักของโรงเรียน ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีส่วนในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น

จากความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เพราะห้องสมุดเป็นศูนย์รวมวิชาความรู้ทางด้านวิชาการและความจรรโลงใจเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.3 วัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียน

2.3.1 จัดเตรียมหนังสือและสื่อการเรียนการสอนอื่นๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี เช่น วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ แผนที่ ภาพนิ่ง วิดิทัศน์ แถบบันทึกเสียง ซีดีรอม ฯลฯ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการใช้บริการของผู้ใช้บริการ โดยมีการจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ

2.3.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาและอารมณ์

2.3.3 แนะนำการอ่านแก่ผู้เรียนเพื่อให้รู้จักเลือกอ่านหนังสือและสิ่งต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณเพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจ จินตนาการและความเพลิดเพลิน

2.3.4 ให้ความรู้แก่ผู้เรียนในการใช้ห้องสมุดเพื่อการอ่านและการศึกษาค้นคว้าตลอดชีวิต

2.3.5 ให้บริการและความร่วมมือแก่ครูผู้สอนในการเลือกใช้นั่งหนังสือและสื่อต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน

2.4 องค์ประกอบของห้องสมุดโรงเรียน

2.4.1 **ผู้บริหารสถานศึกษา** เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินงานห้องสมุดให้ประสบความสำเร็จ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาในการสนับสนุน ทั้งในด้านการเงิน บุคลากร และกำลังใจ

2.4.2 **อาคารสถานที่** ห้องสมุดควรมีสถานที่เพียงพอในการจัดเก็บหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทำงานของบรรณารักษ์ รวมทั้งบริเวณที่ให้บริการแก่ผู้ใช้ ซึ่งอาจอาคารเอกเทศหรือเป็นส่วนหนึ่งของอาคารและควรมีการจัดบรรยากาศทางกายภาพให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามทั้งมีบรรยากาศทางวิชาการ

ปัจจุบัน สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดและการส่งเสริมการอ่านจะขยายสถานที่ในการจัดห้องสมุดออกมาภายนอกอาคาร เพื่อให้สามารถบริการการอ่านได้กว้างขวางขึ้น

2.4.3 ทรัพยากร เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับห้องสมุดในการที่จะใช้เป็นที่จัดวางหนังสือ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ชั้นหนังสือ ชั้นวางวารสาร ตู้นิทรรศการ โต๊ะ-เก้าอี้ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวิดีโอทัศน์ ฯลฯ

2.4.4 ทรัพยากรสารสนเทศ (Information Resources) ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องจัดหาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้ใช้บริการ

2.4.5 บุคลากร ห้องสมุดควรมีครูบรรณารักษ์ซึ่งมีพื้นความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้บริหารงานห้องสมุด และบุคลากรอื่นๆ ร่วมกันดำเนินงานอย่างเพียงพอ

2.4.6 งบประมาณ เป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานห้องสมุด งบประมาณอาจได้จากหน่วยงานองค์กร หรือขอรับบริจาคจากชุมชน

2.5 หน้าทีของห้องสมุดโรงเรียน

2.5.1 สนับสนุนการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ระบุว่า “สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน” ดังนั้นห้องสมุดจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการจัดหาหนังสือและสื่อต่างๆ เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.5.2 จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความจำเป็นของข่าวสารและการเรียนรู้ข่าวสาร สามารถระบุได้ว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารอยู่ที่ใด มีความสามารถในการเข้าถึง การเลือก การใช้ ข้อมูลข่าวสาร และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารซึ่งคนในสังคมต้องตามข้อมูลให้ทันเพื่อสร้างความก้าวหน้าให้ตนเองและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนั้นสถานศึกษาต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนและห้องสมุด เช่น ห้องสมุดจัดหาหนังสือไว้เพื่อบริการบุคลากรในชุมชน และในขณะเดียวกันชุมชนก็จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนกิจการของ

ห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นด้านการเงิน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือบุคลากรที่จะมาช่วยงานห้องสมุด

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนในปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาให้ก้าวหน้าโดยการผสมผสานกับความมีชีวิตชีวา สดชื่น แจ่มใส มิใช่เป็นเพียงห้องสมุดที่เก็บรวบรวมหนังสือไว้ให้บริการอ่านแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องทำหนังสือให้มีชีวิต มีการจัดกิจกรรมที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มีการจัดอาคารสถานที่ให้น่าเข้าใช้ มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ ให้เหมาะสมกับสภาพห้องสมุดของแต่ละสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2549, น. 1-3)

2.7 มาตรฐานขั้นต่ำห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคม อันเป็นรากฐานของการสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาชีวิตให้มีนิสัยรักการอ่าน และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ตามความต้องการความสนใจและความถนัด ตลอดจนเป็นแนวทางการศึกษาในระดับสูงขึ้น

1. มาตรฐานทั่วไป

1.1 ความมุ่งหมาย ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาเป็นหัวใจของการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าที่ทุกโรงเรียนต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อความมุ่งหมายสำคัญดังนี้

1.1.1 สนองกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา

1.1.2 ปลุกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และสนใจศึกษาหาความรู้

ด้วยตนเอง

1.1.3 ให้นักเรียนมีทักษะในการใช้วัสดุสารนิเทศ

1.1.4 เตรียมนักเรียนให้มีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุด

1.1.5 เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน

1.2 การกิจและความรับผิดชอบ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาเป็นแหล่งความรู้สำหรับการเรียนการสอนการศึกษาค้นคว้าและปลุกฝังคุณสมบัตินิสัยรักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองแก่นักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน จึงมีการกิจและความรับผิดชอบดังนี้

1.2.1 สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาและนโยบายโครงการของโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 เตรียมวัสดุสารนิเทศเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและค้นคว้า

1.2.3 จัดทำเครื่องมือช่วยการค้นคว้า

1.2.4 ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และชุมชน

1.2.5 ดูแลและบำรุงวัสดุสารนิเทศ วัสดุครุภัณฑ์และอาคารสถานที่ของ ห้องสมุดให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดีเสมอ

1.3 การบริหารห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการ มีการบริหารดังนี้

1.3.1 คณะกรรมการห้องสมุดในโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 121 คนขึ้นไป คณะกรรมการห้องสมุดประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นที่ปรึกษา
- 2) ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ เป็นประธาน ในกรณีที่ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธาน
- 3) ครูวิชาการโรงเรียน เป็นกรรมการ
- 4) ผู้แทนกรรมการศึกษาโรงเรียน 1 คนเป็นกรรมการ
- 5) ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ฝ่ายบริหารและประชาสัมพันธ์ ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ฝ่ายงานเทคนิค และครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ฝ่ายบริหารและกิจกรรมเป็น กรรมการ

6) ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ในข้อ 5) ที่ผู้บริหารสถานศึกษา แต่งตั้งให้เป็นหัวหน้างานห้องสมุด เป็นเลขานุการ ในกรณีโรงเรียนที่มีนักเรียน 120 คนลงมา คณะกรรมการห้องสมุดประกอบด้วยกรรมการตามข้อ 1) – 4) และข้อ 6) ยกเว้นข้อ 5) อนุโลมให้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดจำนวนกรรมการรับผิดชอบงานทั้ง 3 ฝ่ายได้ ตามความเหมาะสมของโรงเรียนนั้น

1.3.2 คณะกรรมการห้องสมุดมีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

- 1) เสนอความคิดเห็นในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน
- 2) ดำเนินการในส่วนที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ
- 3) ให้การสนับสนุนงานห้องสมุดโรงเรียนในทุกรูปแบบ

1.3.3 ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์มีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

- 1) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับงานห้องสมุดเสนอผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ

2) เสนอตัวบุคคลที่จะเป็นกรรมการห้องสมุดให้ผู้บริหารสถานศึกษาออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการห้องสมุด

3) ปฏิบัติงานด้านเทคนิคอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการบรรณารักษศาสตร์

4) ปฏิบัติงานด้านบริการ เพื่อให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้ใช้วัสดุสารสนเทศและบริการห้องสมุดได้ผลดีมีประสิทธิภาพ

5) จัดกิจกรรมเพื่อชักจูงให้นักเรียน ครู และผู้ใช้บริการใช้ห้องสมุดอย่างคุ้มค่า พัฒนาความรู้ ความคิด มีนิสัยรักการอ่านและศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

6) สอนการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียนอย่างเป็นทางการ และแนะนำการใช้ห้องสมุดแก่ผู้ใช้ห้องสมุด

7) กำหนดงานให้นักเรียนช่วยงานห้องสมุดอย่างเหมาะสม

8) ประชาสัมพันธ์งานห้องสมุดโรงเรียน การดำเนินงานห้องสมุดให้ได้ผลดี ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ควรมีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ วรรณกรรมสำหรับเด็ก หรือวารสารนิเทศศาสตร์ และควรได้รับการส่งเสริมดังนี้

(1) มีเวลาทำงานห้องสมุด อย่างน้อยสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง

(2) ให้เข้ารับการอบรมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในระดับต่างๆ รวมทั้งเข้าประชุมทางวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์

(3) ได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสศึกษาและดูงานห้องสมุดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

(4) ให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคลากรห้องสมุดอื่น

1.3.4 นักเรียนช่วยงานห้องสมุด งานห้องสมุดเป็นงานละเอียด ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ไม่อาจทำให้ครบถ้วนได้ ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์อาจเลือกนักเรียนที่สมัครใจเข้าช่วยงานห้องสมุดมาช่วยเหลือ นักเรียนช่วยงานห้องสมุดจะมีบทบาทในการช่วยงานต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น ช่วยจัดเก็บหนังสือขึ้นชั้น บริการให้ยืม-คืนหนังสือ รักษาความสะอาด จัดโต๊ะ-เก้าอี้ ตกแต่งห้องสมุดฯลฯ

1.4 การบริการและกิจกรรม ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาควรให้บริการอย่างครบถ้วนถูกต้องและรวดเร็วโดยคำนึงถึงความสะดวก และความต้องการของผู้ใช้บริการเป็นสำคัญและจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าให้มีประสิทธิภาพ

1.4.1 การบริการ

1) บริการให้อ่านอย่างเสรี

- 2) บริการให้ความช่วยเหลือในการอ่าน
- 3) บริการยืม-คืน วัสดุสารนิเทศ
- 4) บริการจองและยืมพิเศษชั่วคราว
- 5) บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด
- 6) บริการแนะนำวัสดุสารนิเทศ
- 7) บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า
- 8) บริการจัดทำบรรณานุกรมเฉพาะเรื่อง
- 9) บริการชุมชน
- 10) บริการอื่นๆ

ในการให้บริการ ควรมีหลักฐานการปฏิบัติงาน

1.4.2 กิจกรรมห้องสมุด แบ่งตามระยะเวลาที่ปฏิบัติได้เป็น 5 ประเภท

ดังนี้

- 1) กิจกรรมรายวัน เช่น การอ่านหนังสือให้นักเรียนฟัง การอ่านข่าวหน้าเสาธงหรือเสียงตามสาย พิธีสอนน้อง ภาษาไทยวันละคำ ฯลฯ
- 2) กิจกรรมรายสัปดาห์ เช่น การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การเล่นเกม ตื่นไม้พู่ได้ ฯลฯ
- 3) กิจกรรมรายเดือน เช่น การจัดสัปดาห์สารานุกรม การแสดงหุ่น การทนายปัญหา การประกวดขยอคนักอ่าน การจัดป้ายนิเทศ การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ
- 4) กิจกรรมรายภาคเรียน เช่น การจัดนิทรรศการ การวาดภาพ การประกวดต่างๆ ฯลฯ
- 5) กิจกรรมรายปี เช่น การแสดงละคร การอภิปราย การโต้วาที การจัดสัปดาห์ห้องสมุด ฯลฯ

ในแต่ละปีการศึกษา ให้ห้องสมุดโรงเรียนจัดกิจกรรมทุกประเภทดังกล่าวข้างต้นอย่างน้อยประเภทละ 1 กิจกรรม มีหลักฐานการปฏิบัติงาน

1.5 วัสดุสารนิเทศ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีวัสดุสารนิเทศซึ่งมี

2 ประเภท ดังนี้

- 1.5.1 วัสดุตีพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร กฤตภาค เป็นต้น
- 1.5.2 วัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น รูปภาพ หุ่นจำลอง ของจริง ของตัวอย่าง แผนที่ ลูกโลก เกม ของเล่นเสริมทักษะ เทปบันทึกเสียง สไลด์ วิดีทัศน์ เป็นต้น

ในกรณีที่โรงเรียนได้เนื้อที่ห้องสมุดไม่เพียงพอที่จะเก็บวัสดุไม่ตีพิมพ์ได้ ให้จัดเก็บในที่ที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ

1.6 งานนิเทศ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีการดำเนินงานเทคนิคให้ครบถ้วนและถูกต้องตามหลักวิชาการบรรณารักษศาสตร์ ดังนี้

- 1.6.1 การสำรวจหนังสือ
- 1.6.2 การเลือกและจัดหาวัสดุ
- 1.6.3 การเตรียมหนังสือ
- 1.6.4 การจัดหมู่หนังสือ
- 1.6.5 การทำบัตรรายการหนังสือ
- 1.6.6 การซ่อม-บำรุงรักษาหนังสือ

1.7 อาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีอาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ ดังนี้

- 1.7.1 มีสถานที่เฉพาะเป็นสัดส่วน อาจอยู่ในอาคารเรียนหรือเป็นอาคารเอกเทศ
- 1.7.2 มีเนื้อที่เพียงพอสำหรับการจัดบริการและกิจกรรมการเก็บวัสดุสารนิเทศและการดำเนินงานของครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์
- 1.7.3 อยู่ในที่ที่สะดวกแก่ผู้ใช้บริการ และคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้บริการและทรัพย์สิน ถ้าห้องสมุดอยู่ในอาคารเรียนไม่ควรอยู่เกินชั้นที่ 2 ของอาคาร
- 1.7.4 มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจให้เข้าใช้บริการ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก และไม่มีสิ่งรบกวน
- 1.7.5 ควรมีครุภัณฑ์ที่จำเป็นได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ โต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งอ่าน ชั้นหนังสือ ชั้นวารสาร ที่วางหนังสือพิมพ์ ตู้บัตรรายการ ตู้เหล็ก 2 บาน ป้ายนิเทศ ที่สำหรับยืม-คืนหนังสือ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ซ่อมหนังสือและที่เก็บกฤตภาค ซึ่งมีขนาดและสัดส่วนเหมาะสม มีความคงทนสะดวกต่อการเคลื่อนย้าย และง่ายต่อการรักษาความสะอาด

1.8 งบประมาณ งบประมาณในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา นอกจากได้รับจัดสรรจากราชการส่วนหนึ่งแล้วทางโรงเรียนควรจัดหาเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น เช่น เงินบริจาค รายได้จากการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุด

2. มาตรฐานเชิงปริมาณ

2.1 วัสดุสารนิเทศ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีจำนวนวัสดุสารนิเทศดังนี้

2.1.1 วัสดุตีพิมพ์

1) มีหนังสือ 5 คือนักเรียน 1 คนโดยจัดเฉลี่ยให้มีหนังสือทุกประเภท ได้แก่ หนังสืออ้างอิง หนังสือสารคดี หนังสือสารบันเทิง หนังสือภาพ และหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยไม่นับรวมเอกสารหลักสูตรและจุดสาร

2) มีเอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรคู่มือการใช้ หลักสูตรคู่มือการประเมินผล คู่มือครู/แผนการสอน อย่างน้อย 1 ชุด และมีแบบเรียนครบทุกชั้น และครบตามกลุ่มประสบการณ์ที่กรมวิชาการกำหนดอย่างน้อย 1 ชุด ทั้งเอกสารหลักสูตรและแบบเรียนไม่ควรเกิน 3 ชุด

3) มีวารสารวิชาการ หรือวารสารทั่วไป ที่ได้รับเป็นประจำอย่างน้อย 1 ชื่อ

4) มีหนังสือพิมพ์ที่ได้รับเป็นประจำ อย่างน้อย 1 ชื่อ

5) มีพจนานุกรมฉบับบัณฑิตราชสถาน อย่างน้อย 2 เล่ม

2.1.2 วัสดุไมตีพิมพ์ ได้แก่ แผนที่ประเทศไทย ลูกโลก เกม ของเล่นเสริมทักษะ เทปบันทึกเสียง สไลด์ วิดีทัศน์ ควรมีจำนวนเพียงพอแก่ผู้ใช้บริการ

2.2 อาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ ห้องสมุดควรมีอาคารสถานที่และครุภัณฑ์สำหรับเป็นที่ปฏิบัติงาน ที่นั่งอ่าน ที่เก็บและให้บริการวัสดุสารนิเทศตลอดจนที่จัดกิจกรรมต่างๆ อย่างเพียงพอ ดังนี้

2.2.1 ห้องสมุดควรมีขนาดไม่น้อยกว่าครึ่งห้องเรียนต่อนักเรียนไม่เกิน 120 คน ขนาด 1 ห้องเรียนต่อนักเรียน 121-300 คน ถ้ามีนักเรียนมากกว่า 300 คน ให้เพิ่มขนาดได้ตามความเหมาะสม

2.2.2 ครุภัณฑ์ห้องสมุดควรมีดังนี้

1) โต๊ะ เก้าอี้สำหรับครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์อย่างน้อย 1 ชุด

2) โต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งอ่าน อย่างน้อย 12 ที่นั่ง สำหรับห้องสมุดขนาดครึ่งห้องเรียน อย่างน้อย 24 ที่นั่ง สำหรับห้องสมุดขนาด 1 ห้องเรียน และห้องสมุดขนาดใหญ่กว่า 1 ห้องเรียนให้จัดที่นั่งเพิ่มขึ้นได้ตามความเหมาะสม

3) ชั้นหนังสือ ชั้นวางวารสาร และที่วางหนังสือพิมพ์ให้มีขนาดเหมาะสมและมีจำนวนเพียงพอสำหรับจัดเก็บหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์

- 4) ตู้บัตรรายการ อย่างน้อยขนาด 15 ลี้นชัก 1 ตู้
- 5) ตู้เหล็ก 2 บาน สำหรับเก็บวัสดุสารนิเทศ อย่างน้อย 1 ตู้
- 6) ป้ายนิเทศ ขนาด 4 คูณ 4 ฟุต 1 ตัว
- 7) ที่สำหรับยืม-คืนหนังสือ 1 ที่
- 8) ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ซ่อมหนังสืออย่างน้อย 1 ชุด
- 9) ที่เก็บกฤตภาค 1 ที่ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 ข, น. 3-9 อ้างถึงใน วิวัฒน์ ศรีสมพงษ์, 2544, น. 31-37)

3. ห้องสมุดมีชีวิต

3.1 ความหมายของห้องสมุดมีชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, น. 5) ให้ความหมายของห้องสมุดมีชีวิต (Living library) ว่า หมายถึง ห้องสมุดที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศให้ทันสมัยครบถ้วน สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน สำหรับทุกเพศทุกวัยด้วยบรรยากาศที่มีชีวิตชีวา มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเรียนรู้ สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว มีบริการและกิจกรรมส่งเสริม การอ่าน ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มนัสปอง ศรีทอง (2549, น. 3) กล่าวว่า ห้องสมุดมีชีวิต หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในสังคมได้ศึกษาค้นคว้าใฝ่หาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันและมีการพัฒนาก้าวหน้าหรือเติบโตต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ผสมผสานกับความมีชีวิตชีวาสดชื่นแจ่มใส

สัมพันธ์ พลันสังเกต (2546, น. 16) กล่าวว่า ห้องสมุดที่มีชีวิตจะต้องเป็นห้องสมุดที่เด็กๆ เข้าไปอยู่แล้วมีความสุข มีความสนุก มีอาหารการกิน มีเครื่องเล่นที่สร้างสรรค์เครื่องเล่นที่เหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย มีหนังสือที่เปลี่ยนแปลงเสมอ มีหนังสือที่แปลกๆ ใหม่ๆ ให้เด็กๆ ได้ค้นคว้ามีหนังสือหลากหลายประเภทและที่แน่นอนต้องมีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้เด็กๆ ได้เรียนรู้

รามาชานดราน (2546, น. 3) ได้ให้แนวคิดที่ห้องสมุดมีชีวิต คือ การจัดสถานที่ให้ดูสวยงาม นั่งสบายเหมือนห้องรับแขกในโรงแรม มีกิจกรรมต่างๆ ที่ดึงดูดความสนใจของผู้ใช้บริการทุกประเภท รวมทั้งมีการอบรม การสืบค้นข้อมูล การใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มีเว็บไซต์ของห้องสมุดผู้ให้บริการติดต่อได้โดยไม่มีข้อจำกัดเวลาและสถานที่

ลิตเติล และคณะ (Little, Nick and others 2010, pp. 10-11) กล่าวว่า ห้องสมุดมีชีวิต หมายถึง ห้องสมุดที่คนอ่านหนังสือและหนังสือสามารถมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สิ่งสำคัญที่สุดคือสามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์ ด้วยความหวังว่ามุมมอง และประสบการณ์จะทำทนายการรับรู้และส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของสังคมที่กว้างขึ้น ห้องสมุดมีชีวิตจึงต้องจัดหาสิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจและสร้างความแตกต่างที่แท้จริงให้กับผู้ใช้และผู้เกี่ยวข้องห้องสมุดมีชีวิต คือแนวทางใหม่ในความเสมอภาค ไม่ต้องเน้นเฉพาะเจาะจงเฉพาะคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในขณะที่ยังคงรักษาองค์ประกอบของความสนุกสนานและการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ดึงดูดความสนใจ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งสำหรับผู้อ่านและหนังสือ การปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมาย มีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะใช้ได้หลากหลาย และมีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการใช้งานห้องสมุดมีชีวิต มีศักยภาพที่จะเปลี่ยนความรู้สึกของการรับรู้ และความคิดเห็นทัศนคติ และพฤติกรรม เหนือสิ่งอื่นใดห้องสมุดมีชีวิต จะต้องมีความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมุมมองของโลกในอนาคตด้วยเช่นเดียวกัน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า “ห้องสมุดมีชีวิต” หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในสังคม ได้ศึกษาค้นคว้าใฝ่หาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีการบริการที่ทันสมัย จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีสื่อทันสมัยหลากหลายรูปแบบ และมีการจัดระบบเทคโนโลยีรองรับเพื่อการศึกษา ค้นคว้า มีระบบการสืบค้นที่ทันสมัยและมีการพัฒนาก้าวหน้าหรือเติบโตต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ผสมผสานกับความมีชีวิตชีวา สดชื่น แจ่มใส

3.2 องค์ประกอบของห้องสมุดมีชีวิต

มนัสปอง ศรีทอง (2549, น. 5) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของห้องสมุดมีชีวิต ไว้ดังนี้

1. ด้านที่ตั้งควรอยู่ในบริเวณศูนย์กลางที่สัญจรไปมาได้สะดวกเข้าไปใช้บริการได้ง่าย
2. ด้านอาคารสถานที่ควรมีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสมในการใช้งานและใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอาคารสถานที่ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้
 - 2.1 ด้านรูปแบบอาคาร ควรเป็นอาคารเอกเทศ สวยงาม โปร่งตากลมกั้นกับอาคารโดยรอบ
 - 2.2 ด้านการใช้วัสดุตกแต่ง ควรมีการตกแต่งบานประตูหน้าต่าง ส่วนหน้าห้องสมุดและส่วนการใช้งานอื่นๆ อย่างเหมาะสม ใช้พืชและสัตว์สวยงามตกแต่งอย่างเป็นธรรมชาติเป็นต้น

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ควรมีเฟอร์นิเจอร์หลากหลายรูปแบบ มีบริเวณอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น

2.4 ด้านการจัดพื้นที่ใช้สอย ควรมีพื้นที่ใช้สอย เช่น การจัดเวทีแสดง การจัดมุมต่างๆ เช่น มุมพักผ่อน มุมสนทนา มุมเด็ก มุมวัยรุ่น เป็นต้น

2.5 ด้านการรักษาความสะอาด ควรมีการรักษาความสะอาดทั้งภายในอาคาร และภายนอกอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านการจัดบรรยากาศ ควรเป็นบรรยากาศที่เป็นกันเอง การเลือกใช้สีที่สดใส สบายตา เฟอร์นิเจอร์เหมาะสมกับการใช้งาน มีการแบ่งบริเวณจุดต่างๆ ด้วยต้นไม้ ดอกไม้ รูปภาพ เป็นต้น ส่วนบรรยากาศด้านการเรียนรู้ นั้น ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีจิตใจด้านการบริการ เพื่อช่วยในการเรียนรู้ นอกจากนี้ ควรจัดมุมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดมุมเด็กเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะการจัดมุมอ่านหนังสือพิมพ์ การแบ่งพื้นที่ใช้เสียงได้กับพื้นที่ห้ามใช้เสียงอย่างชัดเจน การจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการสร้างระเบียบวินัยในห้องสมุด เช่นการใช้โทรศัพท์มือถือ การพูดคุยกันในห้องสมุด เป็นต้น

4. ด้านครุภัณฑ์ ควรคำนึงถึงรูปแบบที่ทันสมัยสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

5. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุดที่มีชีวิต จึงควรมีทรัพยากรสารสนเทศที่ครอบคลุมทุกสาขา ครอบคลุมผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม มีทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีหลากหลายประเภท ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ วัสดุตีพิมพ์ และ วัสดุไม่ตีพิมพ์ มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการ และอยู่ในสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งานได้เป็นอย่างดี

6. ด้านบุคลากร ในฐานะผู้ให้บริการถือว่าเป็นองค์ประกอบเดียวในห้องสมุดที่เป็น “สิ่งที่มีชีวิต” ดังนั้น บุคลากรจึงเป็นหน่วยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนกลไกต่างๆ ในห้องสมุดให้ดำเนินไปอย่างมีชีวิต และควรมีจิตสำนึกในการบริการ มีความเสียสละรับผิดชอบต่อนักอ่านและผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อสร้างบรรยากาศให้ห้องสมุดมีชีวิตชีวาอยู่เสมอ

7. ด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยให้การดำเนินงานทุกอย่างดำเนินไปอย่างราบรื่น ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

7.1 งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด

7.2 งบประมาณที่ห้องสมุดจัดหาเอง

8. ด้านการบริการและกิจกรรมที่ห้องสมุดสามารถดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตชีวา อาจจำแนกเป็นประเภทได้ ดังนี้

8.1 บริการพื้นฐาน อาจจำแนกออกได้ดังนี้

8.1.1 บริการก่อนนำออกให้บริการ เช่น การคัดเลือกจัดหาทรัพยากร การจัดหมวดหมู่ การจัดทำบรรณนิวารสาร บรรณนิทัศน์ การทำกฤตภาค การทำป้ายบอกตำแหน่ง ชั้นหนังสือและป้ายแนะนำ อื่นๆ เป็นต้น

8.1.2 บริการทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ บริการวัสดุอ้างอิง บริการยืม-คืน ทรัพยากร บริการสืบค้นข้อมูล บริการเผยแพร่ทรัพยากร เป็นต้น

8.2 บริการพิเศษ เช่น บริการให้คำปรึกษาส่วนบุคคล การผลิตทรัพยากรสารสนเทศและวัสดุที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และการบริการชุมชน เป็นต้น

8.3 กิจกรรมพิเศษ เป็นการดำเนินงานในโอกาสต่างๆ ของห้องสมุดที่สามารถดำเนินการได้ มีหลายรูปแบบ ดังนี้

8.3.1 กิจกรรมในห้องสมุด

1) กิจกรรมที่ดำเนินงานโดยห้องสมุด ซึ่งถือเป็นภารกิจของห้องสมุดเช่น การจัดสัปดาห์ห้องสมุด การจัดนิทรรศการ การออกร้านหนังสือ การจัดบรรยาย การสาธิตการอบรมและสัมมนา เป็นต้น

2) กิจกรรมที่ดำเนินงานโดยหน่วยงานอื่น เป็นการขอใช้พื้นที่ภายในห้องสมุด เช่นการจัดนิทรรศการศิลปะ การประชุม การอบรมสัมมนาทางวิชาการ เป็นต้น

8.3.2 กิจกรรมนอกห้องสมุด เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อบริการสังคมเป็นสำคัญ เช่นการให้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ การจัดประชุมสัมมนา การสาธิตในชุมชน เป็นต้น

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บัณฑิตนิเทศ 1 (2550, ออนไลน์) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของห้องสมุดมีชีวิตไว้ ดังนี้

1. องค์ความรู้ (Knowledge) ประกอบด้วยข้อมูลสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศและความรู้ต่างๆ ที่อยู่ในห้องสมุด ทั้งที่เป็นข้อมูลประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็วและตรงตามความต้องการได้ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน เวลาใด

2. สภาพแวดล้อม (Environment) ประกอบด้วย พื้นที่ของห้องสมุด มีการจัดมุมความรู้ มุมบริการและมุมกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องและเหมาะสม มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในห้องสมุดและภายนอกห้องสมุด เพื่อช่วยให้ผู้ใช้บริการได้รับอรรถประโยชน์ทั้งความรู้และความจรรโลงใจ มีบรรยากาศภายในห้องสมุดที่สบาย เป็นกันเองและน่าเข้าไปใช้บริการ

3. เทคโนโลยี (Technology) ประกอบด้วย ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว อาทิ ระบบอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล world

wide web ระบบ Self-check, Inventory, Self Server & Automation เช่น การลงทะเบียนหรือการสมัครสมาชิกผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ระบบจ่ายเงินอัตโนมัติ ระบบถ่ายเอกสารอัตโนมัติ ระบบพิมพ์ข้อมูลอัตโนมัติ

4. คน (People) ประกอบด้วยบุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ ให้บริการ อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และผู้ใช้บริการห้องสมุด ซึ่งบุคคลที่ทำหน้าที่สำคัญที่สุด คือบรรณารักษ์ เนื่องจากเป็นตัวกลางเชื่อมโยงความรู้ในห้องสมุดและผู้ใช้บริการ โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีหัวใจรักการให้บริการ มีอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีความสุขในการทำงาน

5. ระบบ (System) ประกอบด้วย การจัดระบบ ระเบียบและช่องทางในการเข้าถึงบริการและกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดในรูปแบบต่างๆ อาทิ การส่งเสริมการอ่าน การใช้ระบบไร้สายในการเข้าถึงข้อมูล (Wireless Internet Area) การจัดกิจกรรมดนตรีในห้องสมุด การจัดมุมอ่าน การจัดมุมดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกมส์ต่างๆ เป็นสัดส่วนและเอื้ออำนวยแก่ผู้ใช้บริการ

นักวิชาการสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ได้พยายามตีความ คำว่า “ห้องสมุดมีชีวิต” เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยสรุปลักษณะของห้องสมุดมีชีวิตดังต่อไปนี้ (ชลลดา พงศ์พัฒนาโยธิน และคณะ, 2547, น. 9)

1. ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนหรืออาจจัดเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่
2. เป็นศูนย์รวมแหล่งความรู้ทุกรูปแบบ
3. เป็นศูนย์รวมของการจัดกิจกรรมของชุมชน
4. มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย
5. มีการให้บริการแบบออนไลน์
6. สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือเปิดบริการตลอดเวลา
7. มีบริการสำหรับทุกเพศทุกวัยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน
8. ผู้ใช้มีความพึงพอใจในการใช้บริการและใช้บริการอย่างมีความสุข
9. บุคลากรมีจิตสำนึกในการให้บริการและมีความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

การที่จะพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนให้มีชีวิต มีองค์ประกอบมากมาย ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อาจจะไม่สามารถขับเคลื่อนได้ทุกองค์ประกอบ แต่ก็มีแนวทางในการบริหาร จัดการห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีพื้นที่จำกัดให้มีชีวิตได้จากองค์ประกอบที่จำเป็นเพียง 2 ถึง 3 ประการ คือ มีสถานที่ที่เป็นอาคารเอกเทศ ห้องหรือมุมที่สามารถตกแต่งได้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา มีกิจกรรมที่มีคุณภาพให้นักเรียนได้ร่วมอย่างทั่วถึง

ตลอดทั้งปี ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ช่วยในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างสะดวก มีทรัพยากรสารสนเทศที่ครอบคลุมทุกสาระวิชา ครอบคลุมผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม นอกจากนี้ การมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอตามสมควรแก่อัตภาพ ห้องสมุดนั้นก็อาจจะเรียกได้ว่า เป็นห้องสมุดที่มีชีวิตได้อีกรูปแบบหนึ่ง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552, น. 7)

3.3 รูปแบบของห้องสมุดมีชีวิต

การจัดห้องสมุดให้มีชีวิตชีวา มีการเคลื่อนไหวและมีความก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพนั้นมีแนวทางการจัดห้องสมุดในมิติต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2549, น. 28-31) ดังนี้

1. ห้องสมุดที่เน้นมิติ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ประสบผลสำเร็จได้ จะต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องตามภารกิจและหน้าที่ จึงควรดำเนินการจัดสภาพอันพึงประสงค์เพื่อให้บริการที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียน ได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้พัฒนาศักยภาพตนเองสูงสุด โดยการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพดังนี้

1.1 ดำเนินการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน โดยประเมินตรวจสอบตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

1.2 ให้บริการ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนใน 1 ชั่วโมง 1 วัน 1 สัปดาห์ 1 ภาคเรียน 1 ปี การศึกษา หรือ 1 โครงการ ตามขั้นตอนดังนี้

1.2.1 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ด้วยตนเอง ห้องสมุดควรจัดบริการแนะนำ หนังสือที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา และพฤติกรรม การเรียนเพื่อช่วยให้กำหนดมาตรฐานของผู้เรียนได้ครอบคลุมชัดเจน

1.2.2 กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ โดยกำหนดว่า ช่วงเวลาที่ผู้เรียนทำแผนการเรียนรู้ ต้องการให้ตนเองและเพื่อนได้เรียนรู้เรื่องใดบ้าง พฤติกรรมใดที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงห้องสมุดควรจัดสื่อสารสนเทศที่จำเป็นในแต่ละช่วงชั้น

1.2.3 กำหนดวิธีการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยที่เหมาะสมในแต่ละช่วงชั้น ผู้เรียนอาจใช้การตั้งคำถาม การหาองค์ความรู้ การพิสูจน์ หรือตอบคำถามและการสรุปซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ห้องสมุดควรให้บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดเพื่อสืบค้นข้อมูลต่างๆ

1.2.4 วางแผนการเรียนรู้ โดยกำหนดว่าในระยะเวลาใดจะเรียนรู้เรื่องนั้น
อย่างไร เพื่อให้คุ้นเคยกับการวางแผน โดยทำเป็นขั้นตอนอย่างง่าย ๆ

1.2.5 ลงมือปฏิบัติการเรียนรู้โดยผู้เรียน

1.2.6 ประเมินผลการเรียนรู้ นักเรียนและครูร่วมประเมินผลการเรียนรู้

1.2.7 วิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด ว่าได้เรียนรู้หรือ
กระทำตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด และเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้

1.2.8 บันทึกผลการเรียนรู้ที่ได้เรียนรู้ในช่วงเวลาที่กำหนด

1.2.9 สรุปผลว่าเรียนรู้อะไรบ้าง ได้ฝึกปฏิบัติ ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
อย่างไรเป็นการสรุปผลการเรียนรู้ทั้งหมด

2. ห้องสมุดที่เน้นมิติ “ภูมิปัญญาไทย” มีแนวคิดว่าห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่ง
การเรียนรู้ที่ช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนางานและอาชีพ ตลอดจนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
ห้องสมุดต้องรวบรวม อนุรักษ์ และให้บริการภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย
โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ต้องให้ความรู้ทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเรื่อง
ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2.2 ต้องรวบรวมสื่อทุกรูปแบบ ที่ให้ข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับ
ประวัติศาสตร์สังคมไทย วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนา มาจัด
นิทรรศการตามโอกาส

2.3 จัดกิจกรรมให้ความรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น
จัดบรรยาย อภิปราย นิทรรศการ การสาธิต ทักษะศึกษา โดยเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นวิทยากร

2.4 รวบรวมองค์ความรู้ที่ยังไม่ได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จัดเก็บอย่าง
เป็นระบบและให้บริการ

2.5 พัฒนางานเทคนิคในการให้เลขหมวดหมู่ และทำรายการให้สอดคล้องกับ
เนื้อหาสาระทางภูมิปัญญาไทย

3. ห้องสมุดที่เน้นมิติ “สะดวกใช้” ในรูปของห้องสมุดอัตโนมัติและห้องสมุด
ดิจิทัล

3.1 ห้องสมุดอัตโนมัติ โดยนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการ
การดำเนินงานห้องสมุดในส่วนงานบริหารงานเทคนิค และงานบริการ

3.2 ห้องสมุดดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสืบค้นข้อมูล
จากซีดีรอมหรือจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - Book)

4. ห้องสมุดที่เน้นมิติ “สุนทรียภาพ” สุนทรียภาพเป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์ ทำให้คนเกิดความซาบซึ้ง มองเห็นคุณค่าของความดีงาม มีจิตใจสงบ มีสมาธิ มีจินตนาการสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาสุนทรียภาพมีวิธีการ ดังนี้

4.1 พัฒนาสุนทรียภาพด้วยการเลียนแบบ โดยใช้ทฤษฎีความเหมือนคือ “ต้นแบบ” ให้มีการลอกเลียนแบบและการกระทำซ้ำ โดยการเรียนรู้จากการได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัสและอาศัยการเลียนแบบ ห้องสมุดจึงควรจัดหาสื่อที่สามารถเป็นแบบที่ดี จัดกิจกรรมที่ได้ทำซ้ำเช่นฟังแล้วฟังอีก อ่านแล้วอ่านอีก พูดแล้วพูดอีก เขียนแล้วเขียนอีก เปิดโอกาสให้กระทำซ้ำจนเกิดความประทับใจและนำไปเป็นแบบอย่าง

4.2 พัฒนาสุนทรียภาพด้วยการค้นหาสิ่งใหม่ โดยใช้ทฤษฎีความแตกต่างเพื่อความตื่นเต้นและมีชีวิตชีวา เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์หรือสมัยนิยม แต่งเติมความเป็นตนเองลงไปในงาน เป็นการแสวงหาทิศทางใหม่ให้กับตนเอง ห้องสมุดจึงต้องช่วยเปิดโลกทัศน์ของนักเรียนให้มีโอกาสเรียนรู้ในวงกว้างจากสารสนเทศที่หลากหลาย และร่วมกิจกรรมประกวดต่างๆ

4.3 พัฒนาสุนทรียภาพโดยการสร้างจินตนาการ โดยใช้ทฤษฎีความเป็นตนเองผู้เรียนได้ค้นพบตนเองว่ามีความถนัด ความสามารถในเรื่องใด จึงได้ปฏิบัติจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ผู้เรียนจะปฏิบัติงานอย่างมีความสุขตามจินตนาการ ห้องสมุดจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการแสดงผลงานที่เกิดขึ้นจากความคิดและจินตนาการของตนเอง ในลักษณะการจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน การเผยแพร่ผลงานและการมอบรางวัล ดังนั้น รูปแบบของห้องสมุดจะเป็นไปตามสภาพของห้องสมุดแต่ละแห่ง เพราะมีความพร้อมแตกต่างกันในการพัฒนาห้องสมุดเดิมให้กลายเป็นห้องสมุดมีชีวิต เพื่อให้ผู้ให้บริการมีความพึงพอใจและผู้ให้บริการมีความสุข

5. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเรียนรู้และสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จะต้องพิจารณาตามกำลังความสามารถของห้องสมุดตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดนโยบายในการพัฒนาห้องสมุดทุกแห่งให้เป็นห้องสมุดมีชีวิตในลักษณะ 3 ดี คือ หนังสือดี บรรยากาศดี บรรณารักษ์ดี และกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านดี เพื่อพัฒนานิสัยของเด็กและเยาวชน ให้มีนิสัยรักการอ่านได้อย่างยั่งยืนทั้งนี้เพื่อการศึกษาไทยทัดเทียมกับนานาชาติ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงร่วมมือกับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ซึ่งได้เคยมีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนมาตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2551 โดยจัดทำ โครงการ“พัฒนาห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบในโรงเรียน” ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปแล้ว 4 รุ่น จำนวน 138 โรงเรียนใน 77 จังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ขยายแนวคิดแหล่งเรียนรู้ ในรูปแบบอุทยานการเรียนรู้ (TK park) หรือห้องสมุดมีชีวิตสู่โรงเรียน และเพื่อเป็นแบบอย่างและ แนวทางในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต โดยกระตุ้นให้โรงเรียน และ ชุมชนเห็นความสำคัญของห้องสมุดมีชีวิตในโรงเรียนในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ปลูกฝังส่งเสริม นิยัรักการอ่านและการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน (สำนักวิชาการและ มาตรฐานการศึกษา 2552, น. 2)

นอกจากนี้ ห้องสมุดมีชีวิตยังมีรูปแบบอื่นๆ ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ห้องสมุด สวน เป็นห้องสมุดที่ผู้ใช้สามารถศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้ หรือต้นไม้ต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็น ลักษณะการเพาะพันธุ์ การเจริญเติบโต การดำรงชีวิต ฯลฯ ของสิ่งเหล่านั้น โดยการเรียนรู้จากของ จริง หรือห้องสมุดสุขภาพ ที่ผู้ใช้สามารถค้นหาและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การศึกษา เรื่องยา การแพทย์ การตรวจสอบยา หรือสอบถามปัญหาสุขภาพได้แบบออนไลน์ และสามารถ ศึกษาได้ทุกที่ ทุกเวลา

3.4 จุดมุ่งหมายของห้องสมุด

ห้องสมุดแต่ละแห่งจะมีจุดมุ่งหมายเฉพาะด้านตามจุดเน้นการใช้งานของ หน่วยงานองค์กรเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละแห่ง ซึ่งในส่วนของห้องสมุด วิทยาลัยส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายสรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสามารถ สอนงตอบต่อความต้องการของผู้เรียนครูและชุมชนได้
2. เพื่อจัดหาวัสดุสารนิเทศทุกชนิดเข้ามาและจัดระบบบริการอย่างมี ประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละ บุคคล
3. เพื่อกระตุ้นและชี้นำผู้เรียนให้เกิดความสนใจในการอ่านและพบกับ ความสนุกสนานในการอ่าน จนพัฒนาการอ่านของตนถึงขั้นสามารถอ่านได้อย่างซาบซึ้ง วิเคราะห์ วิวิจารณ์สารคดี บทความ ข่าวสารได้ และสามารถสังเคราะห์นำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เล่าเรียนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
4. เพื่อจัดประสบการณ์การใช้ห้องสมุดให้แก่ักเรียน อันจะเป็นการพัฒนา ความสนใจและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้
5. เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนให้มีทักษะในการใช้วัสดุสารนิเทศประเภทต่างๆ

6. เพื่อนา ผู้เรียนให้รู้จักกับการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนในเบื้องต้นก่อนจะก้าวไปสู่การใช้ห้องสมุดอื่นๆ เช่นห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ฯลฯ เพื่อศึกษาค้นคว้าขั้นสูงต่อไป

7. เพื่อร่วมมือกับครูและผู้บริหารโรงเรียน ในการพัฒนาอาชีพของผู้ร่วมงาน คือห้องสมุดจะต้องบริการแก่ครูด้วย เพื่อให้ครูสามารถใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าเพื่อประสิทธิภาพในการสอน

8. เพื่อร่วมมือกับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอื่นและห้องสมุดประชาชน

3.5 ขอบข่ายงานห้องสมุดโรงเรียน

ขอบข่ายงานห้องสมุดโรงเรียนมีดังนี้

1. งานบริหารห้องสมุด ซึ่งเริ่มตั้งแต่การวางแผนและดำเนินการในเรื่องอาคารสถานที่ งานจัดหาครุภัณฑ์ งานจัดหาวัสดุสารนิเทศ งานบุคคล งานการเงิน งานประชาสัมพันธ์ งานธุรการ งานสารบรรณ งานสถิติ งานจัดทำ บันทึกลงและรายงาน

2. งานเทคนิคห้องสมุด เริ่มตั้งแต่การสำรวจหนังสือสิ่งพิมพ์ต่างๆ และโสตทัศนวัสดุการเลือก และการจัดหาวัสดุสารนิเทศ การเตรียมหนังสือเพื่อให้บริการ การจัดหาหมวดหมู่หนังสือการทำ บัตรรายการหนังสือ การจัดหนังสือชั้นชั้น การทำ วรรณนิวารสาร การทำ บรรณานุกรม การทำ บรรณนิทัศน์ การทำกฤตภาค การจัดจุลสาร การระวางรักษาหนังสือ การสำรวจและจำหน่ายหนังสือ

3. งานบริการห้องสมุด เริ่มตั้งแต่การจัดองค์ประกอบสำคัญของบริการที่ดี กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้บริการสำหรับกลุ่มเป้าหมาย (ผู้เรียน/ครู/ชุมชน) งานบริการพื้นฐานของห้องสมุด (ให้อ่านและให้ยืมโดยเสรี/ตอบคำถามและช่วยค้นคว้า/แนะนำและช่วยเหลือในการอ่าน)

4. งานกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เช่น การแสดงหุ่น การแสดงละคร การเล่าเรื่องจากหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การโต้วาที การจัดนิทรรศการ เกมทายปัญหาจากหนังสือ การประกวดคำขวัญและเรียงความ ประกวดเล่านิทาน การประกวดวาดภาพระบายสีการประกวดร้องเพลง

3.6 การบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียน

กรุณา พยัคฆชนม์ (2546, น. 5-16) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนเพื่อสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูปการศึกษาว่า จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการและการดำเนินงาน รวมทั้งการปรับเปลี่ยนบทบาทและภาพลักษณ์ของบรรณารักษ์ เพื่อสามารถนำห้องสมุดโรงเรียนสู่

การเป็นแหล่งวิทยาการหรือศูนย์การเรียนรู้ที่แท้จริง ซึ่งแนวทางการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนมีข้อควรพิจารณาดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ที่ตอบสนองต่อสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 หน่วยงาน สถาบันที่สังกัด รวมทั้งของห้องสมุดเองโดยทั่วไปห้องสมุดโรงเรียนมีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร มุ่งให้นักเรียนรู้จักใช้ประโยชน์จากห้องสมุดและแหล่งวิทยาการต่างๆ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อบริการแก่นักเรียน ครู อาจารย์และชุมชน เป็นแหล่งวิทยาการที่สนับสนุนการเรียนการสอน ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนมีทักษะในการใช้วัสดุสารนิเทศ โดยมีบรรณารักษ์รับผิดชอบการบริหารจัดการและดำเนินงานบริการ ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ จึงควรมุ่งตอบสนองบทบาทหน้าที่ของห้องสมุดและแนวคิดหลักที่สะท้อนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจการห้องสมุดอย่างกว้างขวาง

2. การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย ในภาวะการณ์ที่ห้องสมุดโรงเรียนทุกแห่งประสบปัญหาข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ แต่ความต้องการของผู้ใช้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความคาดหวังในบทบาทหน้าที่ของห้องสมุด ที่จะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น ไม่มีห้องสมุดใดจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ทั้งหมด หรือสะสมทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้ใช้ต้องการ ขณะเดียวกันห้องสมุดก็ไม่ใช่แหล่งวิทยาการเดียวในโรงเรียน แต่มีแหล่งวิทยาการอื่นๆ ในโรงเรียนที่นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง หลากหลาย เช่น พิพิธภัณฑ์ หอประวัติ หอศิลป์ อุทยานการศึกษา อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ สหกรณ์ ศูนย์สื่อการศึกษาศูนย์คอมพิวเตอร์ ศูนย์กีฬาันทนาการ ฯลฯ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากทั่วโลก นอกจากนี้ยังมีแหล่งวิทยาการอื่นๆ ในท้องถิ่นภายนอกสถานศึกษา ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนและครู เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน สื่อมวลชน บุคคล โดยการสัมผัสได้ด้วยประสบการณ์ตรง การเยี่ยมชม ศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพของการบริการแก่ครูและนักเรียนอันเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการห้องสมุด โรงเรียนควรดำเนินการสร้างความร่วมมือระหว่างแหล่งวิทยาการต่างๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารนิเทศ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยห้องสมุดโรงเรียนควรเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายความร่วมมือของแหล่งวิทยาการในโรงเรียน ส่วนภายนอกโรงเรียนควรมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโรงเรียนในกลุ่ม

โรงเรียนหรือห้องสมุดประเภทอื่นๆ ในท้องถิ่นความร่วมมือนี้ ยังควรพิจารณาถึงความร่วมมือกับครู อาจารย์ ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อให้มีการสนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุดอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เป็นไปตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการบริหารจัดการ โดยการสร้างความร่วมมือและมีส่วนร่วม

3. การบริหารในรูปคณะกรรมการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา โดยแนวคิดนี้เช่นเดียวกัน รวมทั้งในมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2533 และมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2533 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้เสนอแนวทางการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน โดย “ห้องสมุด ควรมีคณะกรรมการห้องสมุด ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานห้องสมุด โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นที่ปรึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเป็นประธาน หัวหน้ากลุ่มวิชาทุกกลุ่มเป็นกรรมการ บรรณารักษ์เป็นกรรมการและเลขานุการ” อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2533 และปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนขยายแนวคิดแหล่งวิทยาการในโรงเรียนกว้างขวางขึ้น รวมทั้งการบริหารจัดการแนวใหม่ คณะกรรมการห้องสมุดโรงเรียนจึงควรครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องกับแหล่งวิทยาการอื่นๆ ในโรงเรียน รวมทั้งชุมชนด้วย หรือบางแห่งอาจใช้คณะกรรมการสถานศึกษารับผิดชอบการกำหนดนโยบายวางแผนและกำหนดแหล่งวิทยาการด้วย

4. การประกันคุณภาพและมาตรฐาน เรื่องการประกันคุณภาพและมาตรฐาน ได้รับความสำคัญและความสนใจจากผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญ ที่ใช้เป็นดัชนีการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ขณะเดียวกันการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนควรมีการดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานห้องสมุด อีกทั้งควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5. การบริหารบุคคลห้องสมุด โรงเรียนยังมีปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต้องทำงานหลายหน้าที่ หลายแห่งมีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษา บรรณารักษศาสตร์หรือสารนิเทศศาสตร์โดยตรง แต่หลายแห่งยังไม่มี ดังนั้น จึงต้องสรรหาบุคคลเพื่อมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด โดยอาจเป็นผู้ได้รับการอบรมวิชาห้องสมุดหลักสูตรระยะสั้น แนวทางแก้ไขปัญหาคือการจัดให้มีนักเรียนช่วยงานห้องสมุด การจัดชุมนุมหรือชมรมห้องสมุด ซึ่งนอกจากจะได้ผู้มาช่วยงานทั่วไปของห้องสมุดแล้ว ยังได้สอนงานให้นักเรียนด้วย

6. การประยุกต์เทคโนโลยีกับงานห้องสมุด เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง เช่น โครงการ “School net” เครือข่ายโรงเรียน

ไทย โดยห้องสมุดควรเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการบริการ

7. การจัดหาอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ห้องสมุด ห้องสมุดโรงเรียนควรตั้งอยู่ในสถานที่อันเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็อาคารเอกเทศหรือเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเรียน และควรได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม ถ้าอยู่ในอาคารเรียนควรอยู่ในชั้นล่าง หรือไม่เกินชั้นที่สองของอาคารและมีทางออกเพียงทางเดียว นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงความสะอาด สะอาด สวยงาม แสงสว่างเหมาะสม มีการจัดพื้นที่บริการครุภัณฑ์เหมาะสม อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการใช้บริการสื่อการศึกษาประเภทต่างๆ

8. การบริหารงบประมาณของห้องสมุด โรงเรียนมีแหล่งที่มาจกเงินงบประมาณเงินบำรุงการศึกษา เงินบริจาคและเงินรายได้จากการจัดกิจกรรมห้องสมุด บรรณารักษ์จะต้องวางแผนการบริหารงบประมาณ ซึ่งโดยทั่วไปมีจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการหารายได้หรือวัสดุสารนิเทศรวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์อันดี และมีความร่วมมือกับแหล่งต่างๆ

ปัญญา สุขแสน (2547, น. 34-35) กล่าวว่า การบริหารงานห้องสมุดให้เป็ห้องสมุดมีชีวิตจะมีเป้าหมายหลักที่เน้นคุณภาพของการบริการสารสนเทศทุกชนิด และพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ คุณภาพของการบริการ หมายถึง ลักษณะหรือคุณสมบัติโดยรวมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อกำหนด หรือความคาดหวัง หรือความต้องการของผู้ใช้บริการ อันจะนำมาซึ่งความรู้สึกพึงพอใจทุกครั้งที่ใช้บริการ ดังนั้น บริการสารนิเทศที่มีคุณภาพ จึงควรมีลักษณะสอดคล้องกับคำจำกัดความดังกล่าว ดังนี้

1. เป็นการบริการที่มีรูปแบบตรงกับความคาดหวังของผู้ใช้
2. เป็นการบริการที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้
3. เป็นการบริการที่สามารถบำบัดความต้องการสารนิเทศของผู้ใช้ได้ในระดับที่ทำให้ผู้ใช้รู้สึกพึงพอใจและประทับใจ

พิมพ์ราไพ เปรมสมิทธิ (2546, น. 19-26) กล่าวว่า การบริหารจัดการห้องสมุดมีชีวิตหรือห้องสมุดให้มีคุณภาพนั้นมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพการศึกษาสำหรับประเทศไทย ตัวชี้วัดในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในเรื่องห้องสมุดจะอยู่ในมาตรฐานสนับสนุนการเรียนรู้ ถึงแม้จะเป็นมาตรฐานเชิงปริมาณ แต่ก็จะทำให้เห็นได้ว่า การดำเนินงานของห้องสมุดนั้นมีผลกระทบต่อคุณภาพของแต่ละโรงเรียน สำหรับต่างประเทศ เช่น ในประเทศออสเตรเลีย ได้เสนอรายงานที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดในโครงสร้างพื้นฐานด้านการสอน โดย

กล่าวว่า ห้องสมุดเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของอุดมศึกษาในกระบวนการเรียนการสอน การบริการต่างๆ เช่น บริการห้องสมุด บริการด้านคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3.7 บทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

จากการปรับเปลี่ยนบทบาทของห้องสมุดโรงเรียนในฐานะที่เป็นแหล่งวิทยาการ สำคัญ เป็นเครือข่ายและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของครู นักเรียนและชุมชน เป็นผลให้ บรรณารักษ์ มีบทบาทที่เด่นชัดในด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรณารักษ์จึงควรเน้นบทบาทดังนี้ (จินดารัตน์ เบอร์ดันท์, 2543, น. 23-25)

1. การร่วมวางแผนการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน เนื่องจาก ความพอเพียงของสื่อการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นปัจจัย รองรับความพร้อมและการเตรียมความพร้อมในการเปิดสอนหลักสูตรต่างๆ และการประกัน คุณภาพหลักสูตรการเรียนการสอน

2. การส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตร การปฏิรูปแนวทางการจัด การศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจากการเป็นผู้บอกเนื้อหา มา เป็นผู้ส่งเสริม เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการเรียน เกิดการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ บรรณารักษ์ในฐานะที่เป็นผู้รู้แหล่งข้อมูล แหล่งวิทยาการ ควรมี บทบาทในการสนับสนุนสื่อการศึกษา ซึ่งเนแหล่งวิทยาการ อันจะทำให้เกิดการบูรณาการกับ เนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้

3. การปลูกฝังและสร้างนิสัยรักการอ่าน นิสัยรักการอ่าน ควรเริ่มต้นปลูกฝัง ตั้งแต่วัยเด็กโดยครอบครัวและโรงเรียน โรงเรียนถือว่ามีบทบาทสำคัญ ในบริบทโรงเรียนควรเป็น ความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับบรรณารักษ์ ครูผู้สอนควรใช้วิธีการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็ก ค้นคว้าหาความรู้ความเพลิดเพลินจากการอ่าน ขณะเดียวกัน บรรณารักษ์ควรให้ความสำคัญกับ การจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าหาความรู้ตามความเหมาะสม กับกลุ่มเป้าหมาย แต่ละวัย แต่ละระดับชั้น

4. การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ โดย กายภาพของห้องสมุด การจัดสถานที่ ครุภัณฑ์ การเป็นที่รวมของสื่อการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาที่หลากหลาย การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ เป็นแหล่งกระจายและเผยแพร่ความรู้ อันจะนำไปสู่การร่วมสร้างสังคมการเรียนรู้และสังคม ความรู้

5. การสอนความรู้ ทักษะสารสนเทศความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิธีการเรียน วิธีการแสวงหาความรู้มีความสำคัญยิ่ง เพราะการศึกษา คือการแสวงหาข้อมูลข่าวสารความรู้

บทบาทของบรรณารักษ์ คือการสอน ทั้งเป็นทางการ เช่น การสอนวิชาการในห้องสมุด การศึกษาค้นคว้าและเขียนรายงาน หรือกิจกรรมห้องสมุด และการสอนอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การปฐมนิเทศ การตอบคำถาม หรือการสอนเป็นรายบุคคล การจัดทำคู่มือการค้นคว้า เป็นต้น ความรู้และทักษะสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญอันจะส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการศึกษาดลอดชีวิต

6. การวิจัยและพัฒนา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา บรรณารักษ์มีบทบาททั้งในฐานะผู้ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูและนักเรียน และผู้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาด้วยตนเอง โดยเฉพาะการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญ ซึ่งต้องการ

การวิจัยและพัฒนาอย่างกว้างขวาง และมีระบบเพื่อนำผลมาปรับปรุง พัฒนางาน จะเห็นได้ว่า ห้องสมุดมีชีวิต เป็นมิติใหม่ของการส่งเสริมการอ่าน การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โรงเรียนหมู่บ้านคลองอุดม ในบทบาทของสถาบันการศึกษาที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด จึงต้องพัฒนารูปแบบการดำเนินการห้องสมุดให้มีชีวิตชีวา โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด คือนักเรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม

4.1 หลักการและเหตุผล

ห้องสมุดโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและรักหนังสือ มีความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลาโดยไม่รู้ตัวคือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะต้องจัดอย่างสม่ำเสมอและหลากหลายโดยจัดกิจกรรมหมุนเวียนเปลี่ยนไปเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีแก่ผู้ที่จะมาใช้บริการได้มีโอกาสมาร่วมงานและเห็นความสำคัญของห้องสมุดทำให้รู้จักใช้ห้องสมุดได้อย่างถูกต้อง เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านไปจนตลอดชีวิต

4.2 วัตถุประสงค์

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

4.2.1 เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า

4.2.2 เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

4.2.3 เพื่อให้นักเรียนสนใจและใช้บริการห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น

4.3 เป้าหมาย

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดจัดตั้งขึ้น โดยมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

4.3.1 เชิงปริมาณ

1) นักเรียน โรงเรียนบ้านคลองอุดมทุกคนได้รับการกระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

2) นักเรียน โรงเรียนบ้านคลองอุดมทุกคนได้รับการสนับสนุนให้รู้จักใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า ได้รับการกระตุ้นให้และสนใจให้มินิสัยรักการอ่านและมีความสนใจใช้บริการห้องสมุดมากขึ้น

4.3.2 เชิงคุณภาพ

1) นักเรียน โรงเรียนบ้านคลองอุดมทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

2) นักเรียน โรงเรียนบ้านคลองอุดมทุกคนรู้จักใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า มินิสัยรักการอ่านและมีสติการใช้บริการห้องสมุดมากขึ้น

4.4 ลักษณะของโครงการ

เป็นโครงการสนับสนุนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระและเป็นโครงการต่อเนื่อง

4.5 กิจกรรมและการดำเนินงาน

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

4.5.1 ดำเนินการตาม โครงการ โดยขอความร่วมมือจากคณะครู โรงเรียนบ้านคลองอุดม

4.5.2 ระยะดำเนินการ ตลอดปีการศึกษา 2552

4.5.3 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

- 1) วางแผนการดำเนินงาน
- 2) เสนอขออนุมัติโครงการ
- 3) ประชุมชี้แจงคณะทำงานวางแผนการปฏิบัติงาน

4.5.4 คณะกรรมการดำเนินจัดกิจกรรมต่างๆดังนี้

- 1) กิจกรรม “ส่งเสริมความรู้เรื่องการใช้ห้องสมุด”
 - แนะนำหมวดหมู่หนังสือ
 - แนะนำวิธีดูเลขหนังสือ

- แนะนำการใช้บริการ
- 2) กิจกรรม “ส่งเสริมการอ่าน”
 - การเล่านิทาน
 - เล่าข่าวเช้า
 - หนังสือดีที่นำมาอ่าน
 - สัปดาห์ส่งเสริมการอ่าน
 - บันทึกการอ่าน
 - เก็บตกจากหนังสือพิมพ์
 - ขอดนักร้อง
 - ห้องสมุดเคลื่อนที่
- 3) กิจกรรม “ส่งเสริมการเรียนการสอน”
 - การจัดนิทรรศการวิชาการต่าง ๆ
 - การตอบปัญหาเกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน
 - ประกวดคำขวัญ วาดภาพ เรียงความ
 - การแข่งขันตอบปัญหาจากสารานุกรม
 - เรียงร้อยถ้อยคำไทย
- 4) กิจกรรม “ส่งเสริมความรู้ทั่วไป และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์”
 - การฉายวีดิทัศน์ , วีซีดี
 - มุมอินเทอร์เน็ต
 - มุมหนูทำได้

4.6 งบประมาณ

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดได้รับงบประมาณ จากการดำเนินงาน

ดังนี้

4.6.1 งบประมาณจากโรงเรียนบ้านคลองอุดม

4.6.2 งบประมาณจากเขตพื้นที่การศึกษาละเชิงเทราเขต 2

4.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

4.7.1 นักเรียนร้อยละ 75 ใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า

4.7.2 นักเรียนร้อยละ 75 มีนิสัยรักการอ่าน

4.7.3 นักเรียนร้อยละ 75 สนใจและใช้ห้องสมุดมากขึ้น

4.8 การประเมินผล

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดมีการประเมินผลโครงการดังต่อไปนี้

4.8.1 แบบสอบถาม นักเรียน คณะครู ผู้บริหาร โรงเรียนบ้านคลองอุดม

4.8.2 สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจของนักเรียน

4.8.3 ตรวจจากแบบบันทึก

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานการวิจัย การประเมินโครงการที่ใกล้เคียงกับโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด มีดังนี้

วิวัฒน์ ศรีสมพงษ์ (2544, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ใน 4 ด้าน คือ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงการ ความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า ความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานและความมีคุณภาพของผลที่ได้รับ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ที่มีต่อโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนใน 4 ด้าน คือ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงการ ความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า ความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานและความมีคุณภาพของผลที่ได้รับ ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงการอยู่ในระดับปานกลางผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนในการขอรับงบประมาณจากทางราชการจำเป็นต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดของโรงเรียนเป็นอย่างดี โดยอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการขอรับบริการหนังสือสำหรับนักเรียนหรือหนังสือสำหรับอ่านเพิ่มเติมในการดำเนินงานดังกล่าวทำให้ผู้บริหารและครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์เห็นความจำเป็นและความเหมาะสมของการดำเนินงานตามจุดมุ่งหมายของโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนผู้บริหารจึงต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรเพื่อดำเนินกิจกรรมห้องสมุดให้บรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้

2. ด้านความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคณะกรรมการห้องสมุดมีการกิจที่ต้องรับผิดชอบงาน โครงการอื่นๆและเห็นว่าโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนมีครูบรรณารักษ์รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วจึงให้ความสนใจในโครงการน้อยลง

ไปการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อหนังสือมีความจำเป็นหากได้รับงบประมาณน้อยทำให้การจัดซื้อหนังสือพจนานุกรมและสารานุกรมพร้อมกับวัสดุต่าง ๆ น้อยลงไปด้วยและราคาหนังสือสูงบทำให้การจัดซื้อหนังสือได้ไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ

3. ด้านความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรีมีการให้บริการตอบคำถามและการช่วยค้นคว้า มีการจัดบรรณิทัศน์หนังสือทุกเล่มและห้องสมุดมีตารางหรือปฏิทินการปฏิบัติกิจกรรมตลอดทั้งปี แต่เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษามีข้อจำกัดหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณและด้านบุคลากรครูที่มีจำกัดและต้องสอนนักเรียนตลอดทั้งวันจึงไม่มีเวลายากนักในการให้บริการทุกเรื่อง อีกทั้งยังขาดประสบการณ์ด้านเทคนิควิธีของงานบรรณารักษ์

4. ด้านมีคุณภาพของผลที่ได้รับอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารมีความเห็นว่าคณะครูของโรงเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจัดมุมหนังสือห้องสมุดโรงเรียน ครูผู้สอนทุกระดับชั้นได้แนะนำนักเรียนค้นคว้า หรือกำหนดงานให้นักเรียนค้นคว้าเป็นประจำ นักเรียนส่วนใหญ่มีนิสัยรักการอ่าน และมีทักษะในการใช้วัสดุสารนิเทศส่วนครูบรรณารักษ์มีความเห็นตามลำดับว่าคณะครูของโรงเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการจัดมุมหนังสือห้องสมุดโรงเรียน ครูผู้สอนทุกระดับชั้นได้แนะนำนักเรียนค้นคว้าหรือกำหนดงานให้นักเรียนค้นคว้าเป็นประจำ คณะครูของโรงเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียนเป็นประจำ

ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ที่มีต่อโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนใน 4 ด้าน คือ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงการ ความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า ความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานและคุณภาพของผลที่ได้รับ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันครูบรรณารักษ์มีความเห็นว่ามีเหมาะสมมากกว่าผู้บริหาร ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต่างเห็นความสำคัญของห้องสมุดในการช่วยเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้นักเรียนนักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและการที่ครูทุกระดับได้ใช้ห้องสมุดโรงเรียนเพื่อการศึกษาค้นคว้าและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งได้ปฏิบัติกันอย่างจริงจังตลอดมาจนบังเกิดผลต่อนักเรียนในทุกระดับชั้นที่ได้เข้าประกวดการอ่าน การประกวดกิจกรรมวันประถมศึกษาแห่งชาติการประกวดการอ่านร้อยแก้ว การประกวดร้อยกรอง การแต่งหนังสือ การแต่งคำขวัญการเขียนเรียงความต่าง ๆ ซึ่งได้รับรางวัลทั้งในระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและ ระดับประเทศทั้งยังได้เข้าร่วมการแข่งขันกับองค์กรเอกชนต่าง ๆ อยู่เนื่อง ๆ ทำให้ผู้บริหารและคณะครูมีความเห็นต่อโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

เดือนเพ็ญ รัชย์แพทย์ และคณะ (2547, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องโครงการห้องสมุดมีชีวิต การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบบริการศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของท้องถิ่น ศึกษาปัญหาการใช้ห้องสมุดของผู้ใช้บริการพัฒนารูปแบบบริการสารสนเทศ พัฒนาสำนักวิทยบริการให้มีความทันสมัย มีทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายได้ มาตรฐาน และพัฒนาฐานข้อมูลท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า

ด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์วิทยบริการ พบว่า งบประมาณยังไม่เพียงพอ บุคลากรศูนย์วิทยบริการมีน้อย ขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน การให้บริการสารสนเทศทุกประเภทรวมอยู่จุดยืม-คืนที่เดียวทำให้ล่าช้า รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้ทราบรายละเอียดการให้บริการฐานข้อมูล และโสตทัศนวัสดุ ส่วนด้านผู้ใช้บริการ พบว่า ผู้ใช้บริการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของศูนย์วิทยบริการและด้านอาคารสถานที่ในปัจจุบันมีพื้นที่ใช้สอยจำกัด

ด้านความต้องการใช้บริการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการสมัครสมาชิกศูนย์วิทยบริการ เนื่องจากมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยใช้หนังสือจากห้องสมุด ลักษณะของทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการใช้ คือ หนังสือ โดยต้องการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้านสังคม การเมือง

ข้อเสนอแนะของผู้ใช้สามารถสรุปได้ดังนี้ต้องการให้ห้องสมุดมีกิจกรรมและมีความทันสมัยทั้งในด้านการบริการและทรัพยากรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยควรจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดโดยตรง เพื่อให้ นักศึกษาและผู้ใช้อื่นๆมีความรู้ความเข้าใจวิธีใช้ห้องสมุดอย่างถูกต้อง และสามารถใช้ทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ห้องสมุดควรมีการประชาสัมพันธ์บริการต่างๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

น้ำค้าง เกิดลิบ (2548, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของผู้บริหาร โรงเรียนและบรรณารักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการลักษณะของห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของผู้บริหาร โรงเรียนและบรรณารักษ์ 7 ด้าน คือ ด้านงานบริหาร งานวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ งานอาคารสถานที่ งานเทคนิค งานบริการ การจัดการกิจกรรมห้องสมุด และบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการงานห้องสมุด ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีสภาพเหมือนกันทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงานเทคนิค ด้านงานบริการ ด้านการจัดการกิจกรรมของห้องสมุด ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการงานห้องสมุด ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า มีสภาพ

ของห้องสมุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นว่า ด้านการบริหาร ในการจัดกิจกรรม หรือ โครงการที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานการจัดทำคู่มือ การใช้ห้องสมุด การจัดสรรงบประมาณประจำปี การจัดทำคู่มือและปฏิทินในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เห็นว่า ด้านงานวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ มีโต๊ะ เก้าอี้ ตู้บัตรรายการ ตู้จุลสาร ตู้ฤกษ์ฤกษ์ การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดทำฐานข้อมูล มีระบบการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับน้อย บรรณารักษ์ เห็นว่าสภาพของห้องสมุดโรงเรียนมีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความต้องการลักษณะของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและบรรณารักษ์ของห้องสมุดโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า มีความต้องการลักษณะของห้องสมุดโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บรรณารักษ์ เห็นว่า ด้านงานบริการมีการให้บริการตอบคำถามและการช่วยการค้นคว้า การบริการยืม-คืนหนังสือและวารสาร อยู่ในระดับปานกลาง ผู้อำนวยการเห็นว่าด้านงานกิจกรรมห้องสมุดของโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เห็นว่าด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับงานห้องสมุด มีความต้องการลักษณะของห้องสมุดโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

3. สภาพที่พึงประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนจากการสังเคราะห์แบบสอบถามที่ผู้บริหารและบรรณารักษ์ตอบแบบสอบถาม ที่ต้องการร่วมกันในระดับมากและมากที่สุด ตามขนาดของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในด้านการบริหาร มี 10 รายการ ด้านงานวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ มี 9 รายการ ด้านอาคารสถานที่ มี 5 รายการ ด้านงานเทคนิคมี 10 รายการ ด้านงานบริการมี 7 รายการ ด้านการจัดกิจกรรมของห้องสมุดมี 5 รายการ บทบาทและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับงานห้องสมุดมี 2 รายการ

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ลักษณะของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเป็นไปได้ลักษณะของห้องสมุดโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 7 ด้าน

ปรัชญา ใจสะอาด (2548, น. 78-79) ทำการศึกษาความต้องการ และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท และศักยภาพของห้องสมุด ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและเอื้อต่อการพัฒนาห้องสมุด ศึกษาความต้องการในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ผลการวิจัยพบว่า สภาพห้องสมุดโรงเรียนในอำเภอเชียงดาวส่วนใหญ่ไม่มีอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศ ลักษณะของห้องสมุดเป็นห้องเรียนที่ปรับมาเป็นห้องสมุด มีขนาดไม่เหมาะสม ไม่สามารถให้บริการได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ จำนวนหนังสือมีน้อยและไม่หลากหลาย หนังสือเรียนส่วนใหญ่ อยู่ในสภาพเก่า และชำรุด บุคลากรที่รับผิดชอบห้องสมุดทั้งหมดจะเป็นครูในโรงเรียนที่มีจำนวนชั่วโมงสอนมาก ไม่มีเวลามาให้บริการงานห้องสมุดอย่างเต็มที่และส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการงานห้องสมุด

นอกจากนี้โรงเรียนยังขาดแคลนงบประมาณด้านการบริหารจัดการ ไม่มีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ครูและชุมชน ขาดการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่มีในชุมชนมาบริหารจัดการ ด้านความต้องการในอันดับ แรก คือ การพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต รองลงมาคือสร้างความตระหนักให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการห้องสมุด สำหรับแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอเชียงดาว พบว่า ผู้บริหารและครูต้องประสานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ รวมทั้งชุมชน เพื่อขอความร่วมมือทั้งด้านแนวคิด กำลังกายและงบประมาณในการพัฒนาห้องสมุดและปรับห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นห้องสมุดชุมชน พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ชนิชฐา อาโป (2549, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการรักการอ่านของโรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบท เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานและเพื่อประเมินผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบท โครงการมีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับนโยบายของสำนักงานการศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนเป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ รักการค้นคว้าอีกทั้งมีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับหลักสูตรสถานศึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินว่าเนื้อหาสาระของโครงการมีความเหมาะสม สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เหมาะกับระดับของผู้เรียน กิจกรรมต่างๆ ในโครงการเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความต้องการและคาดหวังว่าโครงการรักการอ่านสามารถสร้างนิสัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น โครงการมีความพร้อมทางด้านบุคลากรสำหรับดำเนินโครงการด้านอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมมาก อาคารสถานที่มีเพียงพอสำหรับดำเนินโครงการ มีบรรยากาศเหมาะแก่การอ่าน ด้านวัสดุอุปกรณ์มีความพร้อมในระดับปานกลาง

3. ด้านกระบวนการดำเนินงาน โครงการมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ บุคลากรมีการประชุมวางแผนเป็นระยะ วางแผนกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจนมีการกำหนดรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมไว้ ในด้านบุคลากรที่รับผิดชอบ วัน เวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม ตามความเหมาะสมและความสามารถของบุคลากร เพื่อให้กิจกรรมในโครงการประสบความสำเร็จ

สูงสุด มีการวางแผนอย่างเป็นระบบแล้วมีการดำเนินงานได้ตามแผนที่วางไว้ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบมีการร่วมดำเนินกิจกรรมโดยบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินผลกิจกรรมในโครงการทำให้ทราบถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

4. ด้านผลผลิต นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นักเรียนมีการใช้เวลาว่างโดยการอ่านหนังสือ มีการเข้าห้องสมุด สนใจอ่านข้อความต่างๆ รู้จักการค้นคว้า โดยการอ่าน

เบญจพันธ์ ทองตัน (2550, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินงานของโครงการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อผลการดำเนินโครงการ เพื่อศึกษาการดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่กำหนด รวมทั้งปัญหา/อุปสรรค แนวทางปรับปรุงการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะผลการวิจัยพบว่า

1. การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนและการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการตลอดจนการดำเนินงานโครงการห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษาในภาพรวมทั้งจังหวัดพบว่า มีความพึงพอใจในภาพรวมทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ เป็นโครงการที่ปลูกฝังให้ประชาชนและเยาวชนมีนิสัยรักการอ่าน เป็นโครงการที่เตรียมความพร้อมเพื่อนำภูเก็ตไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในอนาคต ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่แก่ชุมชน ทำให้ประชาชนและเยาวชนได้เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ รวมทั้งช่วยยกระดับความเป็นอยู่และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

2. การสำรวจความพึงพอใจต่อผลการดำเนินโครงการในภาพรวมทั้งจังหวัดพบว่า มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ใน 8 ด้าน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็น มีการประชาสัมพันธ์ รายงานผล ตรวจสอบโครงการ ดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด เป็นโครงการที่แก้ปัญหาและช่วยให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในโครงการฯ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำยุทธศาสตร์ในการสร้างศูนย์การเรียนรู้ให้แก่ชุมชนต่างๆ ให้ครอบคลุมไปทั่วประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ควรจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการ เพื่อแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดในโครงการให้เป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน และควรขยายโครงการออกไปยังชุมชนอื่นๆ ให้ครอบคลุมไปทั้งจังหวัดภูเก็ต เพื่อเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน โดยขอการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีอยู่ในจังหวัดภูเก็ต

5. ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาห้องสมุดทั้ง 4 แห่งของโครงการ ให้เป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนตามแนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในอนาคต

วุฒิชัย คุ้มวงศ์ (2550, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการพัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิต โรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบทของโครงการพัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิต โรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) ตามความคิดเห็นของครู และนักเรียน เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการพัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิต โรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) ตามความคิดเห็นของครู และนักเรียน เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิต โรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) ตามความคิดเห็นของครู และนักเรียน เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิต โรงเรียนวัดเสม็ดงาม ตามความคิดเห็นของครูและนักเรียน ผลการประเมินพบว่า

1. บริบทของโครงการโดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โครงการเกิดจากความต้องการและสนองความต้องการของผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับกิจกรรมขั้นตอนการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจนมีลักษณะเป็นการปฏิบัตินำไปสู่การปฏิบัติได้

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก บุคลากรมีจำนวนเพียงพอ บุคลากรมีความรู้ความสามารถต่อการดำเนินโครงการ บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ มีการประชาสัมพันธ์โครงการแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีวัสดุสารสนเทศ สื่อ ครุภัณฑ์ หนังสือประเภทต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพและเพียงพอ มีแผนงานโครงการชัดเจน งบประมาณสนับสนุนมีความเพียงพอและต่อเนื่อง

3. ด้านกระบวนการโดยรวมและรายชื่อมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากกิจกรรมห้องสมุดสนับสนุนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีการวางแผน ลงมือปฏิบัติตามแผนตรวจสอบปรับปรุงประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ฝ่ายบริหารให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรม มีการนิเทศ ตรวจสอบติดตามและประเมินผล รับฟังความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนปฏิบัติงาน

4. ด้านผลผลิต

4.1 ด้านการบริหารจัดการโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ห้องสมุดมีโครงสร้างที่ครอบคลุมงานบริหาร งานเทคนิค งานบริการ และงานกิจกรรมมีแผนพัฒนาที่ชัดเจน บุคลากรมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ การจัดกิจกรรมห้องสมุดเอื้อต่อการเรียนรู้ มีสถานที่เพียงพอ มีสื่อ วัสดุสารสนเทศเพียงพอ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

4.2 ด้านการจัดทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก มีวัสดุสารสนเทศเพียงพอ วัสดุสารสนเทศครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ มีการดูแล รักษาวัสดุสารสนเทศ

4.3 ด้านการบริการกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ โดยรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก จัดกิจกรรมห้องสมุดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ รายวันรายสัปดาห์ รายเดือน เปิดบริการห้องสมุดตลอดเวลาทำงานของทุกวันบริการวัสดุสารสนเทศทั้ง 8 กลุ่มสาระ จัดบริการสืบค้นข้อมูลด้วยสื่อเทคโนโลยี นักเรียนใช้บริการห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินผล รายงานผล

4.4 ด้านกิจกรรมบริการของห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้รับการบริการการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายทั้งการแนะนำการใช้ห้องสมุด แนะนำหนังสือใหม่ แนะนำการค้นคว้าหรือสืบค้นบริการหนังสือในชั้นเรียน ประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดบริการป้ายนิเทศ กระดานข่าว ที่อ่านหนังสือพิมพ์และจัดนิทรรศการบริการความรู้ การให้บริการค้นคว้าหนังสือ สืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ยืมและคืนหนังสือตลอดเวลาทำการมีความพึงพอใจระดับปานกลางเนื่องจากโรงเรียนมีคอมพิวเตอร์และระบบเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตยังไม่ทั่วถึง

4.5 ด้านกิจกรรมสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ได้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย ครูและผู้เรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร (2551, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอวังจั่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอวังจั่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 เพื่อประเมินการปฏิบัติงานของโครงการห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอวังจั่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 และเพื่อประเมินผลผลิตของโครงการห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอวังจั่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนบรรณารักษ์ห้องสมุดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ด้านงบประมาณ ผู้บริหาร ครูผู้สอนเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือโรงเรียนมีงบประมาณเพียงพอในการสนับสนุนซึ่งไม่สอดคล้องกับบรรณารักษ์ที่เห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบรรณารักษ์ห้องสมุดมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกันในเรื่อง มีบุคลากรในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ และบุคลากรได้รับการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการ

1.3 ด้านสภาพแวดล้อม ผู้บริหาร ครูผู้สอน บรรณารักษ์ห้องสมุดมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกันในเรื่องสถานที่ตั้งและขนาดของห้องสมุดมีความเหมาะสม ออกแบบและจัดสภาพห้องสมุดได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศห้องสมุดได้อย่างเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้และเข้าใช้บริการ จัดมุมความรู้มุมบริการและมุมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมเอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้ จัดตั้งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าใช้บริการ ได้อย่างเหมาะสม เช่น ค่าเตอร์บริการยืม-คืน, โต๊ะบริการรับฝากสัมภาระหรือสิ่งของและบริการอินเทอร์เน็ต

1.4 ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบรรณารักษ์ห้องสมุดมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกันในเรื่องจัดเตรียมสารสนเทศประเภทวัสดุสารสนเทศที่ใช้ในห้องสมุดได้อย่างเพียงพอ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร แผนภูมิ ลูกโลกหุ่นจำลอง วิซีดีอื่น ๆ และจัดเตรียมอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีความทันสมัยและหลากหลาย เช่น โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์งาน

2. ด้านกระบวนการปฏิบัติงานของโครงการห้องสมุดมีชีวิต พบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนบรรณารักษ์ห้องสมุดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.1 ด้านการบริหาร ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกันในเรื่องโครงการมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้ใช้บริการ และกิจกรรมของห้องสมุดส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 ด้านการบริการ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกันในเรื่องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการ ยืม-คืน และสืบค้นข้อมูล

2.3 ด้านการติดตามและประเมินผล ผู้บริหาร ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางคือโครงการมีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอไม่สอดคล้องกับบรรณารักษ์ห้องสมุดที่มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง

3. ด้านผลผลิตของโครงการห้องสมุดมีชีวิต พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบรรณารักษ์ห้องสมุดและนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

3.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ จำนวนครั้งของการเข้าใช้บริการห้องสมุดโดยรวมในปีการศึกษา 2550 เพิ่มสูงขึ้นจากปีการศึกษา 2549 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในปีการศึกษา 2550 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2 ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด ผู้บริหาร ครูผู้สอน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบรรณารักษ์ห้องสมุดและนักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.2.1 ด้านสภาพแวดล้อมผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกันในเรื่องอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการบริการยืม-คืน และสืบค้นข้อมูล เช่นคอมพิวเตอร์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับนักเรียนที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

3.2.2 ด้านการบริการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดและนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกันในเรื่องการบริการมุมพักผ่อนและจุดบริการน้ำดื่ม

3.2.3 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดและนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสื่อดิจิทัล เช่น ภาพ แผ่นภูมิ แผ่นสถิติ วีซีดีแผ่นที่และลูกโลก

3.2.4 ด้านกิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดและนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกันในเรื่องกิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และความรู้ที่ได้จากกิจกรรมของห้องสมุดสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และการเรียนได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดเห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อครู นักเรียนนักศึกษาเป็นอย่างมากในการใช้เพื่อศึกษา ค้นคว้าทำรายงาน เป็นการพัฒนาสมองและสติปัญญาให้สูงขึ้น ห้องสมุดจึงต้องให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ประทับใจแก่ผู้ใช้บริการ แต่การดำเนินงานห้องสมุดทุกแห่งย่อมมีปัญหาคอขวดในหลายๆ ด้าน เช่นอาคารสถานที่ ทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการ บุคลากรที่ให้บริการและปัญหาอื่นๆ เมื่อได้ศึกษาถึงปัญหาต่างๆ ย่อมมีวิธีแก้ไขเพื่อให้การบริการของห้องสมุดตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ผู้ใช้มีความพึงพอใจในการใช้บริการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research) สำหรับการประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตราเขต 2 มีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ครูบรรณารักษ์ 1 คน ครูผู้สอน 10 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านคลองอุดมจำนวน 434 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตราเขต 2 ปีการศึกษา 2552 ผู้วิจัยเปิดตารางสำเร็จรูปของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5 % ได้จำนวน 222 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยจำแนกตามช่วงชั้นที่ 1-3 สำหรับผู้บริหาร และครู ผู้วิจัยทำการศึกษากับประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ลักษณะคือ

2.1 แบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน

ฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้นที่ 3

2.2 แบบสัมภาษณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

2.2.1 ลักษณะและจำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีรายละเอียดของเครื่องมือดังนี้

1) แบบสอบถาม

ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอนแบ่ง มี 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบ
แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบจากรายการ(check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ในด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และด้านผลผลิต มีลักษณะเป็นแบบมาตรา
ประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้นที่ 3 มี 3
ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป สํารวจสภาพทั่วไปของผู้ตอบ
แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบจากรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ด้านผลผลิต มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด

2) แบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยมีประเด็นสัมภาษณ์
เกี่ยวกับ โครงการส่งเสริม การเรียนรู้จากห้องสมุดในด้าน ผลผลิตของโครงการซึ่งเป็นแบบ
สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structured interview) แบบปลายเปิด

2.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการประเมินโครงการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 กำหนดขอบเขต โครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ กำหนด
ประเด็นที่จะประเมิน และตัวชี้วัด จัดทำเครื่องมือ

2.3.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2.3.4 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงตาม
เนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนี
ความสอดคล้อง 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้

2.3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษา

2.3.6 นำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha Coefficient) ผลปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งสามฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.87

ฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93

2.3.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2.3.8 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เกี่ยวกับโครงการในด้าน ผลผลิตของโครงการ

2.3.9 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.3.10 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2.4 เกณฑ์ในการแปลความหมาย

2.4.1 แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีการกำหนดคะแนนดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติในรายการนั้นมากที่สุด/มีความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติในรายการนั้นมาก/มีความพึงพอใจมาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติในรายการนั้นปานกลาง/มีความพึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติในรายการนั้นน้อย/มีความพึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติในรายการนั้นน้อยที่สุด/มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

2.4.2 สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมาย มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในรายการนั้นมากที่สุด/มีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในรายการนั้นมาก/มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในรายการนั้นปานกลาง/มีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในรายการนั้นน้อย/
มีความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในรายการนั้นน้อยที่สุด/
มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

3.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ จากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ไปเสนอผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคลองอุดมเพื่อขออนุญาต ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3.2 นำแบบสอบถาม 2 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ 1 ฉบับ ไปเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนบ้านคลองอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ดังนี้

3.2.1 ฉบับที่ 1 เก็บข้อมูลกับผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน 13 คน

3.2.2 ฉบับที่ 2 เก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5,6 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2,3จำนวน 148 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในวันที่ 13 กรกฎาคม 2553

3.2.3 แบบสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1,2,3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ด้วยตนเองในวันที่ 14-16 กรกฎาคม 2553.ใช้เวลา 3 วัน

3.3 เก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย รวมจำนวนทั้งหมด 161 ฉบับ แยกเป็นฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน 13 ฉบับ ฉบับที่ 2 สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5,6และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2,3จำนวน 148 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหา

รายละเอียดตามกรอบแนวทางการประเมินดังนี้

ตารางที่ 3.1 กรอบแนวทางการประเมิน

วัตถุประสงค์ที่ประเมิน	ตัวบ่งชี้	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์ในการประเมิน
1. เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม	1. ความพร้อมและความเหมาะสมของปัจจัยด้านบุคลากร 2. ความเหมาะสม เพียงพอ ของปัจจัยด้าน อาคารสถานที่ 3. ความเหมาะสมและเพียงพอ ของปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ 4. ความเพียงพอของปัจจัยด้านงบประมาณ	- ผู้บริหาร - ครูบรรณารักษ์ - ครูผู้สอน	แบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ	ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ผลการประเมิน ด้านปัจจัยเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป
2. เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม	1.ความเหมาะสม 1.1 การวางแผนการดำเนินงาน 1.2 การจัดกิจกรรม 1.3 การติดตามและประเมินผลดำเนินงาน	- ผู้บริหาร - ครูบรรณารักษ์ - ครูผู้สอน	แบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ	ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ผลการประเมิน ด้านกระบวนการมี ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ที่ประเมิน	ตัวบ่งชี้	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์ในการประเมิน
3. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม	1. การมีนิสัยรักการอ่าน 2. จำนวนผู้ใช้บริการห้องสมุด 3. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	- ผู้บริหาร - ครูบรรณารักษ์ - ครูผู้สอน - นักเรียน	แบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์ - เนื้อหา	ผลการประเมินด้านผลผลิตมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป -จำนวนนักเรียนใช้บริการห้องสมุดเพิ่มมากขึ้นกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

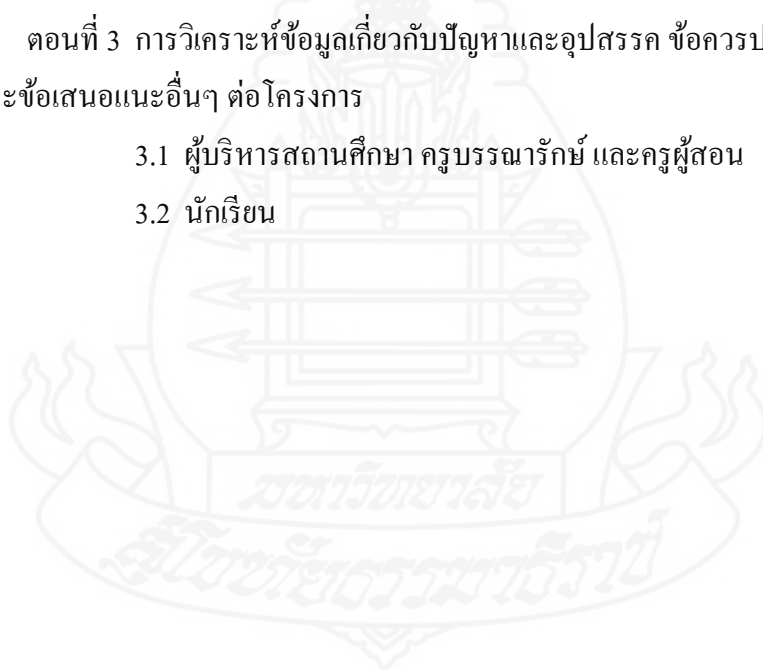
- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน
- 1.2 นักเรียน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการประเมินโครงการ

- 2.1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น
- 2.2 ด้านกระบวนการ
- 2.3 ด้านผลผลิต

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ข้อควรปรับปรุงหรือข้อเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อโครงการ

- 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน
- 3.2 นักเรียน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ปรากฏดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1-4.2

ตารางที่ 4.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน (n=13)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	4	30.77
หญิง	9	69.23
2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		
ผู้บริหาร	2	15.39
ครูบรรณารักษ์	1	7.69
ครูผู้สอน	10	76.92
รวมทั้งหมด	13	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.23 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 30.77 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 15.39 ครูบรรณารักษ์ ร้อยละ 7.69 และครูผู้สอน ร้อยละ 76.92

ตารางที่ 4.2 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	49	33.11
หญิง	99	66.89

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		
ชั้น ป.4	17	11.49
ชั้น ป.5	33	22.30
ชั้น ป.6	24	16.22
ชั้น ม.1	24	16.22
ชั้น ม.2	24	16.22
ชั้น ม.3	26	17.57
รวมทั้งหมด	148	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 2-3 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.89 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 33.11 เป็นนักเรียนชั้นป.5 ร้อยละ 22.30 ชั้นม.3 ร้อยละ 17.57 ชั้น ป.6, ม1, ม.2 ร้อยละ 16.22

ตารางที่ 4.3 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (n=74)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	37	50.00
หญิง	37	50.00
2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์		
ชั้นป.1	24	32.43
ชั้นป.2	24	32.43
ชั้นป.3	26	35.14
รวมทั้งหมด	74	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นป.1-ป.3 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.00 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 50.00 เป็นนักเรียนชั้นป.3 ร้อยละ 35.14 ชั้น ป.1, ป 2 ร้อยละ 32.43

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการประเมินโครงการ

2.1 การวิเคราะห์ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการประเมินโครงการด้านปัจจัยเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้นตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน (n=13)

รายการปัจจัยเบื้องต้น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
	\bar{X}	มาตรฐาน	ความหมาย
S.D.			
ด้านบุคลากร			
1. จำนวนบุคลากรในการดำเนินโครงการ	4.23	0.93	มาก
2. บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน	3.92	0.28	มาก
3. บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน	4.00	0.41	มาก
4. บุคลากรได้รับการอบรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงาน	3.92	0.49	มาก
5. คณะดำเนินงานรู้บทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมในโครงการ	3.69	0.48	มาก
รวมเฉลี่ย	3.95	0.26	มาก
ด้านอาคารสถานที่			
6. ห้องสมุดมีขนาดเพียงพอรองรับจำนวนนักเรียนได้	4.31	0.85	มาก
7. ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่สะดวกใช้	4.38	0.77	มาก
8. ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การอ่าน	3.46	0.66	ปานกลาง
9. การจัดมุมความรู้มุมบริการและมุมกิจกรรมต่างๆ	3.38	0.51	ปานกลาง
10. ห้องสมุดเป็นอาคารเอกเทศ	4.38	0.65	มาก
รวมเฉลี่ย	3.98	0.48	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการปัจจัยเบื้องต้น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
ด้านวัสดุอุปกรณ์			
11. จำนวนหนังสือในห้องสมุด	3.77	0.73	มาก
12. จำนวนโต๊ะ เก้าอี้สำหรับบริการ	3.54	0.66	มาก
13. ชั้นวางหนังสือในห้องสมุด	3.77	0.60	มาก
14. สื่อเทคโนโลยีสำหรับการค้นคว้า	3.92	0.64	มาก
15. วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน	3.69	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย	3.74	0.43	มาก
ด้านงบประมาณ			
16. งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจากโรงเรียน	3.85	0.69	มาก
17. งบประมาณสนับสนุนโครงการจากโรงเรียน รวดเร็ว	3.62	0.51	มาก
18. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้น สังกัด	3.31	0.75	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.59	0.58	มาก
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	3.84	0.20	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติในด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X}=3.98$) ด้านบุคลากร ($\bar{X}=3.95$) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}=3.74$) และด้านงบประมาณ ($\bar{X}=3.59$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านบุคลากร เป็นรายชื่อพบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านอาคารสถานที่ เป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ห้องสมุดมีบรรยากาศที่

เหมาะสมแก่การอ่าน ($\bar{X}=3.46$) และการจัดมุมความรู้มุมบริการและมุมกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X}=3.38$) ตามลำดับ นอกนั้นความคิดเห็นว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาด้านวัสดุอุปกรณ์เป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านงบประมาณ เป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X}=3.31$) นอกนั้นความคิดเห็นว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.2 การวิเคราะห์ด้านกระบวนการ

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการประเมินโครงการด้านกระบวนการการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์กระบวนการ

การปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน (n =13)

รายการการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
	\bar{X}	มาตรฐาน	ความหมาย
		S.D.	
ด้านการวางแผนการดำเนินงาน			
1. มีการกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ	4.31	0.48	มาก
2. มีการประชุมผู้รับผิดชอบเพื่อวางแผน	4.23	0.44	มาก
3. มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ	3.85	0.38	มาก
4. การวางแผนงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	3.92	0.64	มาก
5. มีแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	3.77	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย	4.02	0.43	มาก
ด้านการจัดกิจกรรม			
6. การจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้	4.08	0.49	มาก
7. บุคลากรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม	3.77	0.60	มาก
8. การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน	4.00	0.58	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายการการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
	\bar{X}	มาตรฐาน	ความหมาย
		S.D.	
9. มีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ	3.77	0.73	มาก
10. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง	3.85	0.38	มาก
11. การจัดกิจกรรมมีความหลากหลาย	3.62	0.51	มาก
12. มีการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา	3.77	0.60	มาก
13. ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการอ่าน	3.62	0.65	มาก
14. กิจกรรมที่จัดส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ	3.69	0.48	มาก
15. กิจกรรมที่จัดมีความน่าสนใจ	3.62	0.28	มาก
รวมเฉลี่ย	3.81	0.20	มาก
ด้านการติดตามและประเมินผล			
16. มีการกำหนดผู้ประเมินกิจกรรมอย่างชัดเจน	3.85	0.90	มาก
17. มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ	3.54	0.52	มาก
18. การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์	3.85	0.38	มาก
19. มีการสรุปรายงานผลอย่างชัดเจน	4.00	0.00	มาก
20. มีการนำผลการประเมินมาใช้	3.77	0.44	มาก
รวมเฉลี่ย	3.80	0.34	มาก
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	3.86	0.20	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ($\bar{X}=4.02$) ด้านการจัดกิจกรรม ($\bar{X}=3.81$) และด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{X}=3.80$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านการวางแผนการดำเนินงาน เป็นรายชื่อพบว่าผู้บริหาร ครู
บรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านการจัดกิจกรรม เป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และ
ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านวัสดุอุปกรณ์เป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และ
ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านการติดตามและประเมินผลเป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครู
บรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน

2.3 การวิเคราะห์ด้านผลผลิต

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการประเมินโครงการด้านผลผลิตของผู้ตอบแบบสอบถาม
ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และกลุ่มของนักเรียน
ปรากฏดังรายละเอียดในตาราง ที่ 4.6-4.7

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนครั้ง และร้อยละของการเข้าใช้บริการห้องสมุดที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี
การศึกษา 2551-2552

ปีการศึกษา		จำนวนที่เพิ่มขึ้นในช่วงปีการศึกษา 2551-2552	ร้อยละของการเข้าใช้บริการ ห้องสมุด
2551	2552		
2487	3218	731	29.39

จากตารางที่ 4.6 พบว่า จำนวนครั้งของการเข้าใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียน
บ้านคลองอุดมปีการศึกษา 2552 สูงขึ้นกว่าปี 2551 โดยในปีการศึกษา 2551 มีจำนวนครั้งของการ
เข้าใช้บริการห้องสมุด 2487 ครั้ง ปีการศึกษา 2552 มีจำนวนครั้งของการเข้าใช้บริการห้องสมุด
3218 ครั้ง ซึ่งจำนวนครั้งของการเข้าใช้บริการห้องสมุดปีการศึกษา 2552 สูงขึ้นกว่าปี 2551 จำนวน
731 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 29.39

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน (n=13)

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
	\bar{X}	มาตรฐาน	ความหมาย
การมีนิสัยรักการอ่าน			
1. นักเรียนมีการค้นคว้าด้วยการอ่าน	3.31	0.75	ปานกลาง
2. นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด	3.69	0.63	มาก
3. นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการอ่าน	3.08	0.86	ปานกลาง
4. นักเรียนรับรู้ถึงความสำคัญของการอ่าน	3.15	0.69	ปานกลาง
5. นักเรียนสนใจอ่านข้อความหรือป้ายนิเทศต่างๆ	3.23	0.60	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.29	0.55	ปานกลาง
การใช้บริการห้องสมุด			
6. นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุด	3.38	0.87	ปานกลาง
7. นักเรียนมีการยืมหนังสือจากห้องสมุด	3.38	0.51	ปานกลาง
8. นักเรียนใช้บริการกิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่	3.08	0.95	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.28	0.64	ปานกลาง
ด้านสภาพแวดล้อม			
9. สถานที่ตั้งห้องสมุดเหมาะสม	4.46	0.52	มาก
10. การจัดสภาพภายในห้องสมุดเอื้อต่อการเรียนรู้	3.77	0.44	มาก
11. การตกแต่งและบรรยากาศภายในห้องสมุด	3.85	0.38	มาก
12. จัดมุมความรู้ มุมบริการ และมุมกิจกรรมต่างๆ	3.69	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย	3.85	0.32	มาก
ด้านการบริการ			
13. เวลาการให้บริการเหมาะสม	3.92	0.49	มาก
14. จำนวนและระยะเวลาในการยืมคืน	4.08	0.28	มาก
15. การให้บริการยืม-คืน หนังสือ	4.00	0.41	มาก
16. การให้บริการสืบค้นทางคอมพิวเตอร์	3.69	0.75	มาก
17. การจัดหมวดหมู่หนังสือสะดวกต่อการค้นคว้า	3.77	0.44	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ความหมาย
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	
18. มีการแนะนำหนังสือใหม่แก่ผู้ใช้บริการ	3.77	0.73	มาก
19. บรรณารักษ์มีมนุษยสัมพันธ์ดี	3.69	0.63	มาก
20. กฏระเบียบการใช้ห้องสมุดเหมาะสม	3.85	0.38	มาก
รวมเฉลี่ย	3.85	0.32	มาก
ด้านทรัพยากร			
21. จำนวนครุภัณฑ์ในห้องสมุดเช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ ชั้น หนังสือ ที่วางหนังสือพิมพ์ คอมพิวเตอร์	3.62	0.51	มาก
22. จำนวนหนังสือค้นคว้า หนังสือพิมพ์ วารสาร	3.62	0.51	มาก
23. การนำเทคโนโลยีมาใช้	3.77	0.44	มาก
24. วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีสภาพพร้อมใช้งาน	3.85	0.38	มาก
25. วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีความหลากหลาย	3.62	0.51	มาก
รวมเฉลี่ย	3.69	0.32	มาก
ด้านกิจกรรม			
26. กิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดมีความน่าสนใจ	3.92	0.49	มาก
27. กิจกรรมมีหลากหลาย	3.62	0.65	มาก
28. กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	4.00	0.58	มาก
29. กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกกลุ่ม สาระ	3.92	0.49	มาก
รวมเฉลี่ย	3.87	0.38	มาก
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	3.68	0.32	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้บริหาร ครูปบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความพึงพอใจใน ส่วนของผลผลิต โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มี ความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรม ($\bar{X}=3.87$) ด้านการบริการ ($\bar{X}=3.85$) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=3.85$) ด้านทรัพยากร ($\bar{X}=3.69$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจ

อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการมีนิสัยรักการอ่าน ($\bar{X}=3.29$) และด้านการใช้บริการห้องสมุด ($\bar{X}=3.28$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านการมีนิสัยรักการอ่าน เป็นรายชื่อพบว่าเรื่องที่ผู้บริหาร ครู บรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากได้แก่ นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด ($\bar{X}=3.69$) นอกนั้นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาด้านการให้บริการห้องสมุด เป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านสภาพแวดล้อมเป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านการบริการเป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านทรัพยากรเป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านกิจกรรมเป็นรายชื่อ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการตามความคิดเห็นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2-3 (n=148)

รายการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน S.D.	ความหมาย
การมีนิสัยรักการอ่าน			
1. เมื่อมีเวลาว่างจะอ่านหนังสือ	3.50	0.73	ปานกลาง
2. การอ่านข่าว เหตุการณ์ต่างๆ จาก หนังสือพิมพ์	3.74	0.85	มาก
3. การยืมหนังสือจากห้องสมุดไปอ่านที่บ้าน	3.49	0.80	ปานกลาง
4. ชอบอ่านหนังสือหลายๆ ประเภท	3.87	0.78	มาก
5. การอ่านหนังสือก่อนนอนเป็นประจำ	3.33	0.84	ปานกลาง
6. เมื่อสงสัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการเรียนจะเข้าห้องสมุดเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ	3.71	0.70	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
	\bar{X}	มาตรฐาน	ความหมาย
7. พักกลางวันจะไปอ่านหนังสือในห้องสมุดเพื่อ เพิ่มเติมความรู้เป็นประจำ	3.51	0.71	มาก
8. ชอบเล่าเรื่องที่อ่านให้เพื่อน ๆ ฟังเสมอ	3.56	0.75	มาก
9. การอ่านหนังสือช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน	4.05	0.75	มาก
10. การอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์	4.55	0.61	มากที่สุด
11. ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดเสมอ	3.85	0.75	มาก
12. ความสนใจอ่านข้อความหรือป้ายนิเทศต่างๆ	3.78	0.73	มาก
13. การนำความรู้จากการอ่านมาสร้างเป็นผลงาน	3.51	0.70	มาก
14. การเขียนบันทึกจากการอ่านเป็นประจำ	3.28	0.71	ปานกลาง
15. การซื้อหนังสือไว้อ่านเองเมื่อมีโอกาส	3.79	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย	3.70	0.45	มาก
ด้านสภาพแวดล้อม			
1. สถานที่ตั้งห้องสมุดเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
2. การจัดสภาพภายในห้องสมุดเอื้อต่อการเรียนรู้	4.25	0.67	มาก
3. การตกแต่งและบรรยากาศภายในห้องสมุด	4.29	0.62	มาก
4. จัดมุมความรู้ มุมบริการ และมุมกิจกรรมต่างๆ	4.36	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	4.43	0.43	มาก
ด้านการบริการ			
5. เวลาในการให้บริการเหมาะสม	4.34	0.68	มาก
6. จำนวนและระยะเวลาในการยืมคืน	4.17	0.62	มาก
7. การให้บริการยืม-คืน หนังสือ	4.20	0.65	มาก
8. การให้บริการสืบค้นทางคอมพิวเตอร์	4.05	0.70	มาก
9. การจัดหาหมวดหมู่หนังสือสะดวกต่อการค้นคว้า	4.18	0.67	มาก
10. มีการแนะนำหนังสือใหม่แก่ผู้ใช้บริการ	4.26	0.72	มาก
11. บรรณารักษ์มีมนุษยสัมพันธ์ดี	4.32	0.68	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
	\bar{X}	มาตรฐาน	ความหมาย
12. กฎระเบียบการใช้ห้องสมุดเหมาะสม	4.36	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	4.23	0.41	มาก
ด้านทรัพยากร			
13. จำนวนครุภัณฑ์ในห้องสมุดเช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ ชั้น หนังสือ ที่วางหนังสือพิมพ์ คอมพิวเตอร์	4.17	0.63	มาก
14. จำนวนหนังสือค้นคว้า หนังสือพิมพ์ วารสาร	4.07	0.69	มาก
15. การนำเทคโนโลยีมาใช้	4.11	0.74	มาก
16. วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีสภาพพร้อมใช้งาน	4.05	0.67	มาก
17. วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีความหลากหลาย	4.11	0.75	มาก
รวมเฉลี่ย	4.10	0.48	มาก
ด้านกิจกรรม			
18. กิจกรรมต่างๆของห้องสมุดมีความน่าสนใจ	4.53	0.62	มากที่สุด
19. กิจกรรมมีหลากหลาย	4.42	0.63	มาก
20. กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	4.57	0.57	มากที่สุด
21. กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกกลุ่ม สาระ	4.66	0.54	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.55	0.43	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.30	0.33	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจในส่วนของผลผลิต โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจ ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านกิจกรรม ($\bar{X}=4.55$) นอกนั้นพบว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=4.43$) ด้านการบริการ ($\bar{X}=4.23$) ด้านทรัพยากร ($\bar{X}=4.10$) และด้านการมีนิสัยรักการอ่าน ($\bar{X}=3.70$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านการมีนิสัยรักการอ่าน เป็นรายข้อพบว่าเรื่องที่น่าสนใจที่นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ ($\bar{X}=4.55$) ข้อที่นักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเขียนบันทึกจากการอ่านเป็นประจำ ($\bar{X}=4.55$) นอกนั้นก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาด้านสภาพแวดล้อมเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานที่ตั้งห้องสมุดเหมาะสม ($\bar{X}=4.80$) นอกนั้นก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านการบริการเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านทรัพยากรเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาด้านกิจกรรมเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมมีหลากหลาย ($\bar{X}=4.42$) นอกนั้นก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ข้อควรปรับปรุงหรือข้อเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อโครงการ

จากการวิเคราะห์คำถามปลายเปิดจากแบบสอบถามปรากฏดังรายละเอียดในตารางที่ 4.9-4.13

ตารางที่ 4.9 แสดงคำร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตาม โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน (n=13)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดไม่ทั่วถึง	3	23.08
2. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดไม่ต่อเนื่อง	4	30.77
3. บรรณารักษ์ห้องสมุดมีภาระงานมากมีเวลาไม่เต็มที่	2	15.38
4. จำนวนโต๊ะเก้าอี้ไม่เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ	2	15.38

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5. จำนวนคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ	6	46.15
6. งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ	2	15.38
7. จำนวนหนังสือน้อยไม่เพียงพอ	3	23.08
8. การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง	3	23.08
9. กิจกรรมที่จัดขึ้นไม่กระตุ้นความสนใจนักเรียนเท่าที่ควร	5	38.46

จากตารางที่ 4.9 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้จำนวนคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ ร้อยละ 46.15 กิจกรรมที่จัดขึ้นไม่กระตุ้นความสนใจนักเรียนเท่าที่ควร ร้อยละ 38.46 และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 30.77

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นป.4-ป.6 (n=148)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. นักเรียนอ่านแล้วไม่เก็บหนังสือเข้าตามหมวดหมู่หยาด	29	19.59
2. อุปกรณ์ไม่พร้อมใช้งานหนังสือขาด	4	2.70
3. ห้องสมุดเปิดไม่ตรงเวลาเข้าอ่านไม่ได้	1	0.68
4. โต๊ะเก้าอี้จัดไม่เป็นระเบียบ	2	1.35
5. นักเรียนเล่นกันเสียงดัง	9	6.08
6. การดำเนินงานดีแล้ว	26	17.57
7. จัดหาหนังสือใหม่และคอมเพิ่ม	8	5.41
8. มีหนังสือน้อย	5	3.38
9. นักเรียนยืมหนังสือแล้วไม่คืนหนังสือหาย	5	3.38
10. ห้องสมุดไม่ค่อยสะอาดเรียบร้อย	11	7.43
11. จัดกิจกรรมใหม่ๆ ตื่นเต้นน่าสนใจให้มากกว่านี้	7	4.73

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
12. จัดหาหนังสือที่น่าสนใจ	3	2.03
13. อยากให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม	2	1.35
14. นักเรียนไม่ทำตามกฎระเบียบการใช้ห้อง	1	0.68
15. จัดซื้อหนังสือใหม่ทุกเดือน	2	1.35
16. ห้องสมุดร้อน	1	0.68
17. เข้าอินเทอร์เน็ตไม่ค่อยได้	6	4.05
18. ควรเปิดหนังสือให้ดูทุกวัน	1	0.68
19. โต๊ะเก้าอี้ไม่พอนั่ง	2	1.35
20. จัดเขียนหนังสืออีกหนังสือ	1	0.68
21. ไม่มีอุปสรรคห้องสมุดสวยงาม มีป้ายนิเทศให้ความรู้ น่าเข้า	3	2.03
22. ควรประดับตกแต่งให้สวยงามตาเสมอ	1	0.68
23. มุมหนังสือเด็กเล็กเกินไป	1	0.68
24. พื้นห้องสมุดน้อย	3	2.03
25. ประตูชำรุด	2	1.35
26. อากาศถ่ายเทไม่สะดวก	2	1.35
27. เวลาในการทำกิจกรรมน้อย	1	0.68
28. นักเรียนไม่รักการอ่าน	1	0.68
29. ควรเช็คชื่อนักเรียนให้เข้าใช้ห้องสมุดทุกวัน	1	0.68

จากตารางที่ 4.10 พบว่านักเรียนระดับชั้นป.4-ป.6 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ นักเรียนอ่านแล้วไม่เก็บหนังสือเข้าที่ตามหมวดหมู่หายาก ร้อยละ 19.59 การดำเนินงานดีแล้ว ร้อยละ 17.57 และห้องสมุดไม่ค่อยสะอาดเรียบร้อย ร้อยละ 7.43

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าร้อยละของข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน (n=13)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดให้ทั่วถึง	3	23.08
2. จัดประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง	4	30.77
3. ควรจัดบุคลากรที่จบบรรณารักษ์โดยตรงทำงาน โดยเฉพาะ	2	15.38
4. จัดหาโต๊ะเก้าอี้ให้เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ	2	15.38
5. จัดหาคอมพิวเตอร์เพิ่มให้เพียงพอ	6	46.15
6. จัดหางบประมาณในการดำเนินงานเพิ่ม	2	15.38
7. จัดหาหนังสือเพิ่มให้เพียงพอ	3	23.08
8. ควรจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง	3	23.08
9. จัดกิจกรรมที่น่าสนใจกระตุ้นความสนใจนักเรียน	5	38.46

จากตารางที่ 4.11 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้จัดหาคอมพิวเตอร์เพิ่มให้เพียงพอ ร้อยละ 46.15 จัดกิจกรรมที่น่าสนใจกระตุ้นความสนใจนักเรียน ร้อยละ 38.46 และจัดประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 30.77

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าร้อยละของข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้น ป.4-ป.6 (n=148)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดห้องสมุดให้สะอาดเรียบร้อย	29	19.59
2. นักเรียนควรรักษามารยาทในการใช้ห้องสมุด	5	3.38
3. จัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น	3	2.03
4. ควบคุมการจัดหนังสือเพิ่มกิจกรรม	5	3.38
5. ปรับปรุงโต๊ะ ประตู หน้าต่างให้มีสภาพดี	5	3.38
6. ไม่มีข้อปรับปรุงคืออยู่แล้ว	58	39.19
7. จัดหนังสือให้เป็นระเบียบ	18	12.16
8. จัดหาหนังสือให้มากกว่านี้	6	4.05
9. จัดหาชั้นวางหนังสือใหม่	1	0.68
10. จัดหาหนังสือการ์ตูนเพิ่ม	3	2.03
11. ติดป้ายบอกอ่านแล้วเก็บด้วย	1	0.68
12. นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด	1	0.68
13. จัดหาโต๊ะเก้าอี้ให้เพียงพอ	3	2.03
14. ควรติดแอร์เพราะอากาศร้อน	1	0.68
15. ปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตให้เร็วขึ้น	2	1.35
16. คัดแยกหนังสือเก่าหรือฉีกขาดออก	1	0.68
17. เพิ่มระยะเวลาการยืม	1	0.68

จากตารางที่ 4.12 พบว่านักเรียนระดับชั้นป.4-ป.6 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ไม่มีข้อปรับปรุงคืออยู่แล้ว ร้อยละ 39.19 จัดห้องสมุดให้สะอาดเรียบร้อย ร้อยละ 19.59 และจัดหนังสือให้เป็นระเบียบ ร้อยละ 12.16

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าร้อยละของข้อเสนอแนะอื่นๆต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน(n=13)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด	5	38.46
2. เพิ่มจำนวนบรรณารักษ์ให้มากขึ้น	1	7.69
3. ควรลดชั่วโมงสอนของครูบรรณารักษ์	2	15.38
4. จัดกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	7	53.85
5. จัดหารางวัล เกียรติบัตรให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	6	46.15
6. ปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตให้ดีขึ้น	9	69.23
7. จัดหาหนังสือและคอมพิวเตอร์เพิ่มให้เพียงพอ	3	23.08

จากตารางที่ 4.13 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตให้ดีขึ้น ร้อยละ 69.23 จัดกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ร้อยละ 53.85 และ จัดหารางวัล เกียรติบัตรให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 46.15

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าร้อยละของข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 (n=148)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรซ่อมแซมหนังสือที่ฉีกขาด	2	1.35
2. จัดซื้อหนังสือใหม่เพิ่ม	16	10.81
3. เพิ่มกิจกรรม เพิ่มหนังสือ เพิ่มกฎ	4	2.70
4. จัดกิจกรรมค้นคว้าหาสำนวนไทย	1	0.68
5. จัดกิจกรรมหาสำนวนไทยและเล่านิทานประवाद	2	1.35
6. ปรับปรุงสภาพห้องสมุด ทาสี เพิ่มสีต้นไม้สดใส	10	6.76
7. จัดซื้อหนังสือนิทานให้มากขึ้น	2	1.35
8. การบริการควรเอาใจใส่ให้มากขึ้น	1	0.68
9. จัดกิจกรรมให้นักเรียนอ่านทุกวัน	2	1.35
10. ดื้ออยู่แล้ว	9	6.08
11. จัดกิจกรรมเล่านิทานหน้าเสาธงทุกวัน	1	0.68
12. ให้มีการแสดงต่างช่วงพักกลางวัน	2	1.35
13. ติดป้ายนิเทศให้ความรู้	2	1.35
14. ห้ามนำขนมมารับประทานในห้องสมุด	2	1.35
15. จัดหาหนังสือนิตยสารเพิ่มขึ้น	1	0.68
16. จัดหาคอมพิวเตอร์และใช้อินเทอร์เน็ตได้ทุกเครื่อง	8	5.41
17. เปิดโทรทัศน์ให้นักเรียนดูช่วงพักกลางวัน	3	2.03
18. จัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วม	1	0.68
19. ควรจัดกิจกรรมแบบนี้ตลอดไป	3	2.03
20. ดูแลความสะอาด	2	1.35
21. ควรมีกิจกรรมแนะนำหนังสือทุกๆวันเพื่อให้นักเรียนสนใจ	1	0.68
22. ขยายเวลาในการยืม	1	0.68

จากตารางที่ 4.14 พบว่านักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 มีความคิดเห็นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะอื่นๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ จัดซื้อหนังสือใหม่เพิ่ม ร้อยละ 10.81 ปรับปรุงสภาพห้องสมุด ทาสี เพิ่มสีต้นไม้สดใส ร้อยละ 6.76 และดื้ออยู่แล้ว ร้อยละ 6.08

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลผลิตโครงการส่งเสริมการเรียนรู้
จากห้องสมุดนักเรียนระดับชั้น ป1-ป.3

ปรากฏดังรายละเอียดในตารางที่ 4.15-4.21

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จาก
ห้องสมุดด้านการมีนิสัยรักการอ่าน จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3
(n=74)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการมีนิสัยรักการอ่าน		
1. นักเรียนชอบอ่านหนังสือหรือไม่เพราะเหตุใด		
1.1 นักเรียนชอบอ่านหนังสือเพราะเพลิดเพลิน สนุก มีความรู้	54	72.97
1.2 ไม่ชอบอ่านหนังสือ เพราะอ่านไม่คล่อง	5	6.76
2. จำนวนครั้งเข้าห้องสมุด/สัปดาห์		
2.1 2-3 ครั้ง	40	54.05
2.2 4-5 ครั้ง	17	22.97
2.3 6-7 ครั้ง	1	1.35
2.4 เข้าทุกวัน	1	1.35
2.5 ไม่เข้าห้องสมุด	1	1.35
3. เวลาเข้าห้องสมุด		
3.1 เวลาเช้า	2	2.70
3.2 พักกลางวัน	58	78.38
4. หนังสือที่ชอบอ่าน		
4.1 การ์ตูน-สารคดี	1	1.35
4.2 หนังสือเรียน	10	13.51
4.3 นิทาน	12	16.22
4.4 นิทาน – การ์ตูน	4	5.41
4.5 การ์ตูน	22	29.73
4.6 นิยาย	1	1.35

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4.7 การ์ตูน-หนังสือเรียน	8	10.81
4.8 หนังสือพิมพ์	1	1.35
5. นักเรียนบันทึกการอ่านหรือไม่		
5.1 บันทึก	40	54.05
5.2 ไม่บันทึก	18	24.32
6. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดหรือไม่		
6.1 เข้าร่วม	68	91.89
6.2 ไม่เข้าร่วม	6	8.11
7. นักเรียนเคยอ่านข้อความที่เห็นอยู่รอบตัวหรือไม่		
7.1 อ่าน	67	90.54
7.2 ไม่อ่าน	7	9.46
8. นักเรียนเคยยืมหนังสือจากห้องสมุดหรือไม่		
8.1 เคย	62	83.78
8.2 ไม่เคย	12	16.22

จากตารางที่ 4.15 พบว่านักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีนิสัยรักการอ่าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัด ร้อยละ 91.89 นักเรียนเคยอ่านข้อความที่อยู่รอบตัว ร้อยละ 90.54 นักเรียนเคยยืมหนังสือจากห้องสมุด ร้อยละ 83.78 นักเรียนเข้าห้องสมุดเวลาพักกลางวัน ร้อยละ 78.38 นักเรียนชอบอ่านหนังสือเพราะเพลิดเพลิน สนุก มีความรู้ ร้อยละ 72.97 นักเรียนบันทึกการอ่าน ร้อยละ 54.05 นักเรียนเข้าห้องสมุด 2-3 ครั้ง /สัปดาห์ ร้อยละ 54.05 และ หนังสือที่นักเรียนชอบอ่านคือหนังสือการ์ตูน ร้อยละ 29.73

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดด้านสภาพแวดล้อม จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3 (n=74)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านสภาพแวดล้อม		
9. ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่เหมาะสมหรือไม่		
9.1 เหมาะสม	73	98.65
9.2 ไม่เหมาะสม	1	1.35
10. ห้องสมุดมีการจัดตกแต่ง จัดมุมความรู้ต่างๆ เหมาะสมหรือไม่		
10.1 เหมาะสม	72	97.30
10.2 ไม่เหมาะสม	2	2.70

จากตารางที่ 4.16 พบว่านักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ได้ดังนี้ ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่เหมาะสม ร้อยละ 98.65 ห้องสมุดมีการจัดตกแต่ง จัดมุมความรู้ต่างๆ เหมาะสม ร้อยละ 97.30

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดด้านการบริการ จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3 (n=74)

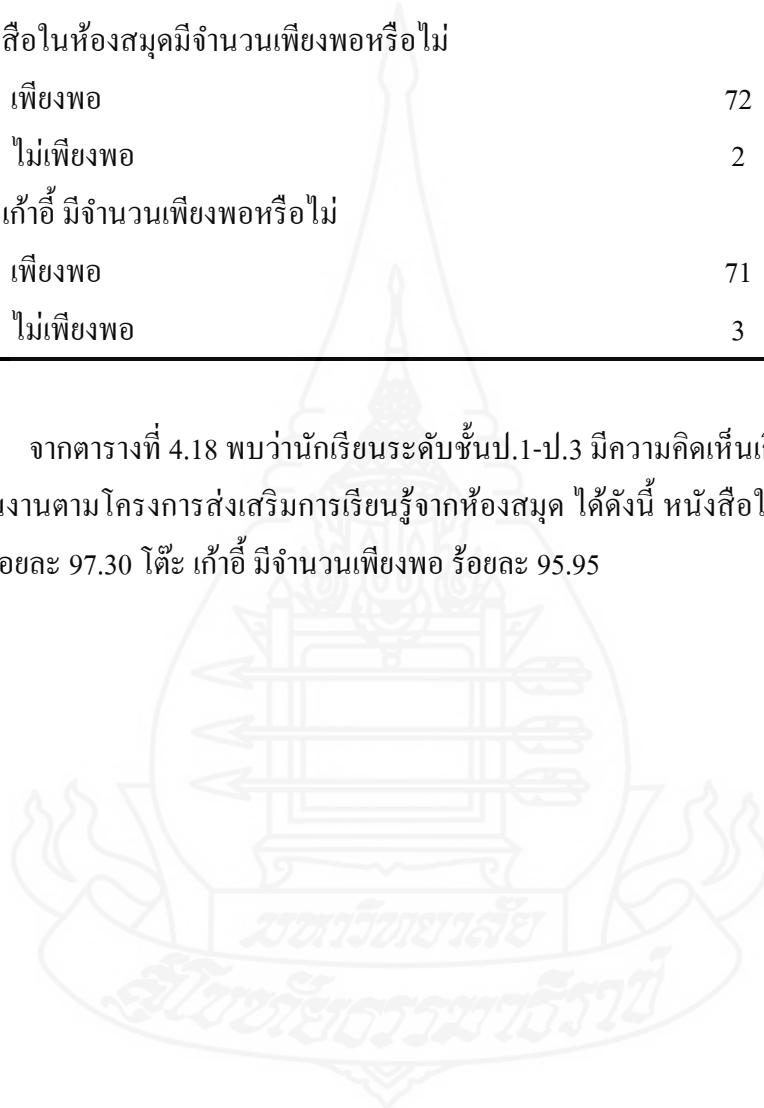
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการบริการ		
11. เจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้บริการดีหรือไม่		
11.1 ดีมาก	5	6.76
11.2 ดี ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง	69	93.24

จากตารางที่ 4.17 พบว่านักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้บริการดี ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง ร้อยละ 93.24

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดด้านทรัพยากร จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3 (n=74)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านทรัพยากร		
12. หนังสือในห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอหรือไม่		
12.1 เพียงพอ	72	97.30
12.2 ไม่เพียงพอ	2	2.70
13. โต๊ะ เก้าอี้ มีจำนวนเพียงพอหรือไม่		
13.1 เพียงพอ	71	95.95
13.2 ไม่เพียงพอ	3	4.05

จากตารางที่ 4.18 พบว่านักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ได้ดังนี้ หนังสือในห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอ ร้อยละ 97.30 โต๊ะ เก้าอี้ มีจำนวนเพียงพอ ร้อยละ 95.95

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ด้านกิจกรรม จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นที่ ป.1-ป.3 (n=74)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านกิจกรรม		
14. การจัดกิจกรรมของห้องสมุดมีความน่าสนใจหรือไม่		
14.1 น่าสนใจ	73	98.65
14.2 ไม่น่าสนใจ	1	1.35
15. กิจกรรมห้องสมุดมีหลากหลายหรือไม่		
15.1 หลากหลาย	71	95.95
15.2 ไม่หลากหลาย	3	4.05
16. กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่านหรือไม่		
16.1 ส่งเสริม	70	94.59
16.2 ไม่ส่งเสริม	4	5.41
17. กิจกรรมห้องสมุดที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือกิจกรรมใด		
17.1 เล่นิทาน	13	17.57
17.2 ห้องสมุดพูดได้	10	13.51
17.3 แนะนำหนังสือดี	15	20.27
17.4 เล่นิทาน-ห้องสมุดพูดได้	3	4.05
17.5 หนูทำได้	33	44.59
18. กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระหรือไม่		
18.1 ส่งเสริม	70	94.59
18.2 ไม่ส่งเสริม	4	5.41

จากตารางที่ 4.19 พบว่านักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดกิจกรรมของห้องสมุดมีความน่าสนใจ ร้อยละ 98.65 กิจกรรมห้องสมุดมีหลากหลาย ร้อยละ 95.95 กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ร้อยละ 94.59 กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ร้อยละ 94.59 และกิจกรรมห้องสมุดที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือกิจกรรม หนูทำได้ ร้อยละ 44.59 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้น ป.1-ป.3 (n=74)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. หนังสือจัดไม่เรียบร้อย	7	9.46
2. เสียงดัง	2	2.70
3. หนังสือฉีกขาด	1	1.35
4. มีความเหมาะสมดีแล้ว	49	66.22

จากตารางที่ 4.20 พบว่านักเรียนระดับชั้น ป.1-ป.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีความเหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 66.22 หนังสือจัดไม่เรียบร้อย ร้อยละ 9.46 และเสียงดัง ร้อยละ 2.70

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าร้อยละของข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 (n=74)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดบรรยากาศให้สวยงาม มีสีสดใส มีต้นไม้ประดับ	25	33.78
2. ปรับปรุงประตูให้เปิดปิดง่าย	1	1.35
3. จัดหาหนังสือการ์ตูนให้มากขึ้น	6	8.11
4. จัดห้องสมุดและชั้นวางหนังสือให้เป็นระเบียบ	13	17.57
5. มีความเหมาะสมดีแล้ว	29	39.19

จากตารางที่ 4.21 พบว่านักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีความเหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 39.19 จัดบรรยากาศให้สวยงาม มีสีสดใส มีต้นไม้ประดับ ร้อยละ 33.78 และจัดห้องสมุดและชั้นวางหนังสือให้เป็นระเบียบ ร้อยละ 17.57

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 ผู้วิจัยเสนอผลสรุปการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้

1.1.1 เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2

1.1.2 เพื่อประเมินกระบวนการของ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2

1.1.3 เพื่อประเมินผลผลิตของ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ครูบรรณารักษ์ 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 10 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านคลองอุดมจำนวน 434 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 3 โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 ปีการศึกษา 2552 ผู้วิจัยเปิดตารางสำเร็จรูปของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5 % ได้จำนวน 222 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น

โดยจำแนกตามช่วงชั้นที่ 1-3

สำหรับผู้บริหาร และครู ผู้วิจัยทำการศึกษากับประชากร

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมุ่งเน้นเนื้อหาการประเมิน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

1.2.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอนและนักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 จำนวนทั้งสิ้น 161 ชุด และเก็บรวบรวมคืนได้ทุกชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 จำนวน 74 คน ด้วยตนเองตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหา

1.3 สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และนักเรียน พบว่า

1.3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

1) ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.23 เพศชายร้อยละ 30.77 เป็นผู้บริหาร ร้อยละ 15.39 ครูบรรณารักษ์ ร้อยละ 7.69 และครูผู้สอนร้อยละ 76.92

2) นักเรียนช่วงชั้นที่ 2-3 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.89 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 33.11 เป็นนักเรียนชั้น ป.5 ร้อยละ 22.30 ชั้น ม.3 ร้อยละ 17.57 ชั้น ป.6, ม.1, ม.2 ร้อยละ 16.22

1.3.2 ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น

ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X}=3.98$) ด้านบุคลากร ($\bar{X}=3.95$) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}=3.74$) และด้านงบประมาณ ($\bar{X}=3.59$) ตามลำดับ

ในด้านบุคลากร พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ในด้านอาคารสถานที่ พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การอ่าน ($\bar{X}=3.46$) และการจัดมุมความรู้มุมบริการและมุมกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X}=3.38$) ตามลำดับ นอกจากนี้มีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ในด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ในด้านงบประมาณ พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด/ชุมชน ($\bar{X}=3.31$) นอกนั้นความคิดเห็นว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.3.3 ผลการประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน

ผลการประเมินกระบวนการปฏิบัติงานในภาพรวมพบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติโดยรวมพบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติในด้านกระบวนการปฏิบัติงานของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาละเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรม ($\bar{X}=3.81$) ด้าน การติดตามและประเมินผล ($\bar{X}=3.80$) และด้านการวางแผนการดำเนินงาน ($\bar{X}=4.02$) ตามลำดับ

ในด้านการวางแผนการดำเนินงาน พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ในด้านการจัดกิจกรรม พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ในด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี

มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ในด้านการติดตามและประเมินผล พบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.3.4 ผลการประเมินผลผลิต

1) ผลการประเมินด้านการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

(1) ร้อยละของการเข้าใช้บริการห้องสมุดปีการศึกษา 2552 เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2551 ร้อยละ 29.39

(2) ผลการประเมินความพึงพอใจด้านผลผลิตของโครงการในภาพรวมพบว่าผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรม ($\bar{X}=3.87$) ด้าน

การบริการ ($\bar{X}=3.85$) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=3.85$) ด้านทรัพยากร (= 3.69) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการมีนิสัยรักการอ่าน ($\bar{X}=3.29$) และด้านการใช้บริการห้องสมุด ($\bar{X}=3.28$) ตามลำดับ นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านกิจกรรม ($\bar{X}=4.55$) นอกนั้นพบว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=4.43$) ด้านการบริการ ($\bar{X}=4.23$) ด้านทรัพยากร ($\bar{X}=4.10$) และด้านการมีนิสัยรักการอ่าน ($\bar{X}=3.70$) ตามลำดับ

ในด้านการมีนิสัยรักการอ่าน พบว่า เรื่องที่ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด ($\bar{X}=3.69$) นอกนั้นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่า การอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ ($\bar{X}=4.55$) ข้อที่นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้าพเจ้าเขียนบันทึกจากการอ่านเป็นประจำ ($\bar{X}=4.55$) นอกนั้นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและนักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็นเรื่อง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัด

ในด้านการใช้บริการห้องสมุด พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ในด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานที่ตั้งห้องสมุดเหมาะสม ($\bar{X}=4.80$) นอกนั้นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็นเรื่อง ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่เหมาะสมมากที่สุด

ในด้านการบริการ พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็น ว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้บริการดี ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง

ในด้านทรัพยากร พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็น ว่า หนังสือในห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอ โต๊ะ เก้าอี้ มีจำนวนเพียงพอ

ในด้านกิจกรรม พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็น ว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ใน

ระดับมากได้แก่ กิจกรรมมีหลากหลาย ($\bar{X}=4.42$) นอกนั้นก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อนักเรียนระดับชั้นป.1-ป.3 มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมของห้องสมุดมีความน่าสนใจ กิจกรรมห้องสมุดมีหลากหลาย กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ และกิจกรรมห้องสมุดที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือกิจกรรมหนูทำได้ ตามลำดับ

2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นว่าจำนวนคอมพิวเตอร์มีไม่เพียงพอ นักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 ได้แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนอ่านแล้วไม่เก็บหนังสือเข้าที่ตามหมวดหมู่หายากส่วนนักเรียนระดับชั้น ป.1-3 ได้แสดงความคิดเห็นว่าไม่มีที่อยู่แล้ว

3) ข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นว่าควรจัดหาคอมพิวเตอร์เพิ่มให้เพียงพอ นักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 มีความคิดเห็น ไม่มีข้อปรับปรุงที่อยู่แล้ว และนักเรียนระดับชั้น ป.1-ป.3 มีความคิดเห็นที่ไม่มีที่อยู่แล้ว

4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นว่า ควรปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตให้ดีขึ้น (ร้อยละ 69.23) จัดกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (ร้อยละ 53.85) และจัดหารางวัล เกียรติบัตรให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 46.15) ตามลำดับ นักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 มีความคิดเห็นว่าจะซื้อหนังสือใหม่เพิ่ม (ร้อยละ 10.81) ปรับปรุงสภาพห้องสมุด ทาสีเพิ่มสีสันทันให้สดใส (ร้อยละ 6.76) และที่อยู่แล้ว (ร้อยละ 6.08) ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายละเอียดผลการวิจัยพบว่า

2.1.1 ในด้านบุคลากร พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดข้อได้แก่ จำนวนบุคลากรในการดำเนินโครงการ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน บุคลากรมีความรู้ความสามารถใน

การดำเนินงาน บุคลากรได้รับการอบรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงาน คณะดำเนินงานรู้บทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมในโครงการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนบ้านคลองอุดมมีการแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการ บรรณารักษ์ห้องสมุดและคณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดให้มีบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 ข, น. 3-9) ที่กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการห้องสมุดมีไว้ว่า มีหน้าที่ในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาห้องสมุด ให้การสนับสนุนและดำเนินการงานห้องสมุดในส่วนที่ได้รับมอบหมาย ในทุกรูปแบบ ครูบรรณารักษ์จะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับงานห้องสมุด เสนอตัวบุคคลที่จะเป็นกรรมการห้องสมุดเสนอผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ ปฏิบัติงานด้านเทคนิค ด้านบริการ จัดกิจกรรมเพื่อชักจูง สอนการใช้ห้องสมุดให้นักเรียน ครู และผู้ใช้บริการใช้ห้องสมุดอย่างคุ้มค่า พัฒนาความรู้ ความคิด มีนิสัยรักการอ่านและศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ควรมีวุฒิทางบรรณารักษ์ศาสตร์ เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานห้องสมุดหาความรู้เพิ่มเติม มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคลากรห้องสมุดอื่น และผลการประเมินโดยรวมสอดคล้องกับวุฒิชัย คุ่มวงศ์ (2550, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการห้องสมุดมีชีวิต ของ โรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) พบว่า บุคลากรมีจำนวนเพียงพอ บุคลากรมีความรู้ความสามารถต่อการดำเนินโครงการ บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร (2551, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการห้องสมุดมีชีวิต ของ โรงเรียนในอำเภอวังชิ้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า ด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบรรณารักษ์ห้องสมุดมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับปรัชญา ใจสะอาด (2548, น. 78-79) ทำการศึกษาความต้องการ และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านความต้องการในอันดับแรก คือการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต

2.1.2 ในด้านอาคารสถานที่ พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในเรื่อง ห้องสมุดมีขนาดเพียงพอรองรับจำนวนนักเรียนได้ ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่สะดวกใช้ ห้องสมุดเป็นอาคารเอกเทศ ส่วนที่มีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางในเรื่อง ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การอ่าน และการจัดมุมความรู้มุมบริการและมุมกิจกรรมต่างๆซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 ข, น. 3-9) ได้กล่าวไว้ว่า

อาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ ห้องสมุดควรมีอาคารสถานที่และครุภัณฑ์สำหรับเป็นที่ปฏิบัติงาน ที่นั่งอ่าน ที่เก็บและให้บริการวัสดุสารนิเทศตลอดจนที่จัดกิจกรรมต่างๆอย่างเพียงพอ มีสถานที่เพาะเป็นสัดส่วน อาจอยู่ในอาคารเรียนหรือเป็นอาคารเอกเทศ มีเนื้อที่เพียงพอสำหรับการจัดบริการและ กิจกรรมการเก็บวัสดุสารนิเทศและการดำเนินงานของครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ อยู่ในที่ที่สะดวก แก่ผู้ใช้บริการ และคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้บริการและทรัพย์สิน ถ้าห้องสมุดอยู่ในอาคารเรียนไม่ควรอยู่เกินชั้นที่ 2 ของอาคาร มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจให้เข้าใช้บริการ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก และไม่มีสิ่งรบกวน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร (2551, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการห้องสมุดมีชีวิต ของโรงเรียนในอำเภอวังชิ้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ในเรื่องสถานที่ตั้งและขนาดของห้องสมุดมีความเหมาะสม ออกแบบและจัดสภาพห้องสมุดได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศห้องสมุดได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับขนิษฐา อาโป (2549, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการ ภัคดีรักการอ่านของโรงเรียนวัดหนองจอก (ภัคดีนรเศรษฐ) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่าด้านอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมมาก มีความเพียงพอสำหรับดำเนินโครงการ มีบรรยากาศเหมาะแก่การอ่าน แต่ไม่สอดคล้องกับปรัชญา ใจสะอาด (2548, น. 78-79) ที่ ทำการศึกษาความต้องการ และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสภาพห้องสมุดในอำเภอเชียงดาวส่วนใหญ่ไม่มีอาคารห้องสมุด ลักษณะของห้องสมุดเป็นห้องเรียนที่ปรับมาเป็นห้องสมุด มีขนาดไม่เหมาะสม

2.1.3 ในด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากในเรื่องจำนวนหนังสือในห้องสมุด จำนวนโต๊ะ เก้าอี้สำหรับบริการ ชั้นวางหนังสือในห้องสมุด สื่อเทคโนโลยีสำหรับการค้นคว้าวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเห็นความสำคัญของห้องสมุดได้จัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด ตลอดทั้งวัสดุอุปกรณ์ โต๊ะเก้าอี้ในห้องสมุด ทุกปี การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2535 ข, น. 3-9) ได้กล่าวไว้ว่าวัสดุสารนิเทศ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีจำนวนวัสดุสารนิเทศดังนี้ วัสดุตีพิมพ์ มีหนังสือ 5 ต่อนักเรียน 1 คน โดยจัดเฉลี่ยให้มีหนังสือทุกประเภท มีเอกสารหลักสูตร และมีแบบเรียนครบทุกชั้น และครบตามกลุ่มประสบการณ์ที่กรมวิชาการกำหนดอย่างน้อย 1 ชุด ทั้งเอกสารหลักสูตรและแบบเรียนไม่ควรเกิน 3 ชุด มีวารสารวิชาการ หรือวารสารทั่วไป ที่ได้รับเป็นประจำอย่างน้อย 1 ชื่อ มีหนังสือพิมพ์ที่ได้รับเป็นประจำ อย่างน้อย 1 ชื่อ มีพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน อย่างน้อย 2 เล่ม วัสดุไม่

ตีพิมพ์ ได้แก่ แผนที่ประเทศไทย ลูกโลก เกม ของเล่นเสริมทักษะ เทปบันทึกเสียง สไลด์ วีดิทัศน์ ควรมีจำนวนเพียงพอกับผู้ใช้บริการ ห้องสมุดควรมีครุภัณฑ์สำหรับเป็นที่ปฏิบัติงาน ที่นั่งอ่าน ที่เก็บและให้บริการวัสดุสารนิเทศตลอดจนที่จัดกิจกรรมต่างๆอย่างเพียงพอ ครุภัณฑ์ห้องสมุดควรมี โต๊ะ เก้าอี้สำหรับครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์อย่างน้อย 1 ชุด โต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งอ่าน อย่างน้อย 12 ที่นั่ง สำหรับห้องสมุดขนาดครึ่งห้องเรียน อย่างน้อย 24 ที่นั่ง สำหรับห้องสมุดขนาด 1 ห้องเรียน และห้องสมุดขนาดใหญ่กว่า 1 ห้องเรียน ให้จัดที่นั่งเพิ่มขึ้นได้ตามความเหมาะสม ชั้นหนังสือ ชั้นวางวารสาร และที่วางหนังสือพิมพ์ ให้มีขนาดเหมาะสมและมีจำนวนเพียงพอสำหรับจัดเก็บหนังสือวารสาร และหนังสือพิมพ์ ผู้บัตร์รายการ อย่างน้อยขนาด 15 ลิ้นชัก 1 ตู้ ผู้เหล็ก 2 บาน สำหรับเก็บวัสดุสารนิเทศ อย่างน้อย 1 ตู้ ป้ายนิเทศ ขนาด 4 คูณ 4 ฟุต 1 ตัว มีที่สำหรับยืม-คืนหนังสือ 1 ที่ มีครุภัณฑ์และอุปกรณ์ซ่อมหนังสืออย่างน้อย 1 ชุด มีที่เก็บกฤตภาค 1 ที่ แต่ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของน้ำค้าง เกิดลิบ (2548, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่องห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของผู้บริหารโรงเรียนและบรรณารักษ์พบว่าด้านวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ มีโต๊ะ เก้าอี้ ผู้บัตร์รายการ ผู้จุลสาร ผู้กฤตภาค การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดทำฐานข้อมูล มีระบบการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับน้อย

2.1.4 ในด้านงบประมาณ พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า งบประมาณที่ได้รับจากทางโรงเรียน งบประมาณสนับสนุนโครงการจากโรงเรียนรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ส่วนการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด/ชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนบ้านคลองอุดมได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการมีการวางแผนจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานแต่ละโครงการได้อย่างเพียงพอและสอดคล้องกับ มนัสปอง ศรีทอง (2549) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของห้องสมุดมีชีวิตด้านงบประมาณไว้ว่างบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานทุกอย่างเป็นไปได้เป็นอย่างดีอาจจัดหาจากการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือห้องสมุดจัดหาเอง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวุฒิชัย คุ่มวงศ์ (2550, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการห้องสมุดมีชีวิต ของโรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) พบว่างบประมาณสนับสนุนมีความเพียงพอและต่อเนื่อง แต่ไม่สอดคล้องกับปรัชญา ใจสะอาด (2548, น. 78-79) ที่ทำการศึกษาความต้องการ และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโรงเรียนยังขาดแคลนงบประมาณด้านการบริหารจัดการ

2.2 ผลการประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายละเอียดผลการวิจัยพบว่า

2.2.1 ในด้านการวางแผนการดำเนินงาน พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกข้อในเรื่อง มีการกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ มีการประชุมผู้รับผิดชอบเพื่อวางแผน การวางแผนงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ มีแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนบ้านคลองอุดมมีการกำหนดบุคคลรับผิดชอบโครงการอย่างชัดเจนมีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับ กรุณา พยัคฆชนม์ (2546, น. 5-16) ที่กล่าวถึงการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนในรูปคณะกรรมการไว้ว่า ห้องสมุด ควรมีคณะกรรมการห้องสมุด ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานห้องสมุด โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นที่ปรึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเป็นประธานหัวหน้ากลุ่มทุกวิชาทุกกลุ่มเป็นกรรมการ บรรณารักษ์เป็นกรรมการและเลขานุการ และสอดคล้องกับขนิษฐา อาโป (2549, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการรักการอ่านของโรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่าด้านกระบวนการดำเนินงานมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ บุคลากรมีการประชุมวางแผนเป็นระยะ วางแผนกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน แต่ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของน้ำค้าง เกิดลิป (2548, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่องห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานครที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของผู้บริหาร โรงเรียนและบรรณารักษ์ พบว่าความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นว่า ด้านการบริหาร ในการจัดกิจกรรม หรือโครงการที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานการจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด การจัดสรรงบประมาณประจำปี การจัดทำคู่มือและปฏิทินในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

2.2.2 ในด้านการจัดกิจกรรม พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรโรงเรียนบ้านคลองอุดมได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดผู้รับผิดชอบโครงการ มีการประชุมวางแผนออกแบบกิจกรรม มีการจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ อย่างทั่วถึง บุคลากรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม มีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ มีการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา กิจกรรมที่จัดส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการอ่าน การจัดกิจกรรมมีความหลากหลาย กิจกรรมที่จัดมีความน่าสนใจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิวัฒน์ ศรีสมพงษ์ (2544, น.

บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี พบว่า ผลการประเมินอยู่ใน ระดับปานกลาง ผู้บริหาร และครูบรรณารักษ์ มีความเห็นว่าคณะครูของโรงเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม ของโครงการจัดมุมหนังสือห้องสมุดโรงเรียน ครูผู้สอนทุกระดับชั้นได้แนะนำนักเรียนค้นคว้า หรือ กำหนดงานให้นักเรียนค้นคว้าเป็นประจำ นักเรียนส่วนใหญ่มีนิสัยรักการอ่าน และมีทักษะในการ ใช้วัสดุสารนิเทศ ครูผู้สอนทุกระดับชั้นได้แนะนำนักเรียนค้นคว้าหรือกำหนดงานให้นักเรียน ค้นคว้าเป็นประจำ คณะครูของโรงเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียนเป็น ประจำแต่งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุมีจำนวนจำกัด มีจำนวนค่อนข้างแพง ขาดการนำไปใช้ อย่างถูกต้อง

2.2.3 ในด้านติดตามและประเมินผล พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และ ครูผู้สอนความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนบ้าน คลองอุดมเห็นประโยชน์และความสำคัญของการติดตามและประเมินผล เพื่อรับทราบ การปฏิบัติงาน มีการกำหนดผู้ประเมินกิจกรรมอย่างชัดเจน มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ มีการสรุปรายงานผลอย่างชัดเจน ตลอดทั้งมีการนำผล การประเมินมาใช้ในการปรับปรุงงานสอดคล้องกับสมมติ พรมชัย (2542, น. 30) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการมีประโยชน์คือช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้า ความสำเร็จ และความล้มเหลวปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึง ประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไรเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไป ใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร (2551, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการห้องสมุดมีชีวิต ของโรงเรียนในอำเภอวังชันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า บรรณารักษ์ ห้องสมุด มีความคิดเห็นว่าการมีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน และมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับขนิษฐา อาโป (2549, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการรักดีรักการอ่านของโรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่ามีการประเมินผลกิจกรรมใน โครงการทำให้ทราบถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ และสอดคล้องกับวุฒิชัย คุ่มวงศ์ (2550, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการห้องสมุดมีชีวิต ของโรงเรียน

วัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) พบว่ามีการนิเทศ ตรวจสอบติดตามและประเมินผล รับฟังความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนปฏิบัติงาน

2.3 ผลการประเมินผลผลิต

2.3.1 ผลการประเมินด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่าจำนวนครั้งของการเข้าใช้บริการห้องสมุดปีการศึกษา 2552 สูงขึ้นกว่าปี 2551 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนบ้านคลองอูมได้มีการพัฒนาห้องสมุดให้มีบรรยากาศดี บรรณารักษ์ดี หนังสือดีสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดห้องสมุดโรงเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, น. 1-3) ที่กล่าวไว้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนในปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาให้ก้าวหน้าโดยการผสมผสานกับความมีชีวิตชีวา สดชื่น แจ่มใส มิใช่เป็นเพียงห้องสมุดที่เก็บรวบรวมหนังสือไว้ให้บริการการอ่านแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องทำหนังสือให้มีชีวิต มีการจัดกิจกรรมที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มีการจัดอาคารสถานที่ให้น่าเข้าใช้ มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ ให้เหมาะสมกับสภาพห้องสมุดของแต่ละสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของเดือนเพ็ญ รัชต์แพทย์ และคณะ (2547, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง โครงการห้องสมุดมีชีวิต การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบบริการศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบว่า ผู้ใช้บริการได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าต้องการให้ห้องสมุดมีกิจกรรมและมีความทันสมัยทั้งในด้านการบริการและทรัพยากรสารสนเทศ ควรจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดโดยตรง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจวิธีใช้ห้องสมุดอย่างถูกต้อง และสามารถใช้ทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ ห้องสมุดควรมีการประชาสัมพันธ์บริการต่างๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

2.3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจด้านผลผลิต ในภาพรวม พบว่าผู้บริหาร ครู บรรณารักษ์ ครูผู้สอนและนักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 มีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดผลการวิจัยพบว่า

1) ในด้านการมีนิสัยรักการอ่าน พบว่า เรื่องที่ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องนักเรียนมีการค้นคว้าด้วยการอ่านนักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการอ่าน นักเรียนรับรู้ถึงความสำคัญของการอ่านนักเรียนสนใจอ่านข้อความหรือป้ายนิเทศต่างๆ ส่วนนักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด อยู่ในระดับมากไม่สอดคล้องกับนักเรียนที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนรู้ว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด แต่อาจมีภาระงานมาก ใช้เวลาในการทำงานอื่นไม่มี

เวลาในการค้นคว้าด้วยการอ่านในเวลาว่างไม่สอดคล้องกับขนิษฐา อาโป (2549, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการรักดีรักการอ่านของ โรงเรียนวัดหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นักเรียนมีการใช้เวลาว่างโดยการอ่านหนังสือ มีการเข้าห้องสมุด สนใจอ่านข้อความต่าง ๆ รู้จักการค้นคว้า โดยการอ่าน กลุ่มผู้บริหารและครูประเมินว่าอยู่ในระดับมาก

2) ในด้านการใช้บริการห้องสมุด พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางในเรื่อง นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุด นักเรียนมีการยืมหนังสือจากห้องสมุด นักเรียนใช้บริการกิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีกิจกรรมมาก นักเรียนมีภาระงานมาก นักเรียนไม่มีเวลาว่างเข้าใช้บริการห้องสมุดไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของขนิษฐา อาโป (2549, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการรักดีรักการอ่านของ โรงเรียนวัดหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นักเรียนมีการใช้เวลาว่างโดยการอ่านหนังสือ มีการเข้าห้องสมุด สนใจอ่านข้อความต่าง ๆ รู้จักการค้นคว้า โดยการอ่านกลุ่มผู้บริหารและครูประเมินว่าอยู่ในระดับมาก

3) ในด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอนและนักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 มีความพึงพอใจโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากสอดคล้องกันในเรื่อง การจัดสภาพภายในห้องสมุดเอื้อต่อการเรียนรู้ การตกแต่งและบรรยากาศภายในห้องสมุด จัดมุมความรู้ มุมบริการ และมุมกิจกรรมต่างๆ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานที่ตั้งห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดมเป็นเอกเทศ มีการจัดตกแต่งบรรยากาศในห้องสมุดเอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียน มีการจัดมุมต่างๆ อย่างชัดเจนสอดคล้องกับกรรณา พยัคฆชนม์ (2546, น. 5-16) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนในด้านการจัดอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ห้องสมุด ห้องสมุดโรงเรียนควรตั้งอยู่ในสถานที่อันเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นอาคารเอกเทศหรือเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเรียน และควรได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม ถ้าอยู่ในอาคารเรียนควรอยู่ในชั้นล่าง หรือไม่เกินชั้นที่สองของอาคารและมีทางออกเพียงทางเดียว นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงความสะอาด สะอาด สวยงาม แสงสว่างเหมาะสม มีการจัดพื้นที่บริการครุภัณฑ์เหมาะสม อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการใช้บริการสื่อการศึกษาประเภทต่างๆ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของขนิษฐา อาโป (2549, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการรักดีรักการอ่านของ โรงเรียนวัดหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่าด้านอาคารสถานที่มีความพร้อมมาก อาคารสถานที่มีเพียงพอสำหรับดำเนินโครงการ มีบรรยากาศเหมาะแก่การอ่าน

4) ในด้านการบริการ พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และนักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้อง นักเรียนระดับชั้น ป.1-ป.

3 มีความคิดเห็นว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้บริการดี ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า บรรณารักษ์มีความรู้และเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของ บรรณารักษ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจและอยากเข้าห้องสมุดสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, น. 2) ที่ได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาห้องสมุดทุกแห่งให้เป็นห้องสมุดมีชีวิตในลักษณะ 3 ดี คือ หนังสือดี บรรยากาศดี บรรณารักษ์และกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านดี สอดคล้องกับกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 (2550, ออนไลน์) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของห้องสมุดมีชีวิตไว้ว่า คน (People) ประกอบด้วยบุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ ให้บริการ อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และผู้ใช้บริการห้องสมุด ซึ่งบุคคลที่ทำหน้าที่สำคัญที่สุด คือบรรณารักษ์ เนื่องจากเป็นตัวกลางเชื่อมโยงความรู้ในห้องสมุดและผู้ใช้บริการ โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีหัวใจรักการให้บริการ มีอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย คุ่มวงศ์ (2551, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการห้องสมุดมีชีวิต ของโรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) พบว่าบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีความรู้ความสามารถมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ และได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติงานห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับปรัชญา ใจสะอาด (2548, น. 78-79) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าความต้องการ และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคลากรที่รับผิดชอบห้องสมุดทั้งหมดจะเป็นครูในโรงเรียนที่มีจำนวนชั่วโมงสอนมาก ไม่มีเวลามาให้บริการงานห้องสมุดอย่างเต็มที่และส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการงานห้องสมุด

5) ในด้านทรัพยากร พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และนักเรียนระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับนักเรียนระดับชั้น ป.1-ป.3 มีความคิดเห็นว่า หนังสือในห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอ โต๊ะ เก้าอี้ มีจำนวนเพียงพอ ทรัพยากรถือเป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุด ดังนั้นจึงควรมีทรัพยากรที่ครอบคลุมทุกสาระวิชาครอบคลุมผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม และมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการและอยู่ในสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งานได้เป็นอย่างดี (มนัสปอง ศรีทอง, 2549, ออนไลน์) ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และนักเรียนเห็นว่าทรัพยากรที่มีอยู่ในห้องสมุดอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและเพียงพอต่อการให้บริการสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วุฒิชัย คุ่มวงศ์ (2550, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการห้องสมุดมีชีวิต ของโรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) พบว่าครูมีความคิดเห็นด้านทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก มีวัสดุสารสนเทศเพียงพอ วัสดุสารสนเทศครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ มีการดูแล รักษาวัสดุสารสนเทศ

6) ในด้านกิจกรรม พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน และนักเรียน ระดับชั้นป.4-ม.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับนักเรียนระดับชั้น ป.1-ป.3 มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมของห้องสมุดมีความน่าสนใจ กิจกรรมห้องสมุดมีหลากหลาย กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและหลากหลาย กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ และกิจกรรมห้องสมุดที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือกิจกรรมหนูทำได้ สอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, น. 2) ที่กล่าวไว้ว่า งานกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เช่น การแสดงหุ่น การแสดงละคร การเล่าเรื่องจากหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การโต้ว่าที่ การจัดนิทรรศการ เกมทายปัญหาจากหนังสือ การประกวดคำขวัญและเรียงความ ประกวดเล่านิทาน การประกวดวาดภาพระบายสีการประกวดร้องเพลง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วุฒิชัย คุ้มวงศ์ (2550, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มพิทยาคาร) พบว่า ด้านกิจกรรมบริการของห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้รับบริการการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายทั้งการแนะนำการใช้ห้องสมุด แนะนำหนังสือใหม่ แนะนำการค้นคว้าหรือสืบค้นบริการหนังสือในชั้นเรียน ประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดบริการป้ายนิเทศกระดานข่าว ที่อ่านหนังสือพิมพ์และจัดนิทรรศการบริการความรู้ การให้บริการค้นคว้าหนังสือ สืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ยืมและคืนหนังสือ ตลอดเวลาทำการ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด พบว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนและนักเรียนแสดงความคิดเห็นที่คล้ายกันว่าครูบรรณารักษ์มีภาระงานมากเป็นทั้งครูผู้สอน ครูประจำชั้น ไม่มีเวลาให้บริการและดูแลผู้ใช้บริการ สำหรับบุคลากรเป็นหน่วยสำคัญที่จะขับเคลื่อนกลไกต่างๆ ในห้องสมุดให้ดำเนินไปอย่างมีชีวิต (มนัสปอง ศรีทอง, 2549, ออนไลน์) เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนบ้านคลองอุดมเป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีบุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรในโรงเรียนมีภาระงานมากไม่มีเวลาให้บริการเท่าที่ควรสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปรัชญา ใจสะอาด (2548, น. 78-79) ที่ทำการวิจัย เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคลากรที่รับผิดชอบห้องสมุดทั้งหมดจะเป็นครูในโรงเรียนที่มีจำนวนชั่วโมงสอนมาก ไม่มีเวลาให้บริการงานห้องสมุดอย่างเต็มที่ นอกจากนี้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นว่าจำนวนคอมพิวเตอร์มีไม่เพียงพอ นักเรียนอ่านแล้วไม่เก็บหนังสือเข้าที่ตามหมวดหมู่หายาก

ข้อควรปรับปรุงในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นว่าควรจัดหาคอมพิวเตอร์เพิ่มให้เพียงพอ และควรมอบหมายให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยงานห้องสมุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างบประมาณสนับสนุนโครงการมีจำกัด คอมพิวเตอร์ราคาแพง ทำให้ลำบากในการจัดซื้อ สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของวิวัฒน์ ศรีสมพงษ์ (2544, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี พบว่า งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุพิเศษมีจำนวนจำกัดมีราคาค่อนข้างแพง

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นว่า ควรปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตให้ดีขึ้น จัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และจัดหารางวัล เกียรติบัตรให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตามลำดับ นักเรียนระดับชั้น ป.4-ม.3 มีความคิดเห็นว่า จัดซื้อหนังสือใหม่เพิ่ม ปรับปรุงสภาพห้องสมุด ทาสี เพิ่มสีต้นไม้ให้สดใส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนบ้านคลองอุดมตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณอินเทอร์เน็ต โรงเรียนมีกิจกรรมมากทำให้จัดกิจกรรมห้องสมุดไม่สม่ำเสมอสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของวิวัฒน์ ศรีสมพงษ์ (2544, น. บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี พบว่า ด้านความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคณะกรรมการห้องสมุดมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบงานโครงการอื่น ๆ และเห็นว่าโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนมีครูบรรณารักษ์รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว จึงให้ความสนใจในโครงการน้อยลงไปการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อหนังสือมีความจำเป็น หากได้รับงบประมาณน้อยทำให้การจัดซื้อหนังสือพจนานุกรมและสารานุกรมพร้อมกับวัสดุต่าง ๆ น้อยลงไปด้วยและราคาหนังสือสูงทำให้การจัดซื้อหนังสือได้ไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากผลการวิจัยด้านบุคลากร ในเรื่องจำนวนบุคลากรในการดำเนินโครงการ พบว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน บุคลากรได้รับการอบรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงาน คณะผู้ดำเนินงานรู้บทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมในโครงการพบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นทางห้องสมุดควรจัดให้มีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดทั้งปีการศึกษา

3.1.2 จากผลการวิจัยด้านอาคารสถานที่ ในเรื่อง ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การอ่าน และการจัดมุมความรู้มุมบริการและมุมกิจกรรมต่างๆ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางดังนั้นทางห้องสมุดควรมีการจัด ตกแต่ง ที่ดึงดูดความสนใจ และจัดมุมตามลักษณะของมุมนั้นๆ

3.1.3 จากผลการวิจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน เห็นว่าสื่อเทคโนโลยีสำหรับการค้นคว้า อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ห้องสมุดควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากสื่อเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ

3.1.4 ผลการวิจัยด้านงบประมาณ ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน เห็นว่าได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรเพิ่มงบประมาณ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการดำเนิน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2

3.2.2 ควรทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2

3.2.3 ควรทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการบริการของห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรุณา พัทธมชนม์. (2546). การบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก
เขต 1. สืบค้นจาก www.takesa1.go.th/~nitess/li.doc
- กรมวิชาการ. (2543). คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ขนิษฐา อาโป. (2549). การประเมินโครงการรักการอ่านของโรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดี
นเรศราษฎร์) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- คณินนุช พิจิตรกร. (2550). การประเมินโครงการรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนพรประสาธ
วิทยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
กรุงเทพมหานคร.
- จินดารัตน์ เบอร์พันธุ์. (2543). บทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน. วารสารบรรณารักษ์
ศาสตร์, 20(1): 23-50.
- ชลลดา พงศ์พัฒนโยธิน และคณะ. (2547). โครงการห้องสมุดมีชีวิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้าน
สมเด็จพระเจ้าพระยา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา.
- ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร. (2551). การประเมินโครงการห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอวังชัน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เดือนเพ็ญ รัชย์แพทย์ และคณะ. (2547). โครงการห้องสมุดมีชีวิตการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบบริการ
ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด: ม.ป.ท.
- ทวีป ศิริรัตมี. (2544). การวางแผนพัฒนาและการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). อัดสำเนา
- ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. (2548). การเขียนรายงานและการใช้ห้องสมุด. กรุงเทพมหานคร:
บิสซิเนสเวสต์.
- น้ำค้าง เกิดลิป. (2548). ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่พึงประสงค์ตาม
แนวคิดของผู้บริหารโรงเรียนและบรรณารักษ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา, กรุงเทพมหานคร.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). การจัดการเรียนรู้กับคลังความรู้. กรุงเทพมหานคร ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปรัชญา ใจสะอาด. (2548). การวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ประทุม รอดประเสริฐ. (2547). การบริหารโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เนติกุลการพิมพ์.
- ปัญญา สุขแสน. (2547). รายงานการวิจัยการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์: การบริหารจัดการสารสนเทศทางวิชาการและท้องถิ่นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. อุดรดิตถ์: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
- ปาริฉัตร คะนิงเหตุ. (2553). การประเมินโครงการห้องสมุดมีชีวิตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542”. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับราชกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 74ก หน้า 8.
- พิมพ์ราไพ เปรมสมิท. (2546). แนวคิดเรื่องคุณภาพของห้องสมุด. วารสารบรรณารักษศาสตร์, 23(1), 7-15.
- มนัสปอง ศรีทอง. (2549). การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต. สืบค้นจาก http://elibrary.nfe.go.th/elibliffe_03.php
- มยุรี อนุมานราชชน. (2546). การบริหารโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: คณินิจการพิมพ์.
- เขาวดี รวงชัยกุลวิบูลย์ศรี. (2544). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2540). การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พริ้นท์.
- รามาชานدران, อาร์. (2546). ห้องสมุดมีชีวิต (Living Libraries). วารสารหนังสือ, 2(10), 23-34.
- วิวัฒน์ ศรีสมพงษ์. (2544). การประเมินโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วุฒิชัย คุ่มวงศ์. (2551). รายงานประเมินโครงการพัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิต โรงเรียนวัดเสม็ดงาม (เพิ่มวิทยาการ). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. ม.ป.ท.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2547). การวางแผนนโยบาย โครงการ และการบริหารโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 14). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช.

- สมคิด พรหมจ้อย. (2542). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมมาชิราษ.
- _____. (2544). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. กรุงเทพมหานคร:
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราษ.
- _____. (2549). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. นนทบุรี: โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราษ.
- สมชาย ดุรงค์เดช. (2542). *การประเมินโครงการแนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชา
 โภชนาวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2531). *การประเมินโครงการ: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2540). *รวมบทความทางวิชาการประเมินโครงการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5).
 กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2544). *รวมบทความทางวิชาการประเมินโครงการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6)
 กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมพันธ์ พลันสังเกต. (2546). ห้องสมุดที่มีชีวิต. *วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ*, 2(1),
 16-19
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2549). *มาตรฐานขั้นต่ำห้องสมุดโรงเรียน
 ประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *เอกสารแนวทางการดำเนินงานโครงการ
 ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านประจำปีงบประมาณ 2550 สำหรับโรงเรียนแกนนำส่งเสริม
 นิสัยรักการอ่าน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- _____. (2549). *แนวทางการจัดการห้องสมุดโรงเรียนให้มีชีวิต ในเอกสารแนวทางการ
 ดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์*. กรุงเทพมหานคร:
 กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2549). *ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและ
 มาตรฐานการศึกษา.
- _____. (2550). *เอกสารนโยบาย ปี 2549-2550 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
 กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *มาตรฐานห้องสมุดและตัวบ่งชี้เพื่อการพัฒนาคุณภาพห้องสมุด โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- _____. (2553). *การพัฒนาห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายห้องสมุด 3 ดี ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1. (2550). *ห้องสมุดมีชีวิต*. สืบค้นจากจาก <http://www.pattani1.go.th/nites50/library.htm>
- สุณี เลิศแสวงกิจ และพิศิษฐ์ กาญจนพิมาย. (2546). *ห้องสมุดกับการเรียนรู้สารสนเทศ*. กรุงเทพมหานคร: วังอักษร.
- สุกมาส อังคุโชติ. (2555). รูปแบบการประเมินนโยบาย แผนงานและโครงการ ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการประเมินนโยบาย แผนงานและโครงการ*. หน่วยที่ 5. (หน้า 1- 68). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- สุวิมล ติรกันันท์. (2545). *การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- เสนาะ กลิ่นงาม. (2542). *การศึกษาความต้องการและการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- Tyler,R.W. (1986). Program evaluation. *International Journal of educational Research*, 10(1), 53-67.
- Scriven, M. (1967). *The countenance of evaluation in curriculum evaluation*. Chicago: American Education Research Association.
- Stufflebeam, D.L., & et al. (1971). *Educational Evaluation and Decision-Making*. Itasca, Illinois: Peacock.
- Suchman. (1967). *Evaluation Research: Principle and practice in public service [and] social action programs*. New York: Kusell Sage Houndation.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นางเกสินี นันทวิสิทธิ์	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ติดตามและประเมินผล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2
2. นางชุลี วงศ์กลม	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2
3. นายคณิต ยวงสุวรรณ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2
4. นางสมใจ วาริรัตน์	ครูชำนาญการพิเศษ
บรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนดัดดรุณี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1
5. นางสาววีรวรรณ มีสรรพวงศ์	ครูชำนาญการพิเศษ
บรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนดัดดรุณี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1

ภาคผนวก ข

สำเนาหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 143

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่ 11 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางเกสินี นันทวิสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางกุสุมา ลอยฟ้า นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
แขนงวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา วิชาเอกการประเมินการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการ
เรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามะเข็ญเทศเขต 2
ตามโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การวัดและประเมินผล ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความ
คิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษา
จะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 143

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่11...พฤษภาคม...2553

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางชูลี วงศ์กลม
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางกุสุมา ลอยฟ้า นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
แขนงวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา วิชาเอกการประเมินการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการ
เรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2
ตามโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน ภาษาและเนื้อหา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อ
การปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียน
ด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ) 143

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่ ...11...พฤษภาคม...2553

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นายคณิต ยวงสุวรรณ
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางกุสุมา ลอยฟ้า นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
แขนงวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา วิชาเอกการประเมินการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการ
เรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทราเขต 2
ตาม โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การวัดและประเมินผล ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความ
คิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษา
จะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 143

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่11...พฤษภาคม...2553

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางสาวสมใจ วาริรัตน์
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวกุสุมา ลอยฟ้า นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
แขนงวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา วิชาเอกการประเมินการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการ
เรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2
ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน เนื้อหา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการ
ปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วย
ตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2503-2870
โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 143

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่11...พฤษภาคม...2553

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางสาววิรวรรณ มีสรรพวงศ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางกุสุมา ลอยฟ้า นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
แขนงวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา วิชาเอกการประเมินการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการ
เรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2
ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน เนื้อหา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการ
ปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วย
ตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอบุคคล
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดาอนุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ภาคผนวก ค
เครื่องมือการวิจัย

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา /ครูบรรณารักษ์/ ครูผู้สอน

แบบสอบถาม

เกี่ยวกับ

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุง การดำเนินงาน โครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อโครงการ 3 ด้านดังนี้

ส่วนที่ 1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ส่วนที่ 2 ด้านกระบวนการ

ส่วนที่ 3 ด้านผลผลิต

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

ข้อมูลจากท่าน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและสำคัญยิ่งต่อการศึกษาครั้งนี้/ข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ตรงตามสภาพความเป็นจริง จะทำให้ได้ข้อสรุปที่เชื่อถือได้ และจะนำไปสู่การ กำหนด ทิศทางของโรงเรียนในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ในอนาคต ดังนั้น ขอความร่วมมือจากทุกท่าน ได้ตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจจริง และตอบตามสภาพ ความเป็นจริงที่สุด

<p>ตอนที่ 1</p> <p>ข้อมูลทั่วไป</p>

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความตามความเป็นจริง

.....

1. เพศ ชาย
 หญิง

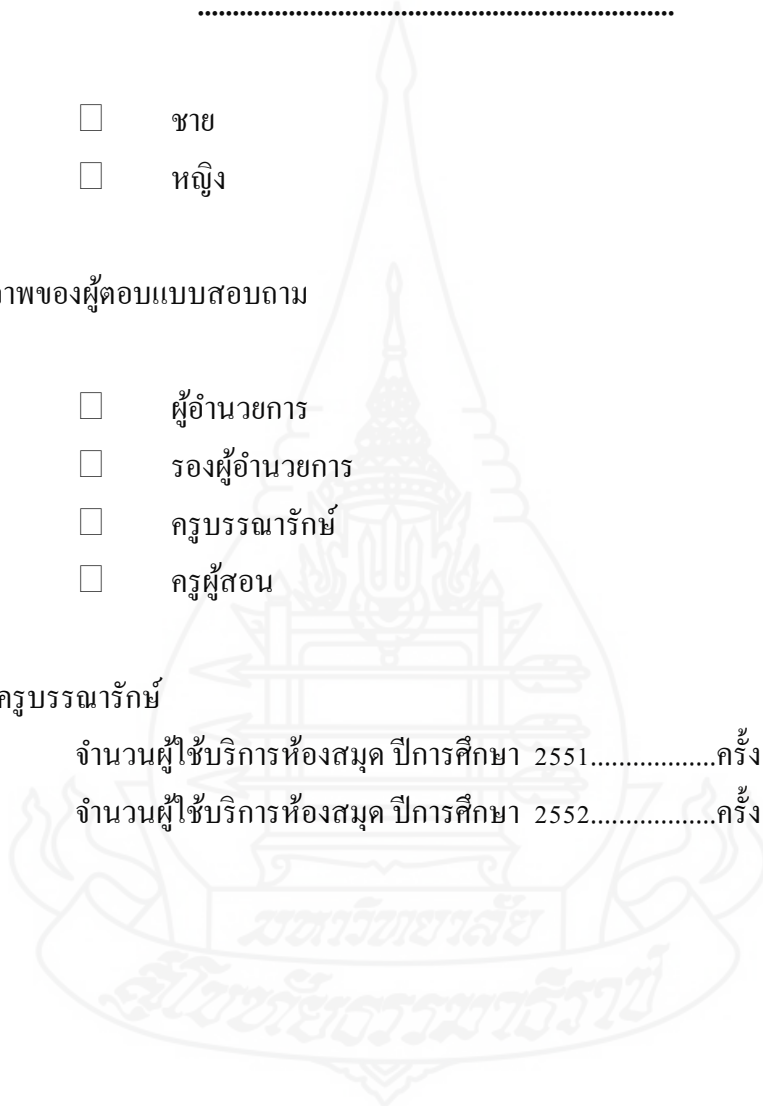
2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ผู้อำนวยการ
 รองผู้อำนวยการ
 ครูบรรณารักษ์
 ครูผู้สอน

3. สำหรับครูบรรณารักษ์

จำนวนผู้ใช้บริการห้องสมุด ปีการศึกษา 2551.....ครั้ง

จำนวนผู้ใช้บริการห้องสมุด ปีการศึกษา 2552.....ครั้ง

ตอนที่ 2

ความคิดเห็นต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด 3 ด้าน

ส่วนที่ 1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ส่วนที่ 2 ด้านกระบวนการ

ส่วนที่ 3 ด้านผลผลิต

คำชี้แจง

ขอให้ท่านพิจารณาว่าโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตราเขต 2 มีการดำเนินการ แต่ละข้อรายการต่อไปนี้อยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับ ซึ่งกำหนดความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจในข้อรายการนั้นในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจในข้อรายการนั้นใน ระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจในข้อรายการนั้นใน ระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจในข้อรายการนั้นใน ระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจในข้อรายการนั้นใน ระดับ น้อยที่สุด

ส่วนที่ 1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	ด้านบุคลากร					
1	จำนวนบุคลากรในการดำเนินโครงการ					
2	บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน					
3	บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน					
4	บุคลากรได้รับการอบรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงาน					
5	คณะดำเนินงานรู้บทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมในโครงการ					
	ด้านอาคารสถานที่					
6	ห้องสมุดมีขนาดเพียงพอรองรับจำนวนนักเรียนได้					
7	ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่สะดวกใช้					
8	ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การอ่าน					
9	การจัดมุมความรู้มุมบริการและมุมกิจกรรมต่างๆ					
10	ห้องสมุดเป็นอาคารเอกเทศ					
	ด้านวัสดุอุปกรณ์					
11	จำนวนหนังสือในห้องสมุด					
12	จำนวนโต๊ะ เก้าอี้สำหรับบริการ					
13	ชั้นวางหนังสือในห้องสมุด					
14	สื่อเทคโนโลยีสำหรับการค้นคว้า					
15	วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน					
	ด้านงบประมาณ					
16	งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจากโรงเรียน					
17	งบประมาณสนับสนุนโครงการจากโรงเรียนรวดเร็ว					
18	ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด/ ชุมชน					

ส่วนที่ 2 ด้านกระบวนการ

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	การวางแผนการดำเนินงาน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ					
2	มีการประชุมผู้รับผิดชอบเพื่อวางแผน					
3	มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ					
4	การวางแผนงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
5	มีแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน					
6	การจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้					
7	บุคลากรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม					
8	การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน					
9	มีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ					
10	มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง					
11	การจัดกิจกรรมมีความหลากหลาย					
12	มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา					
13	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการอ่าน					
14	กิจกรรมที่จัดส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ					
15	กิจกรรมที่จัดมีความน่าสนใจ					
16	การติดตามประเมินผล มีการกำหนดผู้ประเมินกิจกรรมอย่างชัดเจน					
17	มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ					
18	การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์					
19	มีการสรุปรายงานผลอย่างชัดเจน					

ส่วนที่ 3 ด้านผลผลิต

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	การมีนิสัยรักการอ่าน นักเรียนมีการค้นคว้าด้วยการอ่าน					
2	นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัด					
3	นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการอ่าน					
4	นักเรียนรับรู้ถึงความสำคัญของการอ่าน					
5	นักเรียนสนใจอ่านข้อความหรือป้ายนิเทศต่างๆ					
6	จำนวนผู้ใช้บริการห้องสมุด นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุด					
7	นักเรียนมีการยืมหนังสือจากห้องสมุด					
8	นักเรียนใช้บริการห้องสมุดเคลื่อนที่					
ด้านสภาพแวดล้อม						
9	สถานที่ตั้งห้องสมุดเหมาะสม					
10	การจัดสภาพภายในห้องสมุดเอื้อต่อการเรียนรู้					
11	การตกแต่งและบรรยากาศภายในห้องสมุด					
12	จัดมุมความรู้ มุมบริการ และมุมกิจกรรมต่างๆ					
ด้านการบริการ						
13	เวลาการให้บริการเหมาะสม					
14	จำนวนและระยะเวลาในการยืมคืน					
15	การให้บริการยืม-คืน หนังสือ					
16	การให้บริการสืบค้นทางคอมพิวเตอร์					
17	การจัดหมวดหมู่หนังสือสะดวกต่อการค้นคว้า					
18	มีการแนะนำหนังสือใหม่แก่ผู้ใช้บริการ					
19	บรรณารักษ์มีมนุษยสัมพันธ์ดี					
20	กฎระเบียบการใช้ห้องสมุดเหมาะสม					

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	ด้านทรัพยากร					
21	จำนวนครุภัณฑ์ในห้องสมุดเช่นโต๊ะ เก้าอี้ ตู้ ชั้นหนังสือ ที่วางหนังสือพิมพ์ คอมพิวเตอร์					
22	จำนวนหนังสือค้นคว้า หนังสือพิมพ์ วารสาร					
23	การนำเทคโนโลยีมาใช้					
24	วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีสภาพพร้อมใช้งาน					
25	วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีความหลากหลาย					
	ด้านกิจกรรม					
26	กิจกรรมต่างๆของห้องสมุดมีความน่าสนใจ					
27	กิจกรรมมีหลากหลาย					
28	กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน					
29	กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อควรปรับปรุงเพื่อการพัฒนา
โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

1. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดท่านเห็นว่ามี
ปัญหา อุปสรรคอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดท่านเห็นว่ามีส่วน
การปรับปรุงอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆที่มีต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

.....

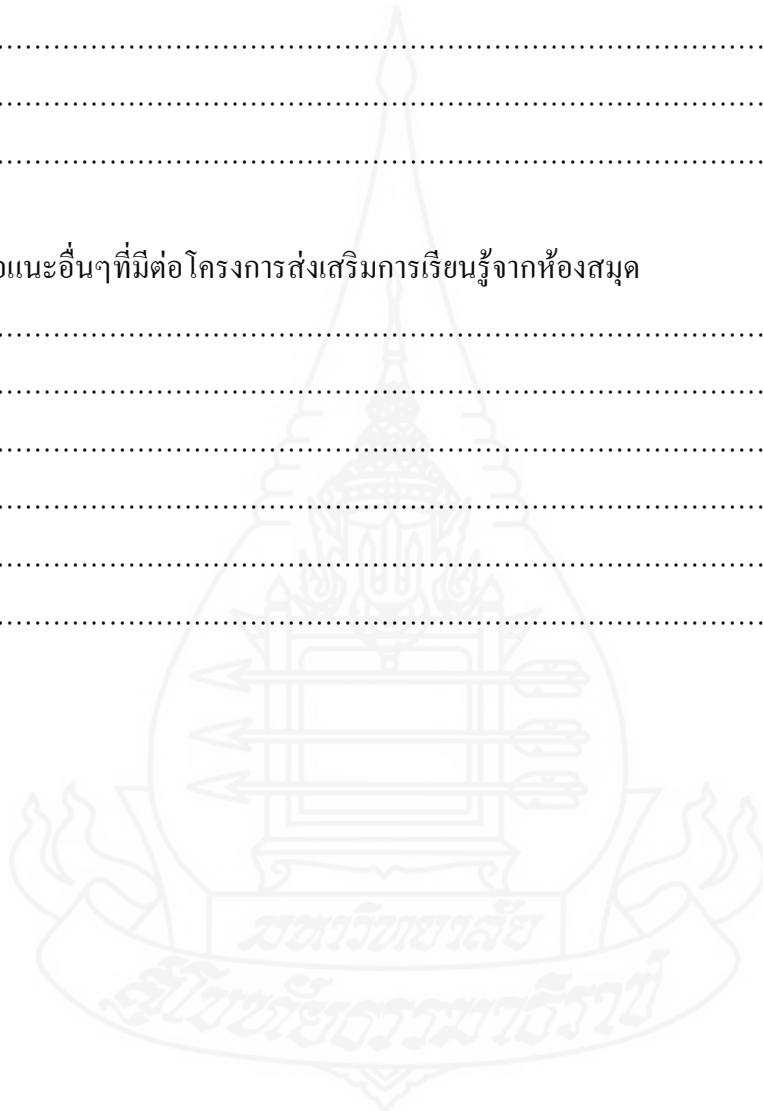
.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

เกี่ยวกับ

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุง การดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อโครงการ ด้านผลผลิต

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

ข้อมูลจากท่าน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและสำคัญยิ่งต่อการศึกษาครั้งนี้/ข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ตรงตามสภาพความเป็นจริง จะทำให้ได้ข้อสรุปที่เชื่อถือได้ และจะนำไปสู่การกำหนด ทิศทางของโรงเรียนในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด ในอนาคต ดังนั้นขอความร่วมมือจากทุกท่าน ได้ตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจจริง และตอบตามสภาพความเป็นจริง ที่สุด

ตอนที่ 1
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความที่เป็นความจริง

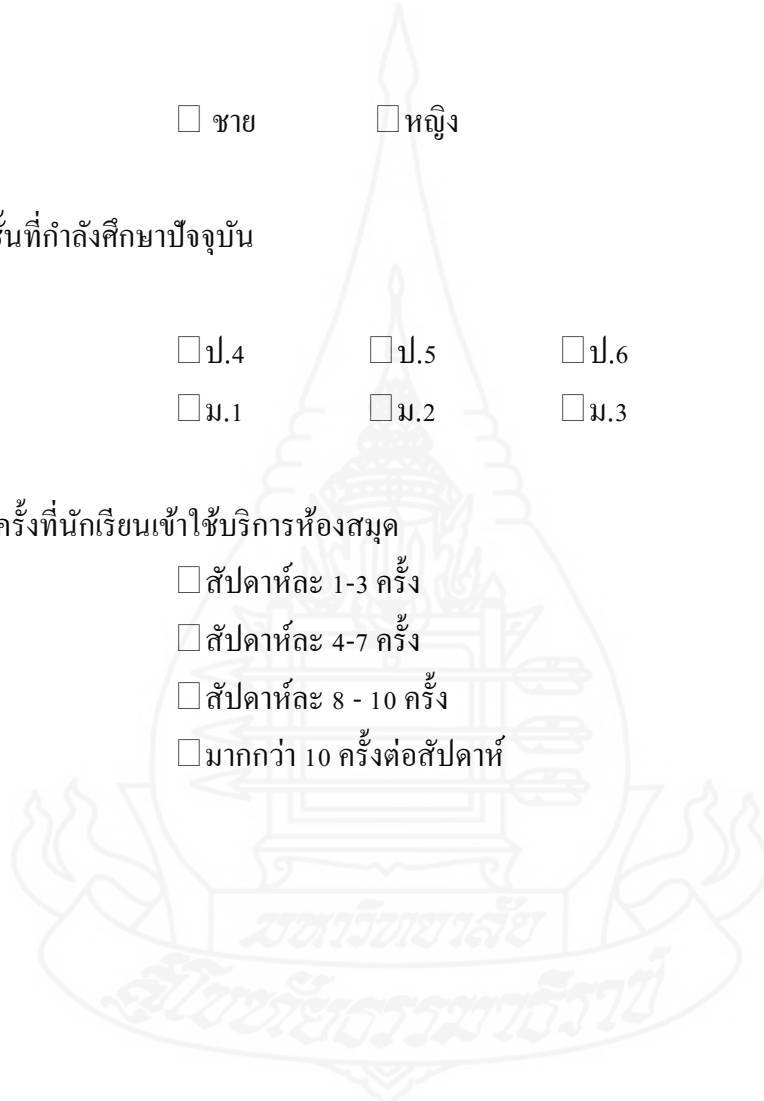
1. เพศ ชาย หญิง

2. ระดับชั้นที่กำลังศึกษาปัจจุบัน

ป.4 ป.5 ป.6
 ม.1 ม.2 ม.3

3. จำนวนครั้งที่นักเรียนเข้าใช้บริการห้องสมุด

สัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง
 สัปดาห์ละ 4-7 ครั้ง
 สัปดาห์ละ 8 - 10 ครั้ง
 มากกว่า 10 ครั้งต่อสัปดาห์

ตอนที่ 2

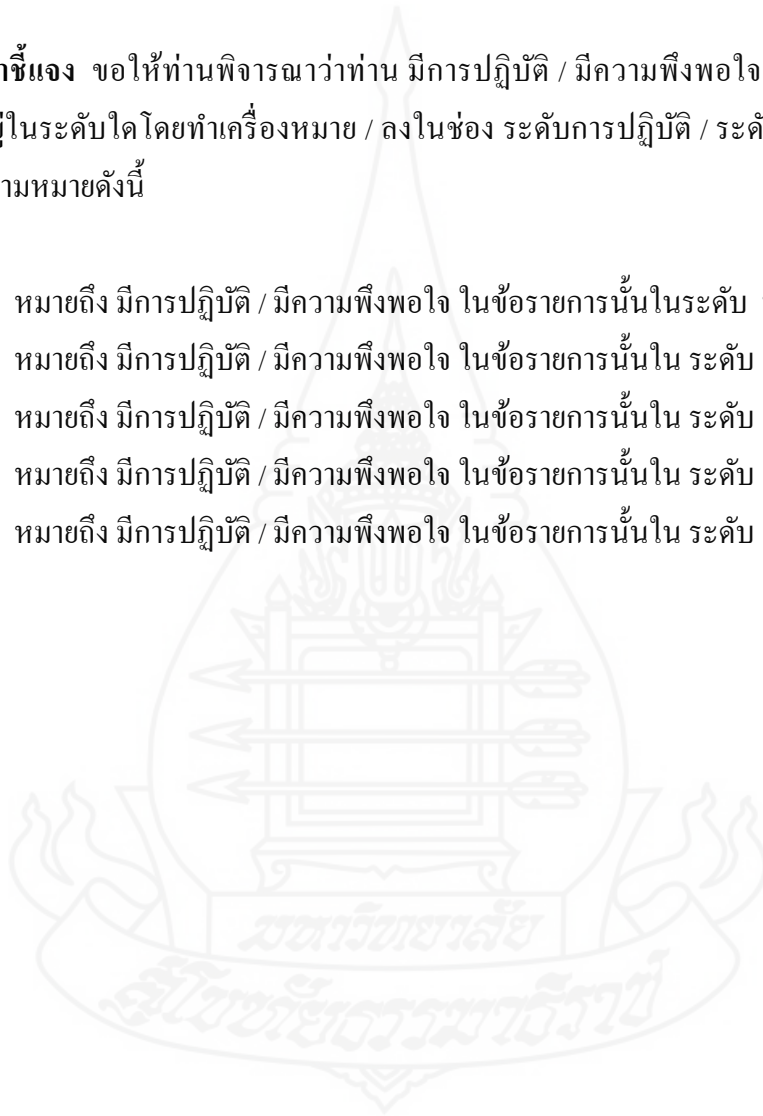
ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดด้านผลผลิต

ส่วนที่ 2.1 การมีนิสัยรักการอ่านของนักเรียน

ส่วนที่ 2.2 สอบถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาว่าท่าน มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจในแต่ละข้อรายการ
ต่อไปนี้อยู่ในระดับใดโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ระดับการปฏิบัติ / ระดับความพึงพอใจ ซึ่ง
กำหนดความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจ ในข้อรายการนั้นในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจ ในข้อรายการนั้นใน ระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจ ในข้อรายการนั้นใน ระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจ ในข้อรายการนั้นใน ระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ / มีความพึงพอใจ ในข้อรายการนั้นใน ระดับ น้อยที่สุด

ส่วนที่ 2.1 การมีนิสัยรักการอ่าน

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	การมีนิสัยรักการอ่าน เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือ					
2	ข้าพเจ้าอ่านข่าว เหตุการณ์ต่างๆจากหนังสือพิมพ์					
3	ข้าพเจ้ายืมหนังสือจากห้องสมุดไปอ่านที่บ้าน					
4	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือหลายๆประเภท					
5	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือก่อนนอนเป็นประจำ					
6	เมื่อข้าพเจ้าสงสัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการเรียน ข้าพเจ้าจะเข้าห้องสมุดเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ					
7	พักกลางวันข้าพเจ้าจะไปอ่านหนังสือในห้องสมุดเพื่อ เพิ่มเติมความรู้เป็นประจำ					
8	ข้าพเจ้าชอบเล่าเรื่องที่อ่านให้เพื่อนๆ ฟังเสมอ					
9	การอ่านหนังสือช่วยให้ข้าพเจ้าเกิดความเพลิดเพลิน					
10	ข้าพเจ้าคิดว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์					
11	ข้าพเจ้าสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดเสมอ					
12	นักเรียนสนใจอ่านข้อความหรือป้ายนิเทศต่าง ๆ					
13	ข้าพเจ้านำความรู้จากการอ่านมาสร้างเป็นผลงาน					
14	ข้าพเจ้าเขียนบันทึกจากการอ่านเป็นประจำ					
15	ข้าพเจ้าชอบซื้อหนังสือไว้อ่านเองเมื่อมีโอกาส					

ส่วนที่ 2.2 สอบถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ตั้งห้องสมุดเหมาะสม					
2	การจัดสภาพภายในห้องสมุดเอื้อต่อการเรียนรู้					
3	การตกแต่งและบรรยากาศภายในห้องสมุด					
4	จัดมุมความรู้ มุมบริการ และมุมกิจกรรมต่าง ๆ					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
	ด้านการบริการ					
5	เวลาการให้บริการเหมาะสม					
6	จำนวนและระยะเวลาในการยืมคืน					
7	การให้บริการยืม-คืน หนังสือ					
8	การให้บริการสืบค้นทางคอมพิวเตอร์					
9	การจัดหมวดหมู่หนังสือสะดวกต่อการค้นคว้า					
10	มีการแนะนำหนังสือใหม่แก่ผู้ใช้บริการ					
11	บรรณารักษ์มีมนุษยสัมพันธ์ดี					
12	กฎระเบียบการใช้ห้องสมุดเหมาะสม					
	ด้านทรัพยากร					
13	จำนวนครุภัณฑ์ในห้องสมุดเช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ ชั้นหนังสือ ที่วางหนังสือพิมพ์ คอมพิวเตอร์					
14	จำนวนหนังสือค้นคว้า หนังสือพิมพ์ วารสาร					
15	การนำเทคโนโลยีมาใช้					
16	วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีสภาพพร้อมใช้งาน					
17	วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีความหลากหลาย					
	ด้านกิจกรรม					
18	กิจกรรมต่างๆของห้องสมุดมีความน่าสนใจ					
19	กิจกรรมมีหลากหลาย					
20	กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน					
21	กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกกลุ่ม สาระ					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อควรปรับปรุงเพื่อการพัฒนา
โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

1. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดท่านเห็นว่า
มีปัญหา อุปสรรคอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดท่านเห็นว่า
ข้อควรปรับปรุงอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆที่มีต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบสัมภาษณ์

เกี่ยวกับ

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด โรงเรียนบ้านคลองอุดม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

(สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. เพศ ชาย หญิง
3. ระดับชั้นที่กำลังศึกษาปัจจุบัน
 ป.1 ป.2 ป.3

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุด

1. นักเรียนชอบอ่านหนังสือหรือไม่ เพราะอะไร
.....
2. นักเรียนเข้าอ่านหนังสือในห้องสมุดกี่ครั้งต่อสัปดาห์
.....
3. นักเรียนเข้าอ่านหนังสือในห้องสมุดเวลาใด
.....
4. นักเรียนชอบอ่านหนังสือประเภทใด
.....
5. นักเรียนมีการเขียนบันทึกอ่านหรือไม่
.....
6. นักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้นหรือไม่ กิจกรรมอะไรบ้าง
.....
7. นักเรียนเคยอ่านข้อความรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน หรือข้อความอื่น ๆ ที่พบเห็นบ้างหรือไม่
.....
8. นักเรียนเคยยืมหนังสือจากห้องสมุดหรือไม่
.....

9. เจ้าหน้าที่ในห้องสมุดให้บริการดีหรือไม่ อย่างไร

.....

10. ห้องสมุดตั้งอยู่ในสถานที่เหมาะสมหรือไม่

.....

11. นักเรียนคิดว่าจำนวนหนังสือในห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอหรือไม่

.....

12. จำนวน โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือมีเพียงพอหรือไม่

.....

13. ห้องสมุดมีการตกแต่ง และจัดมุมความรู้ ต่างๆเหมาะสมหรือไม่

.....

14. การจัดกิจกรรมของห้องสมุดมีความน่าสนใจหรือไม่

.....

15. กิจกรรมห้องสมุดมีความหลากหลายหรือไม่

.....

16. กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่านหรือไม่

.....

17. กิจกรรมห้องสมุดที่นักเรียนชอบมากที่สุดได้แก่กิจกรรมใด

.....

18. กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระหรือไม่

.....

19. การดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

.....

20. การดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดมีข้อควรปรับปรุงอะไรบ้าง

.....

แบบพิจารณาความสอดคล้องเบื้องต้น (IOC) ของผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบพิจารณาความสอดคล้องเบื้องต้น ของผู้ทรงคุณวุฒิจากการพิจารณาความสอดคล้องของข้อความที่เกี่ยวกับการปฏิบัติด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของเครื่องมือประเมิน โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จากห้องสมุดโรงเรียนบ้านคลองอุดมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่เกี่ยวกับการปฏิบัติด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตว่าข้อความสอดคล้องกับการปฏิบัติด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตหรือไม่ หากข้อความใดไม่สอดคล้องหรือไม่เหมาะสม ขอความกรุณาท่านแก้ไขลงในเครื่องมือประเมินในแต่ละรายการ และหากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมกรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จักขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งโดยเกณฑ์การให้คะแนนความสอดคล้องมีดังนี้

- +1 เมื่อ แน่ใจว่าข้อความที่กำหนดในรายการมีความสอดคล้อง
- 0 เมื่อ ไม่แน่ใจว่าข้อความที่กำหนดในรายการมีความสอดคล้อง
- 1 เมื่อ แน่ใจว่า แน่ใจว่าข้อความที่กำหนดในรายการไม่มีความสอดคล้อง

ส่วนที่ 1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ข้อที่	รายการ	ความสอดคล้อง			ข้อ เสนอแนะ
		+1	0	-1	
ด้านบุคลากร					
1	มีบุคลากรจำนวนเพียงพอในการดำเนิน โครงการ				
2	บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน				
3	บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน				
4	บุคลากรได้รับการอบรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงาน				
5	คณะดำเนินงานรับทราบหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วม ในโครงการ				
ด้านอาคารสถานที่					
6	ห้องสมุดมีขนาดเพียงพอรองรับจำนวนนักเรียนได้				
7	ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่สะดวกใช้				
8	ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การอ่าน				
9	การจัดมุมความรู้มุมบริการและมุมกิจกรรมต่างๆ				
10	ห้องสมุดเป็นอาคารเอกเทศ				

ข้อที่	รายการ	ความสอดคล้อง			ข้อ เสนอแนะ
		+1	0	-1	
ด้านวัสดุอุปกรณ์					
11	จำนวนหนังสือในห้องสมุด				
12	จำนวนโต๊ะ เก้าอี้สำหรับบริการ				
13	ชั้นวางหนังสือในห้องสมุด				
14	สื่อเทคโนโลยีสำหรับการค้นคว้า				
15	วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน				
ด้านงบประมาณ					
16	งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจากโรงเรียน				
17	งบประมาณสนับสนุนโครงการจากโรงเรียนรวดเร็ว				
18	ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด / ชุมชน				

ส่วนที่ 2 ด้านกระบวนการ

ข้อที่	รายการ	ความสอดคล้อง			ข้อ เสนอแนะ
		+1	0	-1	
ด้านการวางแผนการดำเนินงาน					
1	มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ โครงการ				
2	มีการประชุมผู้รับผิดชอบเพื่อวางแผน				
3	มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ				
4	การวางแผนงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
5	มีแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน				
การจัดกิจกรรม					
6	การจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้				
7	บุคลากรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม				
8	การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน				
9	มีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ				

ข้อที่	รายการ	ความสอดคล้อง			ข้อ เสนอแนะ
		+1	0	-1	
10	มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง				
11	การจัดกิจกรรมมีความหลากหลาย				
12	มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา				
13	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการอ่าน				
14	กิจกรรมที่จัดส่งเสริมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ				
15	กิจกรรมที่จัดมีความน่าสนใจ				
การติดตามประเมินผล					
16	มีการกำหนดผู้ประเมินกิจกรรมอย่างชัดเจน				
17	มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ				
18	การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์				

ส่วนที่ 3 ด้านผลผลิต

ข้อที่	รายการ	ความสอดคล้อง			ข้อ เสนอแนะ
		+1	0	-1	
การมีนิสัยรักการอ่าน					
1	เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือ				
2	ข้าพเจ้าอ่านข่าว เหตุการณ์ต่างๆจากหนังสือพิมพ์				
3	ข้าพเจ้ายืมหนังสือจากห้องสมุดไปอ่านที่บ้าน				
4	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือหลายๆประเภท				
5	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือก่อนนอนเป็นประจำ				
6	เมื่อข้าพเจ้าสงสัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการเรียน ข้าพเจ้าจะเข้าห้องสมุดเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ				
7	พักกลางวันข้าพเจ้าจะ ไปอ่านหนังสือในห้องสมุดเพื่อ เพิ่มเติมความรู้เป็นประจำ				
8	ข้าพเจ้าชอบเล่าเรื่องที่อ่านให้เพื่อน ๆ ฟังเสมอ				
9	การอ่านหนังสือช่วยให้ข้าพเจ้าเกิดความเพลิดเพลิน				
10	ข้าพเจ้าคิดว่า การอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์				

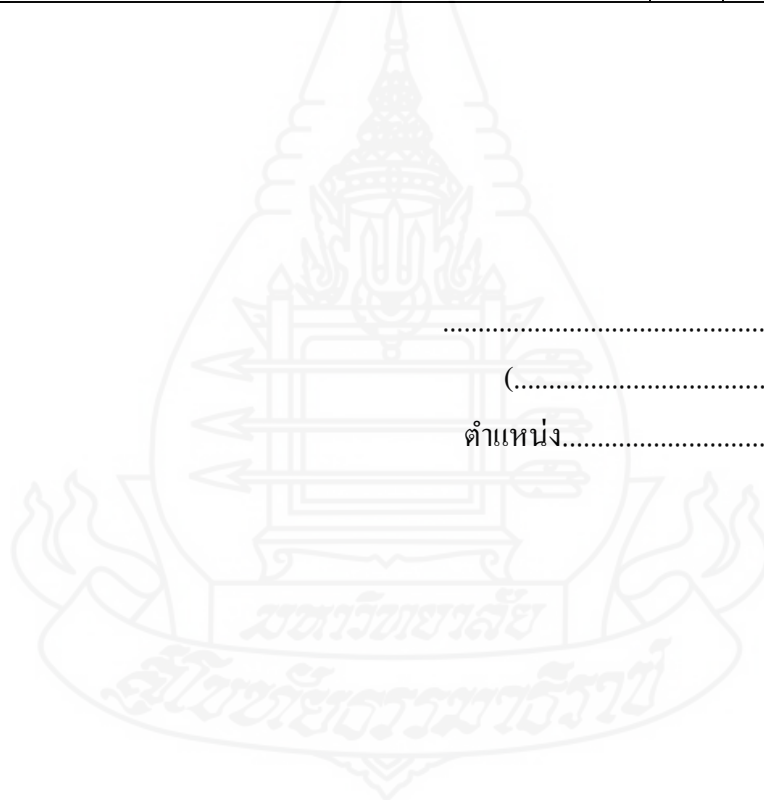
ข้อที่	รายการ	ความสอดคล้อง			ข้อ เสนอแนะ
		+1	0	-1	
11	ข้าพเจ้าสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดเสมอ				
12	นักเรียนสนใจอ่านข้อความหรือป้ายนิเทศต่าง ๆ				
13	ข้าพเจ้านำความรู้จากการอ่านมาสร้างเป็นผลงาน				
14	ข้าพเจ้าเขียนบันทึกจากการอ่านเป็นประจำ				
15	ข้าพเจ้าชอบซื้อหนังสือไว้อ่านเองเมื่อมี โอกาส				
จำนวนการเข้าใช้บริการห้องสมุด					
16	จำนวนนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน				
17	จำนวนครั้งของการเข้าใช้บริการห้องสมุด				
ความพึงพอใจ ด้านสภาพแวดล้อม					
1	สถานที่ตั้งห้องสมุดเหมาะสม				
2	การจัดสภาพภายในห้องสมุดเอื้อต่อการเรียนรู้				
3	การตกแต่งและบรรยากาศภายในห้องสมุด				
4	จัดมุมความรู้ มุมบริการ และมุมกิจกรรมต่าง ๆ				
ด้านการบริการ					
5	เวลาการให้บริการเหมาะสม				
6	จำนวนและระยะเวลาในการยืมคืน				
7	การให้บริการยืม-คืน หนังสือ				
8	การให้บริการสืบค้นทางคอมพิวเตอร์				
9	การจัดหมวดหมู่หนังสือสะดวกต่อการค้นคว้า				
10	มีการแนะนำหนังสือใหม่แก่ผู้ใช้บริการ				
11	บรรณารักษ์มีมนุษยสัมพันธ์ดี				
12	กฎระเบียบการใช้ห้องสมุดเหมาะสม				
ด้านทรัพยากร					
13	จำนวนครุภัณฑ์ในห้องสมุดเช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ ชั้นหนังสือ ที่ วางหนังสือพิมพ์ คอมพิวเตอร์				
14	จำนวนหนังสือค้นคว้า หนังสือพิมพ์ วารสาร				

ข้อที่	รายการ	ความสอดคล้อง			ข้อ เสนอแนะ
		+1	0	-1	
15	การนำเทคโนโลยีมาใช้				
16	วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีสภาพพร้อมใช้งาน				
17	วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดมีความหลากหลาย				
ด้านกิจกรรม					
18	กิจกรรมต่างๆของห้องสมุดมีความน่าสนใจ				
19	กิจกรรมมีหลากหลาย				
20	กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน				
21	กิจกรรมห้องสมุดส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ				

.....ผู้พิจารณา

(.....)

ตำแหน่ง.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางกุสุมา ลอยฟ้า
เกิด วัน เดือน ปี	14 กรกฎาคม 2507
สถานที่เกิด	ตำบลคูเมือง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ พ.ศ. 2530 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2555
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านคลองอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2
ตำแหน่ง	ครูชำนาญการพิเศษ

